

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
DARBO TEISĖS IR SOCIALINĖS SAUGOS KATEDRA**

**SANDRA MACELYTĖ
TEISĖS IR VALDYMO NEAKIVAIZDINIŲ STUDIJŲ PROGRAMA**

**PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO DIREKTYVŲ NUOSTATŲ
PERKĖLIMO Į NACIONALINĘ TEISĘ PROBLEMATIKA**

Magistro baigiamasis darbas

**Darbo vadovas
Birutė Kindurienė**

Vilnius, 2006

TURINYS

IVADAS	4
1. PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO SISTEMŲ ATSIDARIMO PRIELAIIDOS IR RAIDA	7
1.1. Sektorių direktyvų priėmimas.....	7
1.1.1. Sektorių direktyvų atsiradimo teoriniai pagrindai.....	7
1.1.2. Profesinių kvalifikacijų pripažinimas pagal Sektorių direktyvų nuostatas.....	10
1.2. Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų priėmimas.....	14
1.2.1. Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų atsiradimo teoriniai pagrindai.....	14
1.2.2. Pripažinimas pagal Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų nuostatas.....	16
1.3. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo priėmimas.....	21
2. PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO SISTEMŲ DIREKTYVŲ NUOSTATŲ PERKĖLIMAS Į LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINĘ TEISĘ	23
2.1. Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų nuostatų perkėlimas į nacionalinę teisę.....	24
2.2. Sektorių direktyvų nuostatų perkėlimas į nacionalinę teisę.....	31
3. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS 2005/36/EB DĖL PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO PERKĖLIMAS Į NACIONALINĘ TEISĘ	35
3.1. Įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo projekto paskirtis ir pagrindiniai principai.....	37
3.2. Profesinių kvalifikacijų pripažinimas, kai siekiama teikti paslaugas.....	41
3.3. Profesinių kvalifikacijų pripažinimas, kai siekiama įsisteigti.....	45
3.3.1. Profesinių kvalifikacijų Bendroji pripažinimo sistema.....	46
3.3.2. Profesinės patirties pripažinimas.....	49

3.3.3. Pripažinimas, remiantis būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu.....	51
3.3.4. Profesinių kvalifikacijų abipusio pripažinimo procedūra.....	54
3.4. Trečiosiose šalyse įgytų profesinių kvalifikacijų pripažinimas.....	58
3.5. Administracinis bendradarbiavimas ir atsakomybė už Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB įgyvendinimą.....	60
IŠVADOS, PASIŪLYMAI IR REKOMENDACIJOS.....	65
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	68
SANTRAUKA.....	78
SUMMARY.....	80
ANNOTATION.....	82
PRIEDAI.....	83

Ivadas

Vienas pagrindinių Europos Bendrijos (toliau – EB) siekių – panaikinti kliūtis tarp valstybių narių laisvam asmenų ir paslaugų judėjimui. Laisvas asmenų judėjimas valstybių narių piliečiams pirmiausia reiškia teisę dirbti savarankiškai arba pagal darbo sutartį užsiimti profesija ne toje valstybėje narėje, kurioje jie įgijo profesinę kvalifikaciją. Viena šios teisės sudėtinių dalių – darbuotojų judėjimo laisvė, apimanti nemažai atskirų teisų: teisę įsidarbinti, teisę laisvai judėti Europos Sąjungos (toliau – ES) teritorijoje, teisę apsigyventi ir kt.

ES valstybėse narėse, Europos Ekonominės Erdvės (toliau – EEE) šalyse (Lichtenšteine, Norvegijoje, Islandijoje) bei Šveicarijos Konfederacijoje egzistuoja savitos išsilavinimo sistemos bei diplomų įgijimo sąlygos. Todėl asmenims, norintiems užsiimti profesine veikla kitoje šalyje narėje, gali kilti tam tikrų sunkumų dėl kvalifikacijos pripažinimo.

Siekiant palengvinti laisvą asmenų judėjimą, panaikinti atsirandančias kliūtis norint įsisteigti ar pagal darbo sutartį užsiimti atitinkama profesija, taip pat apsaugoti piliečius (vartotojus, klientus, pacientus ir kt.) nuo specialistų, neturinčių pakankamos kvalifikacijos, ES reglamentuojama keli šimtai profesijų bei įdiegta europinė profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistema, kuri susideda iš kelių profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemų. Tai Bendroji profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistema, kurią sudaro Bendrosios sistemos direktyvos ir pripažinimo sistema, besiremianti Sektorių direktyvomis, kitaip vadinama Automatine pripažinimo sistema.

Pripažinimo sistemų direktyvų tikslas - užtikrinti vienodas kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo sąlygas, supaprastinti reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo tvarką norint įsidarbinti ar imtis atitinkamos profesinės veiklos. Profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistema gali būti taikoma tik tuomet, kai profesija yra reglamentuojama. Profesija vadinama reglamentuojama, jeigu šalyje teisės aktai reikalauja tam tikro diplomo ar kito lygmens kvalifikaciją patvirtinančio dokumento, siekiant dirbti pagal šią profesiją ar verstis atitinkama profesine veikla. Remiantis naująja Direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo¹ reglamentuojama profesija – tai profesinės veiklos rūšis arba profesinės veiklos rūšių grupė, kuria verčiantis (arba verčiantis vienu iš jos būdų) pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas tiesiogiai arba netiesiogiai reikalaujama specifinės profesinės kvalifikacijos turėjimo.

Bendriausias profesinių kvalifikacijų pripažinimo teisinis pagrindas yra EB Sutarties² 40 str., 47 str. ir 55 str., numatantys teisę Europos Tarybai leisti direktyvas ir reglamentus, darbuotojų

¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/1_255/1_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

² Konsoliduota Europos Bendrijos Steigimo Sutartis // Valstybės žinios, 2004. 2-2.

judėjimo laisvės srityje, Stojimo į Europos Sąjungą sutartis³, taip pat paminėtinas Stojimo aktas⁴, kurio IX priede išdėstytos specifinės Lietuvos stojimo į ES sąlygos, tarp jų ir nuostatos reglamentuojančios profesinių kvalifikacijų pripažinimą. Pagrindiniai EB antrinės teisės dokumentai, reglamentuojantys profesinių kvalifikacijų pripažinimą yra direktyvos, sudarančios ir Bendrąją pripažinimo sistemą, ir Automatinį pripažinimą.

2004 m. gegužės 1 d. prasiplėtus teritorinėms ES riboms, priėmus į ES gretas naujas valstybes nares, kartu ir Lietuvą, laisvas asmenų judėjimas įgavo visai naują lygmenį ir reikšmę, o profesinių kvalifikacijų pripažinimas tapo itin aktualia tema. Rengdamasi narystei į ES Lietuva privalėjo užtikrinti profesinių kvalifikacijų pripažinimo principo įgyvendinimą. Siekdama įvykdyti šį įsipareigojimą Lietuva privalėjo į savo nacionalinę teisę perkelti ES direktyvas, reglamentuojančias profesinių kvalifikacijų pripažinimą. Ši sritis buvo nauja ir reikalaujanti gero ir Bendrijos, ir nacionalinių teisės aktų išmanymo, apimanti daugybę direktyvų, reikalaujanti plataus specialistų, kompetentingų atskirose profesinėse srityse, rato, įtvirtinanti naujus teisinius santykius, todėl problemų bei sunkumų perkeltiant šią sistemą reglamentuojančias direktyvas į Lietuvos nacionalinę teisę netrūko.

Siekiant efektyviau realizuoti laisvo asmenų judėjimo principą bei palengvinti galimybes asmenims įsidarbinti visose ES šalyse, buvo būtina sumažinti galiojančių teisės aktų skaičių bei supaprastinti profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūras. Pastaruoju metu šis klausimas yra ypač aktualus, kadangi 2005 m. spalio 7 d. buvo priimta aukščiau minėta Direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, kuri iškėlė naujus uždavinius Lietuvai - iki 2007 m. spalio 20 d. perkelti jos nuostatas į nacionalinę teisę. Šiuo metu yra rengiamas įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo projektas.

Šio magistro baigiamojo darbo mokslinis naujumas pažymi tuo, kad tiriama sritis ir užsienio, ir Lietuvos autorių detalai nebuvo nagrinėjama. Literatūroje analizuojant laisvą asmenų judėjimą dažniausiai pateikiama tik bendro pobūdžio informacija apie profesinių kvalifikacijų pripažinimą, jį reglamentuojančius teisės aktus, tačiau plačiau ši tema nėra aptariama.

Šio darbo tyrimo objektas – reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvos, dalykas – profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvų nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę problematika.

Tyrimo tikslas – atskleidžiant reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemų pagrindinius bruožus, išanalizuoti reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę problematiką. Minėtam tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

³ Lietuvos stojimo į ES sutartis // <http://www.euro.lt/sutartis/sutartis.htm>; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

⁴ Lietuvos Stojimo į ES aktas. IX priedas //

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=217514&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

- išanalizuoti profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemų atsiradimo prielaidas ir raidą bei ištirti Bendrosios pripažinimo ir pripažinimo pagal Sektorių direktyvas sistemas bei jas reglamentuojančias direktyvas ir atskleisti esminius jų bruožus;
- išanalizuoti reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimą reglamentuojančius pagrindinius Lietuvos nacionalinius teisės aktus;
- ištirti Direktyvą 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo;
- ištirti reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę ypatumus ir problematiką.

Tyrimo hipotezė – nors Lietuvos Respublika šiuo metu yra perkėlus ES direktyvas reglamentuojančias profesinių kvalifikacijų pripažinimą į nacionalinę teisę, priėmus naująją Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/36/EEB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, kodifikuojančią iki šiol buvusias direktyvas, reglamentuojančias profesinių kvalifikacijų pripažinimą, Lietuvos Respublikos institucijoms atsiranda nauji išpareigojimai įtvirtinant naujos direktyvos nuostatas.

Tyrimo metodai: analizės, sisteminės analizės, kritinės analizės, sintezės, lyginamasis, lyginamasis – istorinis bei interviu (Lietuvos profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorių, kompetentingų institucijų, atsakingų už atitinkamos srities profesinių kvalifikacijų pripažinimą, specialistai maloniai sutiko pasidalinti turima teorinio bei praktinio pobūdžio informacija).

Šis magistro baigiamasis darbas susideda iš turinio, įvado, dėstomosios dalies, priedų, išvadų, literatūros sąrašo ir darbo santraukos lietuvių ir anglų kalbomis. Dėstomąją dalį sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje analizuojamos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo atskirų sistemų atsiradimo prielaidos ir raida, Bendrosios pripažinimo sistemos, bei pripažinimo pagal Sektorių direktyvas procesų principinės nuostatos ir pagrindiniai bruožai. Antrojoje tiriamas skirtingų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemų direktyvų nuostatų perkėlimas į Lietuvos nacionalinę teisę bei iškilusios problemos. Trečia dalis skirta naujai Direktyvai 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo. Joje plačiau aptariamos bei analizuojamos naujovės, atsiradusios siekiant paprastinti profesinių kvalifikacijų pripažinimo procesus, gerinti bendradarbiavimą tarp valstybių narių, kompetentingų institucijų bei aptariama Lietuvos Respublikos profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo projektas, perkelsiantis Direktyvos 2005/36/EB nuostatas į nacionalinę teisę.

1. PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO SISTEMŲ ATSIDARIMO PRIELAIDOS IR RAIDA

1.1. Sektorių direktyvų priėmimas

1.1.1. Sektorių direktyvų atsiradimo teoriniai pagrindai

Pirmuoju profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos etapu galima vadinti Sektorių direktyvų (dar vadinamų specialiosiomis, specifinėmis) priėmimą. Kitaip šis procesas vadinamas „vertikaliuoju“. Europos Bendrijos lygiu nebuvo galima pertvarkyti viso profesinio reguliavimo, bet taip pat nebuvo galima leisti tokio reguliavimo, kuris būtų pretekstas nacionalinių barjerų, griauančių gerovei, atsiradimui⁵. Vienas šios dilemos sprendimo būdas buvo profesinių standartų harmonizavimas Europos Bendrijos lygiu priimant direktyvas ir reglamentus. Pagrindinis šių direktyvų tikslas buvo palengvinti asmenims, užsiimantiems atitinkama profesija vienoje valstybėje narėje (ES, EEE valstybėse ir Šveicarijos Konfederacijoje), praktikuoti tą profesiją kitoje valstybėje narėje⁶. EB Sutarties⁷ 47 str. (1), (2) dalys įgalina Europos Tarybą ir Parlamentą leisti direktyvas dėl diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialių kvalifikacijos įrodymo dokumentų abipusiško pripažinimo ir direktyvas, skirtas koordinuoti valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas dėl galimybių imtis veiklos ir ja verstis kaip savarankiškai dirbantiems asmenims.

Sektorių direktyvų atsiradimo raidą galima skirti į keletą etapų. Pradžioje buvo vadovaujama mokymo ir lavinimo reikalavimų derinimo požiūriu, telkiant dėmesį į tam tikras veiklos sritis ir siekiant visų valstybių narių bendru susitarimu nustatyti minimalius mokymo ir lavinimo standartus, reikalingus norint įgyti kvalifikaciją⁸. Dažniausia buvo priimamos dvi direktyvos: viena – nustatanti minimalius rengimo reikalavimus, būtinus užsiimti atitinkama profesija ar veikla, koordinuojant nacionalines sistemas, kita – numatanti abipusį kvalifikacijų pripažinimą, pateikiant kvalifikacijų ir diplomų, suteikiamų įvairiose valstybėse narėse ir atitinkančių pripažinimo sąlygas sąrašą⁹. Vėliau ir minimalūs reikalavimai, ir profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūros buvo numatomos vienoje direktyvoje.

Specifinės profesinės direktyvos Europos Bendrijoje buvo rengiamos remiantis gydytojų profesijos pavyzdžiu. 1975 m. birželio 16 d. buvo priimta Tarybos direktyva 75/362/EEB dėl diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialių mediko kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio

⁵ Stephan P.B., Parisi F., Depoorter B. The Law and Economics of the European Union. – LexisNexis, 2003. P. 657.

⁶ Cuthbert M. E.U. Law in a nutshell. Fourth edition. - London: Sweet & Maxwell, 2003. P. 90.

⁷ Konsoliduota Europos Bendrijos Steigimo Sutartis // Valstybės žinios, 2004. 2-2.

⁸ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 318.

⁹ Graig P., Gráinne de Búrca. EU Law: text, cases and materials. Second edition. - Oxford university Press, 1998. P. 739.

pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas¹⁰ ir Tarybos direktyva 75/363/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su gydytojų veikla, suderinimo¹¹. Vėliau abi direktyvos kodifikavimo proceso metu buvo sujungtos į Direktyvą 93/16/EEB¹². Todėl šioje direktyvoje randame nuostatas reglamentuojančias tiek minimalius rengimo reikalavimus, tiek gydytojų profesinės kvalifikacijos pripažinimą¹³. Pagrindinė minėtos direktyvos idėja – gydytojo, gydytojo specialisto ir bendrosios praktikos gydytojo diplomai yra pripažįstami pagal diplomų sąrašus, remiantis minimalių rengimo reikalavimų derinimu. Iš to seka pripažinimo automatizmas, kuris palengvino Direktyvos 93/16/EEB taikymą. Tačiau, kaip paaiškėjo vėliau, toks profesinių kvalifikacijų pripažinimo būdas buvo pernelyg sudėtingas.

Sektorijų direktyvos apima septynias reglamentuojamas profesijas: gydytojo, odontologo, bendrosios praktikos slaugytojo, akušerio, vaistininko, veterinarijos gydytojo bei architekto. Daugiausia specialiosiomis direktyvomis reglamentuojamos profesijos sveikatos apsaugos srityje¹⁴. Iš viso šiai sistemai priskiriama 12 direktyvų. Sveikatos priežiūros sričiai priskiriamos šios gydytojo, odontologo, bendrosios praktikos slaugytojo, akušerio, vaistininko, veterinarijos gydytojo profesijas reglamentuojančios Sektorijų direktyvos:

- 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/16/EEB skirta palengvinti laisvą gydytojų judėjimą ir jų diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusį pripažinimą (toliau – Direktyva 93/16/EEB);
- 1978 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva 78/686/EEB dėl gydytojo stomatologo diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas¹⁵ (toliau - Direktyva 78/686/EEB);
- 1978 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva 78/687/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių dantų gydytojų veiklą, suderinimo¹⁶ (toliau - Direktyva 78/687/EEB);
- 1977 m. birželio 27 d. Tarybos direktyva 77/452/EEB dėl bendrosios praktikos slaugytojų diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas¹⁷ (toliau – Direktyva 77/452/EEB);

¹⁰ Oficialusis leidinys L 30/06/1975, Nr. 167-1.

¹¹ Oficialusis leidinys L 30/06/1975, Nr.167-14.

¹² Oficialusis leidinys L 165, 07/07/1993 p. 0001-0024.

¹³ Mathijsen P.S.R.F. A Guide to European Union Law. Eighth edition. – London: Sweet & Maxwell, 2004. P. 206.

¹⁴ Graig P., Gráinne de Búrca. EU Law: text, cases and materials. Third edition. – Oxford: university Press, 1998. P. 777.

¹⁵ Oficialusis leidinys L 233, 24/08/1978 p. 0001-0009.

¹⁶ Oficialusis leidinys L 233, 24/08/1978 p. 0001-0014.

¹⁷ Oficialusis leidinys L 176, 15/07/1977 p. 0001-0007.

- 1977 m. birželio 27 d. Tarybos direktyva 77/453/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių bendrosios praktikos slaugytojų veiklą, derinimo¹⁸ (toliau – Direktyva 77/453/EEB);
- 1980 m. sausio 21 d. Tarybos direktyva 80/154/EEB dėl akušerių diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas¹⁹ (toliau – Direktyva 80/154/EEB);
- 1980 m. sausio 21 d. Tarybos direktyva 80/155/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su akušerių veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo²⁰ (toliau – Direktyva 80/155/EEB);
- 1985 m. rugsėjo 16 d. Tarybos direktyva 85/433/EEB dėl farmacijos diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis su tam tikra farmacine veikla susijusia įsisteigimo teise²¹ (toliau – Direktyva 85/433/EEB);
- 1985 m. rugsėjo 16 d. Tarybos direktyva 85/432/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tam tikrą veiklą farmacijos srityje, nuostatų derinimo²² (toliau – Direktyva 85/432/EEB);
- 1978 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 78/1026/EEB dėl veterinarijos gydytojo diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas²³ (toliau – Direktyva 78/1026/EEB);
- 1978 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 78/1027/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su veterinarijos gydytojų veikla, derinimo²⁴ (toliau – Direktyva 78/1027/EEB).

Architektų profesijai reglamentuoti skirta 1985 m. birželio 10 d. Tarybos direktyva 85/384/EEB dėl architekto diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas²⁵ (toliau – Direktyva 85/384/EEB).

Europos Bendrijų Komisija, 1996 metais pradėjusi SLIM (Simpler Legislation for the Internal Market) projektą, profesinės kvalifikacijos pripažinimą identifikavo kaip sritį, kurios

¹⁸ Oficialusis leidinys L 176, 15/07/1977 p. 0008-0010.

¹⁹ Oficialusis leidinys L 033, 11/02/1980 p. 0001-0007.

²⁰ Oficialusis leidinys L 033, 11/02/1980 p. 0008-0012.

²¹ Oficialusis leidinys L 253, 24/09/1985 p. 0037-0042.

²² Oficialusis leidinys L 253, 24/09/1985 p. 0034-0036.

²³ Oficialusis leidinys L 362, 23/12/1978 p. 0001-0006.

²⁴ Oficialusis leidinys L 362, 23/12/1978 p. 0007-0009.

²⁵ Oficialusis leidinys L 223, 21/08/1985 p. 0015-0025.

reglamentavimas, siekiant teisinio aiškumo, turėtų būti supaprastintas²⁶. To pasekmė - 2001 m. gegužės 14 d. priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 89/48/EEB ir 92/51/EEB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo bendrosios sistemos ir Tarybos direktyvas 77/452/EEB, 77/453/EEB, 78/686/EEB, 78/687/EEB, 78/1026/EEB, 78/1027/EEB, 80/154/EEB, 80/155/EEB, 85/384/EEB, 85/432/EEB, 85/433/EEB ir 93/16/EEB dėl bendrosios praktikos slaugytojo, dantų gydytojo, veterinarijos gydytojo, akušerio, architekto, vaistininko ir gydytojo profesijų²⁷ (toliau – Direktyva 2001/19/EB). Direktyva 2001/19/EB keičiamos bei papildytos Sektorių ir Bendrosios pripažinimo sistemos direktyvų nuostatos. Ši direktyva buvo priimta siekiant supaprastinti profesinių kvalifikacijų pripažinimo teisinį reglamentavimą ir siekiant kuo didesnio aiškumo šioje srityje. Kaip vienus svarbiausius sektorių direktyvų pakeitimus galima įvardyti diplomų, sertifikatų ir kitų formalios kvalifikacijos pažymėjimų, pripažįstamų automatiškai, sąrašų pakeitimo procedūrų supaprastinimą ir pagreitinimą bei nuostatų dėl trečiosiose valstybėse įgytų kvalifikacijų atsiradimą.

Kiekviena Sektorių direktyva reglamentuoja tik vienos profesijos pripažinimą. Ilgainiui toks atskirų profesijų reglamentavimas pasidarė pernelyg sudėtingas ir ilgai trunkantis procesas, nors pats Sektorių direktyvų pripažinimo principas, pasižymintis automatizmu yra aiškus, nesukeliantis interpretacijų, problemų bei naudingas asmenims, siekiantiems užsiimti atitinkama profesija.

1.1.2. Profesinių kvalifikacijų pripažinimas pagal Sektorių direktyvų nuostatas

Sektorių direktyvos pasižymi automatinio pripažinimo principu. Šių direktyvų privalumas yra tas, jog, jei asmuo baigė direktyvoje numatytą rengimą ir įgijo kvalifikaciją, tuomet pripažinimas yra automatinis: priimančioji valstybė narė privalo pripažinti ekvivalentišką kvalifikaciją ir negali reikalauti iš asmens, jog jis atitiktų kitokius reikalavimus, nei tie, kurie yra išdėstyti atitinkamoje direktyvoje²⁸. Taigi, Sektorių direktyvos garantuoja automatinį išsilavinimo dokumentų pripažinimą. Kitaip sakant, visų į šią sistemą patenkančių profesijų atveju teisė dirbti savarankiškai, ar pagal darbo sutartį ES valstybėje narėje yra įgyjama valstybėje narėje išduoto diplomo automatiško pripažinimo pagrindu.

Sektorių direktyvose egzistuoja tam tikri apsaugos mechanizmai. Suprantama, jog priimančiajai valstybei narei gali kilti pagrįstų abejonų dėl diplomo autentiškumo. Todėl galioja bendras visoms Sektorių direktyvoms principas: priimančioji valstybė narė gali pareikalauti, kad

²⁶ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 334.

²⁷ Oficialusis leidinys L 206, 31/07/2001 p. 0001-0051.

²⁸ Barnard C. The substantive Law of the EU: The four freedoms. – Oxford: University press, 2004. P. 299.

kompetentinga kilmės arba gyvenamosios vietos valstybė narė patvirtintų diplomo autentiškumą.

Kaip vienas iš apsaugos mechanizmų priimančiajai valstybei narei yra suteikiama teisė reikalauti, kad kitų valstybių narių piliečiai kaip pakankamą įrodymą pateiktų kilmės valstybės narės arba tos valstybės narės, iš kurios jie yra atvykę, kompetentingos institucijos išduotą pažymėjimą, patvirtinantį, kad yra laikomasi valstybės narės reikalavimų dėl gero vardo arba geros reputacijos, keliamų atitinkamai veiklai pradėti. Pažymėtina, kad pirmiausia toks reikalavimas turi būti taikomas priimančios šalies piliečiams, pradedantiems atitinkamą veiklą, numatytą Sektorių direktyvose. Tačiau, jei kilmės valstybė narė arba valstybė narė, iš kurios užsienio pilietis yra atvykęs to nereikalauja, priimančioji valstybė narė turi teisę reikalauti, kad kilmės valstybės narės arba tos valstybės narės, iš kurios užsienio pilietis yra atvykęs, piliečiai pateiktų išrašą iš teismo registro arba, jeigu to padaryti neįmanoma, lygiavertį dokumentą, išduotą kilmės valstybės narės arba valstybės narės, iš kurios jis yra atvykęs, kompetentingos institucijos. Taip pat, jei priimančioji valstybė narė turi išsamių žinių, kad ją dominantis asmuo buvo įsivėlęs į įvykius už jos teritorijos ribų dar prieš įsisteigdamas toje valstybėje ir kad tai gali turėti įtakos pradedant konkrečią veiklą jos teritorijoje, ji gali apie tai informuoti kilmės valstybę narę arba tą valstybę narę, iš kurios jis yra atvykęs. Priimančiojoje valstybėje narėje gali galioti įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos, numatančios reikalavimą dėl drausminių bylų už sunkius profesinius nusižengimus arba nuteisimo už nusikalstamą veiklą nebuvimo, todėl kilmės valstybė narė arba valstybė narė, iš kurios užsienio pilietis yra atvykęs, perduoda priimančiajai valstybei narei visą reikalingą informaciją apie šiam asmeniui taikytas profesinio arba administracinio pobūdžio priemones arba iškeltas drausmines bylas arba tuo metu, kai jis vykdo profesinę veiklą kilmės valstybėje narėje arba toje valstybėje narėje, iš kurios jis yra atvykęs, taikytas baudžiamąsias sankcijas. Toks bendradarbiavimas labai prisideda prie efektyvesnės automatinio diplomų pripažinimo sistemos taikymo. Be to, dauguma Sektorių direktyvų skirtos medicinos profesijoms, o tai tokį bendradarbiavimą tik dar labiau stiprina, kadangi kalbama apie valstybinės svarbos dalykus – visuomenės saugumą ir sveikatą.

Automatinė diplomų pripažinimo sistema gali būti taikoma tik egzistuojant tam tikroms sąlygoms. Visų pirma, asmuo turi būti valstybės narės pilietis, antra, turėti diplomą, suteikiantį teisę dirbti pagal vieną iš Sektorių direktyvose nurodytų profesijų ir trečia, asmuo turi siekti dirbti pagal turimą profesiją priimančiojoje valstybėje narėje.

Valstybės narės pilietis vienoje valstybėje narėje įgijęs kvalifikaciją, kurios pavadinimas įrašytas į atitinkamos sektorių direktyvos priedą, gali be kliūčių gauti leidimą imtis atitinkamos profesinės veiklos kitoje valstybėje narėje²⁹. Tačiau, jei valstybių narių piliečių diplomai, pažymėjimai ir kiti oficialios kvalifikacijos patvirtinantys dokumentai neatitinka visų būtiniausių

²⁹ Bartlingas J., Budreika G., Dovydenienė G., Gustienė O., Kindurienė B., Macelytė S., Tamošiūnas D., Tamulevičius A., Živatkauskaitė R. Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo pagal ES teisę vadovas. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, 2006. P. 43.

atitinkamose Sektorių direktyvose nustatytų rengimo reikalavimų, visos valstybės narės kaip pakankamą oficialių kvalifikacijų įrodymą pripažįsta diplomus, pažymėjimus ir kitus oficialias kvalifikacijas patvirtinančius dokumentus, tačiau reikalauja pažymėjimo, nurodančio, kad šie piliečiai penkerių metų laikotarpiu bent trejus metus iš eilės iki minėto pažymėjimo išdavimo dienos iš tiesų ir teisėtai vertėsi atitinkama praktika. Tokios praktikos reikalaujama ir tuo atveju, kai valstybių narių piliečių diplomai, pažymėjimai ir kiti oficialias kvalifikacijas patvirtinantys dokumentai atitinka visus būtiniausius atitinkamose sektorių direktyvose nustatytus rengimo reikalavimus, bet buvo išduoti iki atitinkamų sektorių direktyvų įsigaliojimo dienos.

Remiantis sektorių direktyvų nuostatomis, asmuo, siekiantis savo kvalifikacijos pripažinimo pagal atitinkamą Sektorių direktyvą, turi pateikti paraišką kompetentingai priimančios valstybės narės institucijai. Kompetentinga institucija privalo per tris mėnesius išnagrinėti asmens paraišką ir priimti sprendimą. Jei per šį laikotarpį sprendimas nėra priimamas, asmuo turi teisę pateikti skundą pagal priimančios valstybės narės nustatytą tvarką dėl paraiškos nagrinėjimo termino nesilaikymo. Sprendimas atmesti paraišką turi būti tinkamai pagrįstas ir suteikti asmeniui teisę šį sprendimą apskųsti.

Atskirai paminėtina architektų Direktyva 85/384/EEB³⁰ dėl architektų profesinės kvalifikacijos pripažinimo. Ši direktyva, skirtingai nuo kitų Sektorių direktyvų, neharmonizuoja minimalių rengimo ir lavinimo reikalavimų, o tik apibrėžia architektų kvalifikacinius ir mokymo trukmės reikalavimus³¹. Todėl tokį pripažinimą tik iš dalies galima vadinti automatiniu. Direktyvoje 85/384/EEB pateikiamas sąrašas diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, pripažįstamų valstybėse narėse, kuris yra periodiškai atnaujinamas. Todėl yra tikrinama ar pareiškėjo, siekiančio architekto profesinės kvalifikacijos pripažinimo, turimas oficialus kvalifikaciją patvirtinantis dokumentas yra įtrauktas į minėtą sąrašą. Kadangi teisės aktai dėl architektūros studijų nėra visiškai suderinti, pasitaiko teisėtų architektūros studijų, kurios neatitinka direktyvos reikalavimų³². Remiantis Europos Teisingumo Teismo (toliau – ETT) suformuotu išaiškinimu Vlassoupoulou byloje³³, kuris architektų veiklai buvo pritaikytas Dressen byloje³⁴, valstybė narė, gavusi prašymą pripažinti profesinę kvalifikaciją, turi atsižvelgti į migranto diplomus, pažymėjimus bei kitus profesinę kvalifikaciją ir profesinę patirtį patvirtinančius

³⁰ Oficialusis leidinys L 223, 21/08/1985 p. 0015-0025.

³¹ Séché J. C. A guide to working in a Europe without frontiers. Second edition. – European Commission, Brussels · Luxembourg, 1994, P. 19.

³² http://ec.europa.eu/youreurope/nav/lt/citizens/working/qualification-recognition/architects/index_lt.html; prisijungimo laikas: 2006-09-21.

³³ ETT sprendimas byloje C-340/89 Vlassopolou v. Ministerium für Justiz, Bundes – und Europaangelegenheiten Baden-Württemberg // [1991] ECR I-2357.

³⁴ ETT sprendimas byloje C-31/00 Conseil National de l'Ordre des Architectes v. Nicolas Dressen // [2002] ECR I-663.

dokumentus ir jei jo profesinė kvalifikacija atitinka pagal nacionalinius teisės aktus reikalaujamą profesinę kvalifikaciją užsiimti architekto veikla, jam turi būti leista užsiimti tokia veikla.

Teisininkams Sektorių direktyvos nuostatos netaikomos, tačiau šiai profesijai suteikiamas ypatingas statusas. Teisinių profesinės kvalifikacijos pripažinimo srityje Europos Sąjungoje yra taikomos šios direktyvos: 1977 m. kovo 22 d. Tarybos direktyva 77/249/EEB, skirta padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas³⁵ (toliau – Direktyva 77/249/EEB), 1998 vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/5/EB, skirta padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika ne toje valstybėje narėje, kurioje buvo įgyta kvalifikacija³⁶ (toliau – Direktyva 98/5/EB) ir 1988 m. gruodžio 21 d. Europos Tarybos direktyva 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų bent po trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos³⁷ (toliau – Direktyva 89/48/EEB).

Direktyva 77/249/EEB reglamentuoja tik teisinių paslaugų teikimą ir neapima abipusio diplomų pripažinimo. Asmuo, kuriam taikoma ši direktyva, privalo naudoti profesijos pavadinimą, naudojamą kilmės valstybėje narėje, bei išlaikyti savo registracijos vietą toje valstybėje narėje. Direktyva 98/5/EB numato abipusį tam tikrų teisinių profesinių kvalifikacijų, įgytų valstybėje narėje, pripažinimą ir suteikia ES piliečiams, turintiems tokią kvalifikaciją, teisę verstis nuolatine profesine veikla kitoje valstybėje narėje naudojant savo profesinį vardą po to, kai tas asmuo užsiregistruoja priimančiosios valstybės narės kompetentingoje institucijoje. Priimančiosios valstybės narės kompetentinga institucija įregistruoja advokatą jam pateikus pažymėjimą, patvirtinantį jo registraciją kilmės valstybės narės kompetentingoje institucijoje. O teisininkas, besiverčiantis advokato praktika priimančiojoje valstybėje narėje pagal kilmės šalies profesinį vardą, norėdamas įgyti priimančiosios valstybės narės advokato profesiją ir verstis advokato praktika pagal profesinį vardą, atitinkantį profesiją toje valstybėje narėje, gali siekti, kad jo diplomai būtų pripažinti pagal Direktyvos 89/48/EEB nuostatas.

Taigi, Sektorių direktyvos pasižymi sąrašais diplomų, kuriuos valstybės narės be jokių išlygų, automatiškai privalo pripažinti. Valstybių narių piliečiai gali tiesiogiai apeliuoti į šias diplomų pripažinimo direktyvas t.y. pasinaudoti jų viršenybe, jei nacionaliniai teisės aktai joms prieštarauja. Tai galioja ir tais atvejais, kai valstybė narė atitinkamų direktyvų neįgyvendino arba jas įgyvendino netinkamai. Sektorių direktyvos buvo pirmas svarus žingsnis siekiant garantuoti laisvą darbuotojų judėjimą profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje.

³⁵ Oficialusis leidinys L 078, 26/03/1977 p. 0017-0018.

³⁶ Oficialusis leidinys L 077, 14/03/1998 p. 0036–0043.

³⁷ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

1.2. Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų priėmimas

1.2.1. Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų atsiradimo teoriniai pagrindai

Sektorijų direktyvų priėmimo procesas buvo labai lėtas, pavyzdžiui, direktyvos dėl architektų profesinės kvalifikacijos pripažinimo derinimas ir priėmimas truko 17 metų. Pasiiekti susitarimus dėl tokių direktyvų turinio buvo sunku, kadangi reikėjo derinti skirtingose valstybėse narėse galiojančias savitas švietimo sistemas ir rengimo tai veiklai modelius. Toks derinimas reikalavo daug laiko ir pastangų, o kur nacionalinės tradicijos yra labai skirtingos, pasirodė neįmanomu uždaviniu.

Siekiant palengvinti kvalifikacijų pripažinimą profesiniais tikslais, Europos Taryba inicijavo direktyvų, palengvinančių abipusį profesinių kvalifikacijų pripažinimą, kūrimą. 1974 m. birželio 6 d. Europos Taryba priėmė rezoliuciją, neįpareigojantį aktą, dėl diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo³⁸, išreiškiant norą, jog tolimesni veiksmai šioje srityje būtų paremti „lanksčiais ir kokybiniais kriterijais“, kad direktyvos „kiek įmanoma mažiau nustatytų detalius rengimo reikalavimus“³⁹. Todėl buvo atsisakyta reikalavimų suderinti konkrečią kvalifikaciją (reikalingą užsiimti atitinkama profesija) ir patvirtinta Bendroji, horizontalioji koncepcija, pagrįsta profesinių kvalifikacijų abipusiu pripažinimu ir taikytina ne atskiroms profesijoms, bet visoms profesinės veiklos sritims, kurioms yra būtinas tam tikras išsilavinimas⁴⁰. Galiausiai, 1988 m. gruodžio 21 d. buvo priimta Direktyva 89/48/EEB⁴¹, kuri žymi atsisakymą kvalifikacijų pripažinimą reglamentuoti Sektorijų direktyvų metodu.

Bendrają profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemą (toliau – Bendroji sistema) sudaro 3 direktyvos:

- 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų bent po trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos;
- 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/51/EEB dėl antros bendrosios profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildanti Direktyvą 89/48/EEB⁴² (toliau – Direktyva 92/51/EEB);

³⁸ Official Journal C 098, 20/08/1974 P. 0001 – 0001.

³⁹ Graig P., Gráinne de Búrca. EU Law: text, cases and materials. Second edition. – Oxford: university Press, 1998. P. 739.

⁴⁰ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 319.

⁴¹ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

⁴² Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

- 1999 m. birželio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EB nustatanti kvalifikacijų pripažinimo mechanizmą profesinės veiklos rūšims, kurioms taikomos liberalizavimo direktyvos ir pereinamojo laikotarpio priemonės, ir papildanti bendrąsias kvalifikacijų pripažinimo sistemas⁴³ (toliau – Direktyva 1999/42/EB).

Direktyva 89/48/EEB⁴⁴ – tai pirmoji Bendrosios sistemos direktyva. Ši direktyva skiriasi nuo Sektorių direktyvų keliais aspektais:

- pirma, ji bendroji savo pobūdžiu, kadangi naujoji sistema skirta visoms reglamentuojamoms profesijoms, kurioms yra keliamas universitetinio lygio rengimo (bent trejų metų) reikalavimas ir kurioms nėra taikomos Sektorių direktyvos;
- antra, Bendroji profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistema paremta pasitikėjimu tarp valstybių narių, pagrindinis jos principas yra grindžiamas koncepcija, kad jeigu valstybės narės pilietis gali dirbti pagal profesiją (jis yra kvalifikuotas savo profesijos atstovas) vienoje valstybėje narėje, kitos valstybės narės suteikia jam teisę į tokią pačią profesiją, remiantis abipusiu pasitikėjimu;
- trečia, pripažinimas yra suteikiamas „galutiniam produktui“, t.y. visiškai kvalifikuotam atitinkamos profesijos specialistui, kuris jau įgijo reikalaujamą profesinį rengimą;
- ketvirta, jei yra esminių turinio ir trukmės skirtumų tarp išsilavinimo ir rengimo reikalavimų, keliamų kvalifikacijai kilmės valstybėje narėje ir reikalaujamų priimančioje valstybėje narėje, Direktyva 89/48/EEB numato kompensacinius mechanizmus (tinkamumo testą arba adaptacijos laikotarpį), kurie gali išlyginti skirtumus.

Šiuo vieningu teisiniu dokumentu buvo sukurta Bendroji pripažinimo sistema, išvengiant minimalių rengimo standartų harmonizavimo kiekvienai atskirai profesijai ar profesinės veiklos rūšims. Tačiau akivaizdu, kad horizontalioji koncepcija turi trūkumų: skirtingai nei vertikalioji koncepcija, ji nenumato automatinės garantijos asmenims, automatinės garantijos, jog jų kvalifikacijos bus pripažintos kiekvienoje valstybėje narėje. Atsižvelgiant į Direktyvos 89/48/EEB nuostatas, asmenims, siekiantiems užsiimti atitinkama profesija ar profesine veikla, yra garantuojamas tik „pradinis taškas“ (angl. - starting point), o to asmens turima kvalifikacija bus priimančios valstybės narės kompetentingų institucijų kruopštaus nagrinėjimo ir tikrinimo objektas⁴⁵.

Antroji pripažinimo direktyva buvo sukurta laikantis Aukštojo mokslo direktyvos. Direktyva 92/51/EEB⁴⁶ papildė Direktyvą 89/48/EEB, įtraukdama mokymą ar studijas trunkančias mažiau

⁴³ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

⁴⁴ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

⁴⁵ Graig P., Gráinne de Búrca. EU Law: text, cases and materials. Second edition. – Oxford: University Press, 1998. P. 740.

⁴⁶ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

negu trejus metus⁴⁷. Ši direktyva iš esmės skiria du kvalifikacijos lygius, t.y. nustatytą diplomų lygį (Direktyvos 92/51/EEB 1 str. (a) punktas) ir žemesnįjį egzaminų pažymėjimų lygį (Direktyvos 92/51/EEB 1 str. (b) punktas)⁴⁸.

Pirmuoju profesinių kvalifikacijų pripažinimo laikotarpiu buvo priimtos ir vadinamosios pereinamojo laikotarpio direktyvos (viso 35), kurios buvo skirtos amatų ir pramonės profesijoms. Todėl galime teigti, kad Bendrija gan anksti stengėsi sukurti teisinę reglamentaciją diplomų, skirtų pramonės amatų sritims, pripažinimą. Jos reglamentavo tokias sritis kaip: didmeninė prekyba, mažmeninė prekyba, tarpininkavimas, statybų pramonę ir kt. Pereinamojo laikotarpio direktyvos buvo grindžiamos profesinės patirties pripažinimu, bei prielaida, kad kelerius metus dirbant pagal specialybę kilmės valstybėje narėje įgyjama tam tikra tos veiklos patirtis, kurios pakanka asmeniui imtis atitinkamos veiklos kitoje valstybėje narėje. Paprastai buvo reikalaujama, kad migrantas turėtų 3-6 metų patirtį, gerą būdą, gerą finansinę padėtį, būtų fiziškai ir psichiškai sveikas⁴⁹. 1999 m. birželio 7 d. buvo priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/⁵⁰. Šia direktyva pereinamojo laikotarpio direktyvų nuostatos buvo integruotos į bendras kvalifikacijų pripažinimo sistemas⁵¹. Tai trečioji Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyva.

Bendrosios sistemos direktyvos – laisvo asmenų judėjimo ir laisvės teikti paslaugas prielaida. Norint imtis atitinkamos profesinės veiklos kai kuriose šalyse reikalaujama turėti gan aukštą kvalifikaciją, kai kitose šalyse pakanka žemesnio lygio profesinio mokymo. Bendrosios sistemos direktyvos sprendžia šias nelygiaverčių kvalifikacijų pripažinimo problemas.

1.2.2. Pripažinimas pagal Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų nuostatas

Bendrosios sistemos direktyvos yra taikomos ES, EEE valstybių bei Šveicarijos Konfederacijos piliečiams. Išsilavinimas turi būti įgytas vienoje iš šalių, išduodant atitinkamą tos šalies diplomą ar pažymėjimą.

Direktyva 89/48/EEB, kuri vėliau buvo iš dalies pakeista Direktyva 2001/19/EB, yra taikoma bet kuriam valstybės narės piliečiui, kuris nori dirbti savarankiškai arba kaip samdomas

⁴⁷ Cairns W. Introduction to European Union Law. – London · Sydney, Cavendish Publishing Limite, 1997. P. 181.

⁴⁸ Bartlingas J., Budreika G., Dovydenienė G., Gustienė O., Kindurienė B., Macelytė S., Tamošiūnas D., Tamulevičius A., Živatkauskaitė R. Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo pagal ES teisę vadovas. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, 2006. P. 69.

⁴⁹ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 318.

⁵⁰ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

⁵¹ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 320.

darbuotojas dirbti priimančiojoje valstybėje narėje pagal reglamentuojamą profesiją⁵². Taigi, į Direktyvos 89/48/EEB⁵³ reguliavimo sritį patenka ir asmenys, siekiantys įsisteigti, ir asmenys, norintys dirbti samdomais darbuotojais kitoje valstybėje narėje. Kaip buvo minėta aukščiau, ši direktyva netaikoma profesijoms, kurios yra ankstesnio (Sektorijų direktyvų) harmonizavimo dalykas. Tačiau, asmenims, siekiantiems kvalifikacijos pripažinimo, bendroji kvalifikacijų pripažinimo sistema kelia tam tikras sąlygas:

- Jeigu priimančiojoje šalyje profesija yra reglamentuojama, o šalyje, iš kurios pareiškėjas atvyko, ta profesija neregamentuojama, tai gali būti reikalaujama, kad asmuo pagal šią profesiją savo šalyje būtų dirbęs ne trumpiau nei dvejus metus per paskutiniuosius dešimt metų;
- Jeigu studijų trukmė yra daugiau nei vieneriais metais trumpesnė nei reikalaujama priimančiojoje šalyje, tai kompetentinga institucija gali pareikalauti dvigubai ilgesnio nei mokymo laiko skirtumas profesinės patirties laikotarpio, tačiau ne ilgesnio kaip ketveri metai;
- Jei studijų ir mokymo programose yra esminių skirtumų, gali būti skiriamas tinkamumo testas⁵⁴ ar adaptacijos laikotarpis⁵⁵, neviršijantis trejų metų trukmės⁵⁶.

Direktyvos 89/48/EEB 3 str. apibrėžia pagrindinį principą, jog kai norint priimančiojoje valstybėje narėje pradėti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti diplomą, kompetentinga institucija negali, remdamasi tuo, kad kvalifikacijos nėra pakankamos, atsakyti leisti valstybės narės piliečiui pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos saviems piliečiams, numatant, kad pareiškėjas turi diplomą, reikalaujamą kitoje valstybėje narėje norint pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją jos teritorijoje, ir tas diplomą buvo išduotas valstybėje narėje ar jis dirbo pagal tą profesiją visą darbo dieną dvejus metus per ankstesnius dešimt metų kitoje valstybėje narėje, kuri tos profesijos neregamentuoja ir turi dokumentą, įrodantį vieną ar keletą oficialių kvalifikacijų. Be to, Bendrijos pilietis, kuris atitiko sąlygas, keliamas siekiantiems užsiimti reglamentuojama profesija kilmės valstybėje narėje, gali naudoti priimančios valstybės narės profesinį vardą, atitinkantį tą profesiją⁵⁷.

⁵² Lenaerts K., Nuffel P. *Constitutional Law of the European Union*. Second edition. – London. – Sweet & Maxwell, 2005. P. 201.

⁵³ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

⁵⁴ Tinkamumo testas - tai pareiškėjo profesinių žinių patikrinimas, kurį atlieka priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos, norėdamos įvertinti pareiškėjo gebėjimą užsiimti reglamentuojama profesija toje valstybėje narėje.

⁵⁵ Adaptacijos laikotarpis - užsiėmimas reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje kvalifikuoto tos profesijos atstovo atsakomybe, kurio pasiekimai vertinami kompetentingos institucijos nustatyta tvarka. atsižvelgiant į būtinumą papildomai mokytis.

⁵⁶ Kindurienė B., Barškėtienė L., Tamulevičius A. *Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimas Lietuvos Respublikoje*. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, 2004. P. 11.

⁵⁷ Barnard C. *The substantive Law of the EU: The four freedoms*. – Oxford: University press, 2004. P. 301.

Direktyvos 89/48/EEB⁵⁸ 4 str. numato išimtį iš pagrindinio abipusio profesinių kvalifikacijų pripažinimo principo. Direktyvos 89/48/EEB 4 str. 1 d. (a) punktas skirtas skirtumams tarp kilmės ir priimančios valstybės narės rengimo trukmės. Jei pareiškėjo rengimo trukmė yra bent vieneriais metais trumpesnė negu reikalaujama priimančiojoje valstybėje narėje, pastaroji gali pareikalauti pateikti profesinę patirtį įrodantį dokumentą. Tačiau profesinės patirties laikotarpis negali viršyti prižiūrimos praktikos termino ir negali dukart viršyti rengimo trukmės skirtumo reikalaujamo priimančios valstybės narės. Pažymėtina, kad visais atvejais reikalaujama profesinė patirtis negali viršyti ketverių metų.

Direktyvos 89/48/EEB 4 str. 1 d. (b) punktas apima situaciją, kai rengimo turinys kilmės ir priimančiojoje valstybėje narėje smarkiai skiriasi. Tokiu atveju priimančioji valstybė narė gali reikalauti iš pareiškėjo baigti ne ilgesnį kaip trejų metų adaptacijos laikotarpį arba laikyti tinkamumo testą, jei:

- jo įgytas rengimas apima iš esmės skirtingus dalykus⁵⁹ nei tie, kuriems skirtas formalios kvalifikacijos įrodymas, kurio reikalauja priimančioji valstybė;
- reglamentuojama profesija priimančiojoje valstybėje narėje apima vieną ar daugiau reglamentuojamos profesinės veiklos rūšių, kurių nėra atitinkamoje profesijoje kilmės valstybėje narėje, ir šį skirtumą sudaro specifinis rengimas, kuris yra reikalaujamas priimančiojoje valstybėje narėje ir apima iš esmės skirtingus dalykus nei tie, kuriems skirtas kompetenciją patvirtinantis dokumentas ar formalios kvalifikacijos įrodymas (pvz., diplomai);
- priimančiojoje valstybėje narėje reglamentuojamą profesiją sudaro viena ar keletas reglamentuojamos profesinės veiklos rūšių, kurių neapima profesija pareiškėjo kilmės valstybėje narėje.

Bet kokiu atveju, gali būti taikoma tik viena kompensacinė priemonė (Direktyvų 89/48/EEB 12 str., 92/51/EEB⁶⁰ 4 str. 2 d., 1999/42/EB⁶¹ 3 str. 1 d.).

Pasirinkimo tarp adaptacijos laikotarpio ar tinkamumo testo teisė priklauso pareiškėjui, tačiau yra numatyta galimybė valstybėms narėms nustatyti išimtis⁶². Bendrosios sistemos direktyvos numato tokias išimtis: valstybė narė gali nustatyti adaptacijos laikotarpį arba tinkamumo testą profesijoms, kurias dirbant reikia gerai išmanyti nacionalinę teisę ir kuriose konsultavimas ir (ar) pagalbos nacionalinės teisės klausimais teikimas yra svarbus ir nuolatinis profesinės veiklos

⁵⁸ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

⁵⁹ Esminis skirtumas - tai skirtumas, kai pareiškėjo kilmės šalyje įgyta kvalifikacija iš esmės skiriasi nuo kvalifikacijos, reikalaujamos priimančiojoje šalyje, ir dėl šio skirtumo pareiškėjas negali dirbti pagal savo kvalifikaciją.

⁶⁰ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

⁶¹ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

⁶² Arnall A.M., Dashwood A.A., Ross M.G., Wyatt D.A. European Union Law. Fourth edition. - London: Sweet & Maxwell, 2000. P. 461.

aspektas (Direktyvos 89/48/EEB⁶³ 4 str. 1 d. (b) ir Direktyvos 92/51/EEB⁶⁴ 4 str. 1 d. (b)). Ši nuostata, visų pirma, taikytina teisininkams. Valstybė narė gali siūlyti nesuteikti pareiškėjams teisės pasirinkti adaptacijos laikotarpį arba tinkamumo testą dėl atitinkamos profesijos, tačiau apie tokios nuostatos projektą ji nedelsdama turi pranešti Komisijai, kartu pateikdama motyvus, dėl kurių reiktų įteisinti tokią nuostatą (Direktyvos 89/48/EEB 10 str. ir Direktyvos 92/51/EEB 14 str.). Bendrosios sistemos Direktyvos 1999/42/EB⁶⁵ 3 str. 1 d. taip pat numato išimties pasirinkimo galimybę, kuomet asmuo ketina savarankiškai ar kaip įmonės vadovas vykdyti veiklą, kuriai reikia žinoti galiojančias specifines vidaus taisykles ir jas taikyti, jeigu priimančios valstybės narės kompetentingos institucijos reikalauja iš savo piliečių tas taisykles žinoti ir taikyti imantis tokios rūšies veikos.

Teisė pasirinkti išimtis gali būti suteikiama ir kitoms profesijoms. Europos Bendrijų Komisija pagal Direktyvą 92/51/EEB buvo suteikusi laikinas ar nuolatinės išimtis kai kurioms su sportu susijusioms profesijoms: Prancūzijai yra suteikta išimtis neribotą laiką taikyti kvalifikacinį egzaminą kalnų vadovams ir uolų instruktoriams; Didžioji Britanija prašė leisti taikyti kvalifikacinį egzaminą dėl kai kurių jūrininko profesinės veiklos rūšių, kai pretendentas labai prastai moka valstybinę kalbą⁶⁶. Tačiau Komisija savo ataskaitose Tarybai ir Europos Parlamentui yra konstatavusi, kad ši problema nepatenka į direktyvų 89/48/EEB ir 92/51/EEB reglamentavimo sritį, nes kalbos mokėjimo reikalavimai nėra rengimo dalis, o tik tai galėtų leisti taikyti kompensacines priemones⁶⁷.

Kompetentingoms valstybių narių institucijoms yra nustatytas keturių mėnesių terminas per kurį jos privalo išnagrinėti prašymą ir priimti atitinkamą sprendimą: pripažinti kvalifikaciją; pareikalauti imtis atitinkamų kompensavimo priemonių (adaptacijos laikotarpio ar tinkamumo testo); prašymą pripažinti kvalifikaciją atmesti (Direktyvos 89/48/EEB 12 str., Direktyvos 92/51/EEB 8 str. ir Direktyvos 1999/42/EB 3 str.). Tačiau visais atvejais sprendimai atmesti prašymą ar imtis atitinkamų kompensavimo priemonių turi būti tinkamai pagrįsti bei suteikti pareiškėjui apeliacinę teisę. Suprantama, jog Bendrijos institucijos negali anuliuoti nacionalinės valdžios institucijos priimto atitinkamo administracinio sprendimo dėl prašymo pripažinti profesinę kvalifikaciją. Tokį sprendimą gali anuliuoti tik kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos. Europos Teisingumo Teismas gali tik konstatuoti, kad valstybė narė nesilaiko savo įsipareigojimų,

⁶³ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

⁶⁴ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

⁶⁵ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

⁶⁶ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 328.

⁶⁷ Komisijos ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui dėl direktyvos 92/51/EEB 18 straipsniu COM (2000) 17 galutinis // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52000DC0017:EN:HTML>; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

kadangi netinkamai taiko Bendrijos teisę ar kad jos nacionaliniai teisės aktai neatitinka Bendrijos teisės. Valstybės narės kompetentingos institucijos imasi priemonių pašalinti tokius neatitikimus.

Tarybos Direktyva 92/51/EEB⁶⁸ dėl antros bendrosios profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildanti Direktyvą 89/48/EEB⁶⁹ – antroji bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyva. Ji pagrįsta panašiais principais kaip ir pirmoji Bendrosios sistemos Direktyva 89/48/EEB. Tačiau, Direktyva 92/51/EEB praplečia abipusio profesinių kvalifikacijų pripažinimo sferą, įtraukdama mokymą ar studijas, trunkančias mažiau negu trejus metus, baigus vidurinę mokyklą⁷⁰. Taigi, ji apima kitą nei trejų metų aukštojo mokslo pagal Direktyvą 89/48/EEB rengimą: diplomus, suteikiamus baigus ne trapesnes kaip vienerių metų studijas po vidurinio mokslo, kurias baigęs asmuo gali verstis reglamentuojama profesija valstybėje narėje; taip pat sertifikatus, suteikiamus baigus kitą nei minėtą vienerių metų studijų po vidurinio mokslo mokymo ir lavinimo kursą ar suteikiamus po stažuotės ar profesinės praktikos laikotarpio, kurie rodo, kad jų savininkas turi profesinę kvalifikaciją, reikalingą norint verstis reglamentuojama profesija toje valstybėje narėje.

Trečioji bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyva – Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EB⁷¹, nustatanti kvalifikacijų pripažinimo mechanizmą profesinės veiklos rūšims, kurioms taikomos liberalizavimo direktyvos ir pereinamojo laikotarpio priemonės, ir papildanti bendrąsias kvalifikacijų pripažinimo sistemas. Šia direktyva pereinamojo laikotarpio direktyvų nuostatos buvo integruotos į Bendrąją profesinių kvalifikacijų sistemą (Direktyva 1999/42/EB panaikino 35 direktyvas)⁷². Direktyvoje 1999/42/EB dėmesys skiriamas ne oficialių kvalifikacijų pripažinimui, o profesinei patirčiai ir tuo ji skiriasi nuo kitų dviejų Bendrosios sistemos direktyvų. Iš vienos pusės, ši sistema nustato oficialių kvalifikacijų pripažinimo mechanizmus tai reglamentuojamai veiklai, kurios neaptaria kitos dvi Bendrosios sistemos direktyvos, o iš kitos pusės ji taip pat nustato kvalifikacijų pripažinimo pagal kitoje valstybėje narėje įgytą profesinę patirtį mechanizmus.

Pagrindinis Direktyvos 1999/42/EB principas - valstybė narė privalo pripažinti ankstesnę veiklą kitoje valstybėje narėje, kai asmuo dirbo savarankiškai arba buvo įmonės vadovas. Atskirų profesijų veiklos trukmė yra skirtinga. Ji gali būti sutrumpinta arba visai netaikoma, priklausomai nuo mokymo ar papildomos profesinės patirties, kuri buvo įgyta darbo metu. Tačiau asmenys, kurie neatitinka keliamų sąlygų dėl profesinės patirties, gali kreiptis dėl jų diplomų, pažymėjimų ar kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo bendrąja tvarka (Direktyvos 1999/42/EB 3 str.).

⁶⁸ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

⁶⁹ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

⁷⁰ Kent P. Law of the European Union. Third edition. – England: Pearson Education, 2001. P. 184.

⁷¹ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

⁷² Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 320.

Apibendrinant galime teigti, jog bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos atsiradimas – svarbus žingsnis garantuojant laisvą darbuotojų judėjimą, vieną iš prioritetinių Europos Bendrijos tikslų. Asmens teisė laisvai pasirinkti, vykdyti profesinę veiklą dažnai įtvirtinama valstybių konstitucijose, tačiau siekiant visuomenės interesų apsaugos, teisė verstis tam tikra profesine veikla gali būti nulemta konkrečios kvalifikacijos⁷³. Taigi, atitinkamos kvalifikacijos, kuri reikalinga norint verstis reglamentuojama veikla, įgijimas kitoje valstybėje, sudaro kliūtis migrantui, kurios bandomos naikinti Bendrąją profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistema. Nors ir turinti trūkumų, negarantuojanti automatinio kvalifikacijų pripažinimo kaip Sektorių direktyvos, Bendroji profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistema yra svarbi priemonė, padedanti užtikrinti asmenų judėjimo ir įsisteigimo laisves.

1.3. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo priėmimas

2001 m. gegužę paraleliai su Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/19/EB⁷⁴ priėmimu Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija sutarė, kad labai svarbu turėti konsoliduotą versiją teisinio dokumento, skirto abipusiam profesinių kvalifikacijų pripažinimui. Tuo pat metu Komisija pareiškė savo ketinimus pratęsti šį darbą dvejopai: iš pradžių, jos planuose buvo Sektorių direktyvų integravimas į konsoliduotą dokumento struktūrą; toliau - galimybės, konsoliduoti Bendrosios sistemos direktyvas, svarstymas, pratęsiant teisės aktų profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje paprastinimą.

2001 m. vasarį Komisija priėmė Komunikatą Tarybai, dėl naujų, atvirų ir prieinamų visiems darbo rinkų⁷⁵ (toliau – Komunikatas). Dėl profesinio pripažinimo, Komisija Komunikate numatė, kad 2002 m. parengs pasiūlymą dėl vienodesnės, aiškesnės ir lankstesnės profesinio pripažinimo tvarkos, paremtos egzistuojančia Bendrąja sistema, įskaitant būdus, skatinančius kuo platesnį pripažinimą. Taip pat buvo pabrėžiamas siekis, kad kvalifikacijų pripažinimas tarp valstybių narių būtų labiau automatinis, keičiant nustatytas pripažinimo procedūras; įvertinant tai, kad Sektorių direktyvose nustatytos pripažinimo sąlygos dėl ilgai trunkančio jų keitimo gali neatitikti šių dienų realijų, rasti priemones, lanksčiai pritaikančias Europos Sąjungos teisės aktų nuostatas prie tobulėjančių technologijų, nacionalinių rengimo programų ir kitų aplinkybių; numatyti papildomas

⁷³ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 317.

⁷⁴ Oficialusis leidinys L 206, 31/07/2001 p. 0001-0051.

⁷⁵ Communication from the Commission to the Council New European Labour Markets, Open to All, with Access to All COM (2001) final // http://ec.europa.eu/employment_social/empl_esf/news/labour.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

garantijas, kad asmenys, siekiantys pripažinimo, galėtų laiku gauti visą informaciją apie prašymų nagrinėjimą; priimti lanksčias nuostatas, liberalizuojančias laikiną paslaugų teikimą⁷⁶.

Tokie tikslai buvo pabrėžiami ir Tarybos išvadose pristačius Komunikatą. Šiuo Komunikatu buvo sukurta Konsultacinė darbo grupė įgūdžių ir mobilumo klausimais, kuri savo 2001 m. gruodžio mėn. ataskaitoje dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo konstatavo, jog Europos Bendrija ir kiekviena valstybė narė turėtų skirti pirmenybę spartinant tempą bei lengvinant profesinių kvalifikacijų pripažinimą, įskaitant automatinio pripažinimo sąlygas, ir pateikti labiau suvienodintą, aiškų ir lankstų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo režimą⁷⁷.

Komisijos Veiksmų plane dėl įgūdžių ir mobilumo⁷⁸ taip pat buvo konstatuota, kad reikalingas visapusiškas egzistuojančios reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos tobulinimas, darant ją aiškesne, lengvesne naudotis ir prieinamesne. Pabrėžta, kad Bendrijos institucijos ir valstybės narės turėtų palengvinti įsidarbinimo galimybes ir paslaugų teikimą konsoliduojant egzistuojančią reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemą, kuria naudotis nėra taip lengva ir patogiu, kadangi sistema apima 15 direktyvų (12 sektorių ir 3 bendrosios pripažinimo sistemos direktyvas).

Todėl 2005 m. spalio 7 d. buvo priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo⁷⁹ (toliau - Direktyva 2005/36/EB). Pagrindiniai direktyvos tikslai: konsoliduoti galiojančius ES teisės aktus (12 sektorių ir 3 bendrosios pripažinimo sistemos direktyvas) ir supaprastinti egzistuojančią profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemą.

Direktyva 2005/36/EB jau dabar yra svarus įnašas kuriant lanksčią darbo ir paslaugų teikimo rinką, paprastinant ir darant aiškesnėmis profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūras. Direktyvos nuostatos numato efektyvesnę šios srities valdymą, aiškesnes procedūras ir didesnę lankstumą sprendžiant aktualius klausimus, geresnį administravimą ir informacijos teikimą piliečiams.

Naujoji direktyva įsigalios 2007 m. spalio 20 d., iki šio termino Lietuva turi priimti įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ir poįstatyminius teisės aktus, perkelsiančius direktyvos nuostatas į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę. Direktyvos 77/452/EEB, 77/453/EEB, 78/686/EEB, 78/687/EEB, 78/1026/EEB, 78/1027/EEB, 80/154/EEB, 80/155/EEB, 85/384/EEB,

⁷⁶ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 335.

⁷⁷ High Level Task Force on Skills and Mobility, Final Report, P. 20. //

http://ec.europa.eu/employment_social/news/2001/dec/taskforce2001_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

⁷⁸ Communication from the Commission to the Council, The European Parliament, The Economic and Social Committee and The Committee of Regions 2002 February 13. Commission's Action Plan for Skills and Mobility. COM (2002) 72 // http://ec.europa.eu/employment_social/news/2002/feb/ap_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

⁷⁹ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

85/432/EEB, 85/433/EEB, 89/48/EEB, 92/51/EEB, 93/16/EEB ir 1999/42/EB bus panaikintos nuo 2007 m. spalio 20 d., o nuorodos į panaikintas direktyvas bus laikomos nuorodomis į Direktyvą 2005/36/EB⁸⁰. Detaliai naujoji direktyva, atskiros jos nuostatos, atsiradusios naujovės bei kiti aspektai susiję su direktyvos perkėlimu į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę, bus aptariami 3 dalyje.

2. PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO SISTEMŲ DIREKTYVŲ NUOSTATŲ PERKĖLIMAS Į LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINĘ TEISĘ

Lietuvos Respublikai rengiantis narystei Europos Sąjungoje, buvo rengiamos derybinės pozicijos. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 475 „Dėl Lietuvos Respublikos derybinės pozicijos derybose dėl narystės Europos Sąjungoje rengimo tvarkos“⁸¹, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2000 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1486 „Dėl Lietuvos Respublikos derybinių pozicijų derybose „Dėl narystės Europos Sąjungoje“ patvirtinimo“⁸² patvirtino Lietuvos Respublikos derybinę poziciją „Laisvas asmenų judėjimas“ (2 derybinis skyrius). 2004 m. sausio 1 d. buvo laikoma data, nuo kurios Lietuva turi būti pasirengusi priimti narystės Europos Sąjungoje išipareigojimus. Taigi, nuo šio termino Lietuva turėjo būti pasirengusi įgyvendinti laisvo asmenų judėjimo *acquis communautaire* (Bendrijos teisinys) reikalavimus.

Vienas iš derybinės pozicijos „Laisvas asmenų judėjimas“ pogrupių – Profesinė kvalifikacija ir abipusis pripažinimas. Šiame dokumente buvo pateikta, kokie Lietuvos Respublikos teisės aktai tuo metu įtvirtino abipusio profesinių kvalifikacijų ir diplomų pripažinimo nuostatas. Derybinėje pozicijoje taip pat buvo nagrinėjama, kokiais Lietuvos Respublikos teisės aktais bus ar yra perkeltos atitinkamų Sektorių direktyvos.

Taigi, rengiantis narystei Europos Sąjungoje Lietuva privalėjo parengti tam tikrus teisės aktus, kurie tuo metu, žinoma, negalėjo atitikti ES direktyvų reikalavimų (Lietuva dar nebuvo ES valstybė narė), tačiau sudarančių sąlygas tam tikrų teisinių santykių, turinčių didelės reikšmės laisvam asmenų judėjimui, atsiradimui. Šiuo atveju tai – profesinių kvalifikacijų pripažinimas.

⁸⁰ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

⁸¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 27 d. nutarimas Nr. 475 „Dėl Lietuvos Respublikos derybinės pozicijos derybose dėl narystės Europos Sąjungoje rengimo tvarkos“ // Valstybės žinios. 1999, Nr. 38-1167.

⁸² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1486 „Dėl Lietuvos Respublikos derybinių pozicijų derybose „Dėl narystės Europos Sąjungoje“ patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2000, Nr. 111-3592.

2.1. Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų nuostatų perkėlimas į nacionalinę teisę

Vienas pirmųjų dokumentų, reglamentuojančių profesinių kvalifikacijų pripažinimą – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimas Nr. 624 „Dėl Profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“⁸³ (toliau – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 624). Šiuo nutarimu patvirtintos 123 reglamentuojamos profesijos ir paskirta 15 kompetentingų institucijų, kurios vykdys profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą (1 priedas). Nors tai nebuvo pažodinis Bendrosios sistemos direktyvų nuostatų perkėlimas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 624 direktyvos nėra minimos), tačiau tai galima būtų įvardyti kaip Bendrosios pripažinimo sistemos užuomazgas Lietuvos teisinėje sistemoje.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 624 buvo patvirtinti Profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatai bei Profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašas. Taip pat profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančioms institucijoms buvo pavesta iki 2000 m. birželio 30 d. sudaryti profesinės kvalifikacijos vertinimo komisijas ir patvirtinti jų nuostatus.

Profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatai buvo skirti suinteresuotiems asmenims (pareiškėjams), siekiantiems dirbti Lietuvoje pagal užsienyje įgytą profesiją, kuri įrašyta į Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašą (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 624 2 punktas). Pabrėžtina, kad nuostatai nebuvo taikomi tik asmenims, įgijusiems kvalifikaciją ES, nes vartojamas terminas „pagal užsienyje įgytą profesiją“. Tai suprantama, kadangi Lietuva tuo metu nebuvo ES valstybė narė ir todėl direktyvų nuostatų, kurios paprastai yra privalomos kiekvienai valstybei narei, kuriai jos skirtos, nebuvo privaloma atkartoti nacionalinėje teisėje. Tas pats pasakytina apie Profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatuose apibrėžtas sąvokas, nustatytus terminus prašymų nagrinėjimui (pagrindinis terminas 1 mėnuo), kurie neatitiko tuomet jau galiojusių Bendrosios sistemos direktyvų nuostatų. Žinoma, toks dokumentas vėliau sulaukė Europos Komisijos kritikos.

Kaip jau buvo minėta, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 624 buvo patvirtintas Profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir

⁸³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimas Nr. 624 „Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2000, Nr. 46-1319.

reglamentuojamų profesijų sąrašas. Šis sąrašas Lietuvoje buvo tvirtinamas pirmą kartą, todėl patirties stoka, netinkamas reglamentuojamos profesijos sampratos suvokimas lėmė tai, jog sąrašą sudarė 123 reglamentuojamos profesijos. Profesijos buvimą reglamentuojama ir patekimą į tokią sąrašą lemia valstybės teisinė aplinka. Teisė verstis tokia profesija turi būti tiesiogiai reglamentuota teisės normomis, kuomet valstybės įstatymais, reglamentais, administracinėmis nuostatomis yra sukuriama sistema, kuria tam tikra profesinė veikla yra „rezervuojama“ tiems asmenims, kurie atitinka tam tikras sąlygas, ir teisė verstis tokia veikla yra nesuteikiama neatitinkantiems nustatytų sąlygų asmenims⁸⁴. Todėl jau 2002 m. rugsėjo 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1474 „Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo⁸⁵ profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašas buvo sutrumpintas, kadangi ne visos profesijos pirmajame sąrašė atitiko reglamentuojamai profesijai keliamus reikalavimus (2 priedas). Tačiau Lietuvai tapus ES nare, 2004 m. gegužės 3 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 534 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 624 „Dėl Profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“⁸⁶ (toliau - Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 534). Šiuo nutarimu buvo pakeista Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 624⁸⁷ taikymo sritis, numatant, jog nuostatai taikomi kitų valstybių pareiškėjams, kurie nėra ES, EEE valstybių ar Šveicarijos konfederacijos piliečiai, siekiantiems dirbti Lietuvoje pagal užsienyje įgytą profesiją, kuri įrašyta į Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašą.

2003 m. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu buvo sudaryta tarpžinybinė darbo grupė, kuriai pavesta parengti teisės akto, perkelsiančio Bendrosios sistemos direktyvas, projektą. „Teisės akto“ terminas vartojamas neatsitiktinai, kadangi tuo metu dar nebuvo aišku, kaip bus įgyvendinamos direktyvų nuostatos.

⁸⁴ Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 320.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. 1474 „Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 93-3988.

⁸⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 534 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 624 „Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2580.

⁸⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimas Nr. 624 „Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2000, Nr. 46-1319.

Šis uždavinys nebuvo lengvas, kadangi nebuvo patirties perkelti ES dokumentus į Lietuvos Respublikos teisę. Be to, nebuvo žmogiškųjų išteklių, gerai išmanančių profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemą. Tai buvo nauja, sudėtinga sfera, reikalaujanti gero ne tik ES teisės, bet ir nacionalinės teisės nuostatų šiuo klausimu išmanymo.

Didelį indelį rengiant Lietuvos Respublikos teisės aktus perkelti ne tik Bendrosios pripažinimo sistemos, bet ir Sektorių direktyvas įnešė 2002 m. birželio 1 d. prasidėjęs Phare Dvynių projektas „Laisvas asmenų judėjimas“ (ES institucijų plėtros dvynių programa Lietuvoje), kurio komponentė B buvo „Profesinių kvalifikacijų pripažinimas“. Projekto dėka buvo organizuoti seminarai kompetentingų institucijų darbuotojams, atsakingiems už profesinių kvalifikacijų pripažinimą pagal bendrosios sistemos direktyvų bei sektorių direktyvų reikalavimus. Seminarų tematika skyrėsi iki ir po stojimo į ES dienos: iki narystės ES Lietuvos specialistams buvo aktualu išsiaiškinti direktyvų perkėlimo į nacionalinės teisės aktus klausimus, o Lietuvai tapus ES nare labiau domino praktiniai pripažinimo klausimai. Buvo organizuojami mokomieji vizitai į Vokietiją, Nyderlandus ir Briuselį, kurių metu 10 specialistų iš kompetentingų Lietuvos institucijų susipažino su tų šalių profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemomis, lankėsi atitinkamose institucijose bei susitiko su Europos Komisijos atsakingais pareigūnais. Rengiant teisės aktus, bei seminarų metu dalyvaudavo ir konsultuodavo profesinių kvalifikacijų pripažinimo instituto ekspertai. Ši patirtis labai prisidėjo kuriant Lietuvos Respublikos teisinę bazę reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje.

Remiantis EB Sutarties⁸⁸ 249 str., direktyva yra teisės aktas, privalomas valstybei narei, kuriai skirtas siekiant keliamų tikslų, bet nacionalinei valdžiai yra paliekama teisė pasirinkti atitinkamas tikslų įgyvendinimo formas ir būdus. Tai, kad direktyva privalo būti įgyvendinta, reiškia, jog ji turi būti perkelta į atitinkamą nacionalinės teisės aktą, kuris užtikrintų, kad numatytas tikslas bus pasiektas, ir įvykdytų teisinio aiškumo reikalavimus piliečių ir ūkio subjektų atžvilgiu⁸⁹. Bendrosios pripažinimo sistemos direktyvų nuostatas pasirinkta perkelti Vyriausybės nutarimu, kuriame būtų patvirtintos kompetentingos institucijos, koordinuojanti institucija, informacijos centras, numatytos profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūros, apibrėžtos pagrindinės sąvokos, koordinatoriaus funkcijos.

Bendrosios sistemos direktyvos 89/48/EEB⁹⁰ ir 92/51/EEB⁹¹ buvo perkeltos 2004 m. gegužės 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti

⁸⁸ Konsoliduota Europos Bendrijos Steigimo Sutartis // Valstybės žinios, 2004. 2-2.

⁸⁹ Jääskinen N. Derinimasis prie Europos Teisės: bendra apžvalga ir Suomijos patirtis. – Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1998. P. 27.

⁹⁰ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

⁹¹ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“⁹² (toliau – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 535).

Iš dalies galima teigti, jog Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535 įgyvendinama ir Bendrosios pripažinimo sistemos Direktyva 99/42/EB⁹³. Šiuo metu Lietuvoje nėra profesijų ar profesinių veiklų reglamentuojamų pagal šią direktyvą, todėl rengiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą nebuvo aišku, ar reikalinga įtraukti atitinkamas nuostatas. Komisijos nuomonė šiuo atveju buvo vienareikšmiška: nors Lietuvos Respublika nereglementuoja profesijų ar profesinių veiklų patenkančių į šios direktyvos reguliavimo sritį, tai dar nereiškia, kad kitose valstybėse narėse jos yra nereglamentuojamos. Remiantis Direktyvos 99/42/EB 8 str., kuomet profesinių kvalifikacijų pripažinimas vyksta remiantis kitoje valstybėje narėje įgyta patirtimi, įrodymu pripažįstamas pareiškėjo valstybės narės arba valstybės narės, iš kurios jis atvyksta, kompetentingos valdžios institucijos išduotas veiklos pobūdį ir trukmę patvirtinantis pažymėjimas, kurį pareiškėjas turi pateikti kartu su prašymu gauti leidimą priimančiojoje valstybėje narėje verstis atitinkama veikla ar atitinkamomis veiklos rūšimis. Todėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535 Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pavesta išduoti atitinkamus dokumentus į Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybes ar Šveicarijos konfederaciją išvykstantiems dirbti Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybių ar Šveicarijos konfederacijos piliečiams tais atvejais, kai jie nori verstis reglamentuojama profesija ar profesine veikla.

2004 m. liepos 16 d. buvo priimtas Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas Nr. A1-186 „Dėl Pažymų apie profesinę patirtį ir trukmę, kaip nurodo 1999 m. birželio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EEB, išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“⁹⁴. Šiuo įsakymu patvirtinta prašymo išduoti pažymą apie profesinę patirtį ir trukmę bei pažymos formos (6, 7 priedai).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535 Socialinės apsaugos ir darbo ministerija buvo paskirta koordinuojančiąja institucija, atsakinga už profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, įgytų valstybėje narėje, pripažinimo koordinavimą Lietuvoje. Įgyvendinant bendrosios sistemos direktyvų nuostatas numatyta, jog koordinuojančioji institucija

⁹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.

⁹³ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. A1-186 „Dėl Pažymų apie profesinę patirtį ir trukmę, kaip nurodo 1999 m. birželio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EEB, išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 126-4545.

skiria koordinatorių, kuris teikia informaciją Europos Komisijai bei valstybėms narėms ir atlieka šias funkcijas:

- dalyvauja ES valstybių paskirtų koordinatorių grupės veikloje, palaiko ryšius su Europos Komisija, ES ir užsienio valstybių atitinkamomis institucijomis, informuoja apie teisės aktus ir atsakingas institucijas reglamentuojamos profesijos ar profesinės veiklos srityje;
- koordinuoja kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus išduodančių institucijų veiklą reglamentuojamos profesijos ar profesinės veiklos pripažinimo klausimais;
- teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir kompetentingoms institucijoms rekomendacijas ar pasiūlymus dėl naujų teisės aktų projektų rengimo, reikiamų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla;
- nustatyta tvarka rengia ir teikia ataskaitas Europos Komisijai apie kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimą norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvoje;
- priima ir nagrinėja pareiškėjų, nesutinkančių su profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimą vykdančių kompetentingų institucijų sprendimais, apeliacijas;
- sudaro reglamentuojamų profesijų ir kompetentingų institucijų sąrašą⁹⁵.

2004 m. gegužės 14 d. buvo priimtas Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas Nr. A1-128 „Dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo koordinavimo“⁹⁶, kuriuo paskirtas profesinės kvalifikacijos pripažinimo koordinatorius ir tam tikros funkcijos pripažinimo srityje pavestos Lietuvos darbo rinkos ir mokymo tarnybai.

Koordinatoriaus institucija užima svarbią vietą reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemoje. Kaip jau minėta, koordinatorius sudaro reglamentuojamų profesijų ir kompetentingų institucijų sąrašą. Priešingai nei ankstesnis sąrašas, kuris buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 624⁹⁷, dabar egzistuojantis sąrašas nėra tvirtinamas jokių teisiniu dokumentu (3, 4 priedai). Tokia praktika egzistuoja daugumoje ES valstybių narių. Viena pagrindinių tokios praktikos priežasčių - kintantis reglamentuojamų profesijų ir kompetentingų institucijų sąrašas. Atsiradus poreikiui jį keisti, procedūros yra daug paprastesnės. Be to, reglamentuojamų profesijų ir kompetentingų institucijų sąrašą ES valstybė narė privalo deklaruoti ir

⁹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.

⁹⁶ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymas Nr. A1-128 „Dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo koordinavimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 83-3024.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimas Nr. 624 „Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2000, Nr. 46-1319.

esant pasikeitimams jį atnaujinti. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535⁹⁸ ši funkcija pavesta profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatoriui. Deklaravimas vyksta per Komisijos duomenų bazę⁹⁹. Šis sąrašas yra viešas, todėl jį galima rasti ir europinėje informacinėje sistemoje, ir Lietuvos tinklapiuose, informaciniuose leidiniuose.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535 paskirtos kompetentingos institucijos, atsakingos už jų kompetencijai priskirtoje srityje valstybės narės piliečių profesinę kvalifikaciją patvirtinančių aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų dokumentų pripažinimą norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvoje. Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 535 28-31 punktais., kompetentingos institucijos, derindamos savo veiksmus su koordinatoriumi, rengia atitinkamą kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo nuostatus, nustato adaptacinį laikotarpį ir jo vertinimą reglamentuojančias bei tinkamumo testo laikymo taisykles; priima sprendimus ir išduoda pažymą apie profesinės kvalifikacijos pripažinimą reglamentuojamų profesijų ar profesinės veiklos srityje; rengia ir teikia informaciją bei statistinę medžiagą apie atitinkamą kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimą; teikia informaciją koordinuojančiai institucijai, taip pat atitinkamoms ES ir užsienio valstybių kompetentingoms institucijoms.

Kompetentingoms institucijoms, suderinus su koordinuojančiaja institucija, pavesta parengti ir patvirtinti kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašus. Taigi, kompetentingos institucijos, kurių kuruojamai sričiai yra priskiriamos atitinkamos reglamentuojamos profesijos, turėjo parengti dokumentus, kurie įgyvendintų bendrosios sistemos direktyvų nuostatas (5 priedas).

Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. kovo 10 d. įsakymu Nr. A1-71¹⁰⁰ buvo patvirtinta paraiškos, dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų ES, EEE valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, siekiant dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvoje, pripažinimo, forma (8 priedas). ES/EEE valstybių narių ar Šveicarijos Konfederacijos piliečiai, norintys, kad būtų pripažinti jų profesinę

⁹⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.

⁹⁹ Komisijos duomenų bazė // http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/regprofs/dsp_bycountry.cfm; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. kovo 10 d. įsakymas Nr. A1-71 „Dėl Paraiškos dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, siekiant dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvoje, pripažinimo formos patvirtinimo“ // Valstybės Žinios. 2005, Nr. 38-1251.

kvalifikaciją patvirtinantys dokumentai, užpildo ir kompetentingai institucijai pateikia minėtą paraišką.

Remiantis Direktyvos 89/42/EEB¹⁰¹ 8 str. ir Direktyvos 92/51/EEB¹⁰² 12 str., paraiškos dirbti pagal reglamentuojamą profesiją nagrinėjimo procedūra turi būti atlikta kuo skubiau, o išvada priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos motyvuotu sprendimu pranešama ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo visų su atitinkamu asmeniu susijusių dokumentų pateikimo. Bendrosios sistemos direktyvose numatoma, jog toks sprendimas gali būti užginčijamas numatant teisės gynimo priemonę arba, jei jos nėra, teismo tvarka pagal nacionalinės teisės nuostatas. Atitinkamai Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 535¹⁰³ įtvirtinama nuostata, kad pareiškėjas turi teisę apskųsti (toliau – apeliacija) kompetentingos institucijos sprendimą ar jo nebuvimą koordinuojančiajai institucijai, kuri ir nustato apeliacijų nagrinėjimo tvarką. Sprendimai, priimti išnagrinėjus pareiškėjo apeliaciją, ar sprendimų nebuvimas gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo¹⁰⁴ nustatyta tvarka. 2004 m. spalio 6 d. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-229 buvo patvirtintas suinteresuotų asmenų, nesutinkančių su profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimą vykdančių kompetentingų institucijų sprendimais, apeliacijų nagrinėjimo tvarkos aprašas ir sudaryta apeliacinė komisija¹⁰⁵.

Vadovaujantis Bendrosios sistemos direktyvomis, kiekviena valstybė narė privalo paskirti informacijos centrą, kuris konsultuoja ir teikia rekomendacijas apie kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusį pripažinimą, kai siekiama dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla bei bendradarbiauja su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis, keičiasi informacija apie reglamentuojamas profesijas ar profesinę veiklą. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535 tokias funkcijas pavesta vykdyti Studijų kokybės vertinimo centrui.

Nors susitikimuose su Europos Komisijos atstovais Lietuva buvo dažnai minima kaip gerai perkėlusį profesinės kvalifikacijos pripažinimo direktyvas, 2005 m. spalio 3 d. buvo gautas Europos Komisijos oficialus pranešimas apie pažeidimus dėl direktyvų, susijusių su abipusiu profesinių kvalifikacijų pripažinimo neperkėlimu į nacionalinę teisę. Kaip paaiškėjo, šio

¹⁰¹ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

¹⁰² Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas // Valstybės žinios. 1993, Nr. 13-308.

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. spalio 6 d. įsakymas Nr. A1-229 „Dėl Suinteresuotų asmenų, nesutinkančių su profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimą vykdančių kompetentingų institucijų sprendimais, apeliacijų nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo bei Apeliacinės komisijos sudarymo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 151-5503.

pažeidimo priežastis buvo atitinkamų teisės aktų nenotifikavimas. Todėl darytina išvada, kad reikalinga ne tik tinkamai perkelti ES dokumentus į nacionalinę teisę, bet ir atlikti visus formalumus tiksliai bei laiku. Tinkamai informavus Europos Komisiją, pažeidimo procedūra buvo nutraukta.

Pabrėžtina, kad visos Bendrosios pripažinimo sistemos direktyvos, susijusios su abipusiu profesinių kvalifikacijų pripažinimu yra perkeltos į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę bei laiduoja asmenims, siekiantiems verstis reglamentuojama veikla arba užsiimti atitinkama profesija, jų profesinės kvalifikacijos pripažinimo galimybę. Žinoma, kiekvienas pripažinimo atvejis yra individualus, todėl teigti, kad asmenys, įgiję profesinę kvalifikaciją Bendrijos teritorijoje, automatiškai turi teisę verstis atitinkama reglamentuojama veikla ar užsiimti profesija būtų netikslu. Manytume, kad tinkamas Bendrosios sistemos direktyvų perkėlimas garantuoja ne tik laisvą darbuotojų judėjimą, bet ir apsaugo nacionalinę rinką bei vartotojus užtikrindamas, kad siekiantys pripažinimo asmenys turi kvalifikaciją, reikalingą užsiimti ar verstis atitinkama reglamentuojama profesija ar veikla, o esant skirtumams būtų galima taikyti kompensacinį mechanizmą.

2.2. Sektorių direktyvų nuostatų perkėlimas į nacionalinę teisę

Kaip buvo minėta pirmoje šio darbo dalyje, valstybės narės pilietis, vienoje šalyje narėje įgijęs kvalifikaciją, kurios pavadinimas įrašytas į Sektorių direktyvos priedą, vienoje šalyje narėje, gali be kliūčių gauti leidimą imtis atitinkamos profesinės veiklos kitoje valstybėje narėje. Sektorių direktyvos nustato minimalius reikalavimus išsilavinimui bei garantuoja automatinį išsilavinimo dokumentų pripažinimą. Kiekviena Sektorių direktyva reglamentuoja tik vienos profesijos pripažinimą, o visos kvalifikacijos, suteikiančios teisę verstis tam tikra profesija kiekvienoje valstybėje narėje yra išvardytos atitinkamoje direktyvoje. Profesijos reglamentuojamos pagal Sektorių direktyvas, yra šios: gydytojai, bendrosios praktikos slaugytojai, odontologai, akušeriai, vaistininkai, veterinarijos gydytojai, architektai.

Suprantama, kad Lietuvai rengiantis tapti ES valstybe nare, Sektorių direktyvų nuostatos privalėjo būti perkeltos į Lietuvos nacionalinę teisę. Kaip Sektorių direktyvų nuostatų perkėlimo forma buvo pasirinkta priimti kompetentingų institucijų teisės aktus (atitinkamų sričių ministrų ar direktorių įsakymai).

Siekiant suvienodinti gydytojų, gydytojų odontologų, bendrosios praktikos slaugytojų, akušerių ir vaistinininkų rengimo reikalavimus bei įgyvendinti Sektorių direktyvas 2003 m. balandžio 11 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. ISAK-480/V-210 „Dėl minimalių gydytojų, gydytojų odontologų, bendrosios praktikos slaugytojų, akušerių ir

vaistininkų rengimo reikalavimų¹⁰⁶. Šiuo įsakymu patvirtini minimalūs reikalavimai, siekiant įgyti gydytojo, gydytojo odontologo, bendrosios praktikos slaugytojo, akušerio ir vaistininko profesinę kvalifikaciją. Taigi, tai galime vadinti vienu pirmųjų žingsnių siekiant perkelti Sektorių direktyvas į nacionalinę teisę.

Kaip ir perkeltant Bendrosios sistemos direktyvas, taip ir Sektorių direktyvų įgyvendinimo metu daug pasitarnavo Phare Dvynių projektas „Laisvas asmenų judėjimas“. Jo dėka lietuvių specialistus konsultavo atitinkamų sričių ekspertai, turintys ilgalaikę patirtį reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje.

Pirmiausia buvo perkeliama Direktyva 93/16/EEB¹⁰⁷ dėl gydytojų profesinės kvalifikacijos pripažinimo. Šio pasirinkimo priežastis buvo tai kad istoriškai ES teisės aktai dėl diplomų pripažinimo prasidėjo šia direktyva ir vėlesnės direktyvos daugiau ar mažiau rėmėsi šiuo pavyzdžiu. Po sėkmingų diskusijų su ekspertais, derinimo su Europos Komisija buvo parengtas atitinkamas ministro įsakymo projektas. 2004 m. vasario 2 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. V-43 „Dėl gydytojų diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje, pasirašiusioje Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“¹⁰⁸. Kaip konstatavo Europos Komisija tai užtikrino visišką Lietuvos Respublikos teisės aktų dėl gydytojo diplomų pripažinimo atitikimą Direktyvai 93/16/EEB.

Nepaisant sėkmingo Direktyvos 93/16/EEB perkėlimo, egzistavo tam tikri sunkumai, kurie būdingi ne tik direktyvos dėl gydytojų profesinės kvalifikacijos pripažinimo atveju, bet visam Sektorių direktyvų perkėlimo procesui. Pirmiausia reikėtų įvardyti žmogiškųjų išteklių trūkumą ne tik kompetencijos profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje prasme, bet ir sugebančių betarpiškai, laisvai ir kompetentingai bendrauti su atitinkamomis ES institucijomis, ES šalių ekspertais ne lietuvių kalba. Antra, ryškus ES valstybių narių sveikatos sistemų skirtumas, kuris buvo viena didžiausių kliūčių, trukdančių besąlygiškai priimti jau ilgą laikotarpį ES galiojančių teisės aktų nuostatas bei nusistovėjusią praktiką. Trečia, sunku buvo suderinti teorinį ir praktinį ES ir Lietuvos Respublikos teisės sistemų lygmenį (pvz., tam tikrų nuostatų pažodinis perkėlimas į Lietuvos teisės sistemą kartais atrodė absurdiškai, nes praktikoje tai buvo sunku įgyvendinti). Tačiau remiantis 2004 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos konstituciniu aktu dėl Lietuvos Respublikos narystės ES,

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. balandžio 11 d. įsakymas Nr. ISAK-480/V-210 „Dėl minimalių gydytojų, gydytojų odontologų, bendrosios praktikos slaugytojų, akušerių ir vaistininkų rengimo reikalavimų“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 41-1896.

¹⁰⁷ Oficialusis leidinys L 165, 07/07/1993 p. 0001-0024.

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-43 „Dėl gydytojų diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje, pasirašiusioje Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1497.

ES teisės normos yra sudedamoji Lietuvos teisinės sistemos dalis. Jeigu tai kyla iš sutarčių, kuriomis grindžiama ES, ES teisės normos taikomos tiesiogiai, o teisės normų kolizijos atveju jos turi viršenybę prieš Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus¹⁰⁹.

Perkeliant Direktyvą 77/452/EEB¹¹⁰ dėl bendrosios praktikos slaugytojų diplomų ir Direktyvą 80/154/EEB¹¹¹ dėl akušerių diplomų pripažinimo buvo priimti du Sveikatos apsaugos ministro įsakymai. Lietuvos Respublikos teisės aktų atitikimas bendrosios praktikos slaugytojų ir akušerių diplomų pripažinimo srityje užtikrinamas 2004 m. vasario 2 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-41 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias bendrosios praktikos slaugytojų profesines kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“¹¹² ir 2004 m. vasario 2 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-42 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias akušerių profesines kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“¹¹³.

Remiantis aukščiau minėtų įsakymų pavyzdžiu, buvo parengti ir kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai, perkeliants Direktyvą 78/686/EEB¹¹⁴ dėl odontologų diplomų, Direktyvą 78/1026/EEB¹¹⁵ dėl veterinarijos gydytojų diplomų ir Direktyvą 85/433/EEB¹¹⁶ dėl vaistininų diplomų pripažinimo. Atitinkamos ministerijos ir žinybos atsižvelgė į Europos Komisijos pastabas, todėl tai užtikrino Lietuvos Respublikos teisės aktų ir minėtų direktyvų suderinamumą. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija :

- 2004 m. vasario 2 d. priėmė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymą Nr. V-39 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. lapkričio 5 d. įsakymo Nr. V-655 "Dėl farmacijos diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikacijos dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje,

¹⁰⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymo Konstituciniu aktu „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 150 straipsniu papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 111-4123.

¹¹⁰ Oficialusis leidinys L 176, 15/07/1977 p. 0001-0007.

¹¹¹ Oficialusis leidinys L 033, 11/02/1980 p. 0001-0007.

¹¹² Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-41 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias bendrosios praktikos slaugytojų profesines kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1495.

¹¹³ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-42 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias akušerių profesines kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“//Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1496.

¹¹⁴ Oficialusis leidinys L 233, 24/08/1978 p. 0001-0009.

¹¹⁵ Oficialusis leidinys L 362, 23/12/1978 p. 0001-0006.

¹¹⁶ Oficialusis leidinys L 253, 24/09/1985 p. 0037-0042.

pasirašiusioje Europos ekonominės erdvės sutartį, pripažinimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo"¹¹⁷;

- 2004 m. vasario 2 d. priėmė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymą Nr. V-40 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias gydytojų odontologų kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių“¹¹⁸.

Veterinarijos gydytojai ir jų profesinės kvalifikacijos pripažinimas priklauso Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos kompetencijai. Šios institucijos priimti teisės aktai, įgyvendinantys Direktyvą 78/1026/EEB¹¹⁹:

- 2003 m. gruodžio 23 d. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas Nr. B1-989 „Dėl reikalavimų veterinarijos gydytojų profesiniam rengimui ir diplomų, pažymėjimų ir kitų veterinarijos gydytojo kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo taisyklių patvirtinimo“¹²⁰;
- 2004 m. balandžio 30 d. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos įsakymas Nr. B1-417 „Dėl veterinarijos gydytojo profesinės kvalifikacijos, įgytos trečiosiose šalyse, vertinimo ir pripažinimo reikalavimų patvirtinimo“¹²¹.

Direktyva 85/384/EEB¹²² dėl architektų profesinės kvalifikacijos pripažinimo į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę perkelta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. D1-131 „Dėl Architekto diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje, pasirašiusioje Europos ekonominės erdvės sutartį, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“¹²³.

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-39 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. lapkričio 5 d. įsakymo Nr. V-655 "Dėl farmacijos diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikacijos dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje, pasirašiusioje Europos ekonominės erdvės sutartį, pripažinimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1493.

¹¹⁸ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-40 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias gydytojų odontologų kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1494.

¹¹⁹ Oficialusis leidinys L 362, 23/12/1978 p. 0001-0006.

¹²⁰ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2003 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. B1-989 „Dėl reikalavimų veterinarijos gydytojų profesiniam rengimui ir diplomų, pažymėjimų ir kitų veterinarijos gydytojo kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr.14-442.

¹²¹ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2004 m. balandžio 30 d. įsakymas Nr. B1-417 „Dėl veterinarijos gydytojo profesinės kvalifikacijos, įgytos trečiosiose šalyse, vertinimo ir pripažinimo reikalavimų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr.76-2648.

¹²² Oficialusis leidinys L 223, 21/08/1985 p. 0015-0025.

¹²³ Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos ministro 2004 m. kovo 25 d. įsakymas Nr. D1-131 „Dėl architekto diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje, pasirašiusioje Europos Ekonominės Erdvės sutartį, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr.55-1916.

Teisininko kvalifikacijos pripažinimas užtikrinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535¹²⁴. Kitos dvi direktyvos, reglamentuojančios teisinių paslaugų teikimą – Direktyva 77/249/EEB¹²⁵ ir teisę verstis teisine praktika – Direktyva 98/5/EB¹²⁶, perkeliamos 2005 m. balandžio 12 d. Teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-111 „Dėl teisininko kvalifikaciją patvirtinančio dokumento, išduoto Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo, kai asmuo siekia būti pripažintas Lietuvos advokatu, tvarkos aprašo patvirtinimo“¹²⁷.

Atsižvelgiant į ribotą darbo apimtį, nėra galimybės detaliam išanalizuoti Sektorių direktyvas ir jas perkeliančius Lietuvos Respublikos teisės aktus. Tačiau pažymėtina, kad jų perkėlimas būtinas užtikrinant automatinio kvalifikacijų pripažinimo principą Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje.

3. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS 2005/36/EB DĖL PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO PERKĖLIMAS Į NACIONALINĘ TEISĘ

2005 m. spalio 7 d. buvo priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo¹²⁸, išskėlusi Lietuvos Respublikos koordinuojančiai ir kompetentingoms institucijoms naujus iššūkius. Direktyva 2005/36/EB įsigalios 2007 m. spalio 20 d., iki šio termino Lietuva turi priimti įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ir poįstatyminius teisės aktus, perkelsiančius direktyvos nuostatas į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę.

Remiantis EB Sutarties nuostatomis, valstybės narės pačios gali pasirinkti direktyvų įgyvendinimo formas ir būdus. Visgi, direktyvų įgyvendinimo priemonės turi būti aiškios ir tikslios, ypač kai direktyva numatoma sukurti asmens teises ir pareigas¹²⁹. Yra keletas Direktyvos 2005/36/EB nuostatų perkėlimo būdų: priimant naują teisės aktą (-us) ar keičiant galiojančius.

¹²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.

¹²⁵ Oficialusis leidinys L 078, 26/03/1977 p. 0017-0018.

¹²⁶ Oficialusis leidinys L 077, 14/03/1998 p. 0036–0043.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. 1R-111 „Dėl teisininko kvalifikaciją patvirtinančio dokumento, išduoto Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo, kai asmuo siekia būti pripažintas Lietuvos advokatu, tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr. 48-1601.

¹²⁸ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹²⁹ Prechal S. Directive in EC Law. Second, Completely Revised Edition. – Oxford University Press. P. 77.

Dauguma valstybių narių (Italija, Latvija, Vengrija, Nyderlandai, Lietuva ir kt.) yra numačiusios priimti naują teisinį dokumentą. Kitos valstybės narės planuoja priimti naują teisės aktą, kuriame būtų Bendrosios sistemos bei kitos bendro pobūdžio nuostatos ir tik pakoreguoti egzistuojančius teisės aktus Sektorių srityje (Lenkija, Didžioji Britanija, Kipras, Belgija ir kt.). Švedijos, Slovėnijos, Čekijos, Vokietijos ir Austrijos planuose - galiojančių teisės aktų dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo keitimas. Prancūzija planuoja priimti įstatymą, susijusį tik su bendrosiomis nuostatomis, likusias sritis perkeliant atskirais teisės aktais.

Lietuvos Respublikos kompetentingoms institucijoms sprendžiant šį klausimą didelių diskusijų nebuvo: buvo nutarta priimti naują teisės aktą. Klausimas kilo dėl teisės akto rūšies. Buvo siūlomi du variantai: įstatymas arba Vyriausybės nutarimas (šiuo metu Bendrosios sistemos direktyvų nuostatos yra perkeltos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 535¹³⁰). Tačiau, atsižvelgiant į reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos svarbą, į tai, jog remiantis šiuo aktu bus keičiami kompetentingų institucijų ir žinybų teisiniai dokumentai, reguliuojantys šią sritį, jog naujų teisinių santykių atsiradimas reikalauja įforminti juos įstatymiškai, siekiant apibrėžti iki šiol įstatymiškai neįformintas sąvokas buvo pasirinktas pirmasis variantas. Nutarta priimti įstatymą, apimantį bendrąsias pripažinimo nuostatas, Bendrąją pripažinimo sistemą ir pripažinimą pagal Sektorių direktyvas. Paraleliai su įstatymu bus rengiamas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, kuris detalizuos tam tikras įstatymo nuostatas. Remiantis šiais dokumentais, bus priimami nauji kompetentingų institucijų teisės aktai.

2006 m. kovo 28 d. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-90 buvo sudaryta tarpžinybinė darbo grupė, kuriai pavesta iki 2007 m. vasario mėnesio parengti įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo projektą. Šiuo metu yra rengiamas įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo projektas. Lietuvos Respublikos profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorių nuolat dalyvauja Steigiamojo Komiteto susitikimuose dėl Direktyvos 2005/36/EB¹³¹ įgyvendinimo, kuriuose sprendžiamos problemos, su kuriomis susiduria valstybės narės, susijusios su minėtos direktyvos nuostatų perkėlimu į nacionalines teisės sistemas, rengiamos rekomendacijos, siekiant kad direktyvos nuostatos ir terminai visose valstybėse narėse būtų suprantami vienodai bei sprendžiami kiti organizaciniai klausimai.

¹³⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.

¹³¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

3.1. Įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo projekto paskirtis ir pagrindiniai principai

Lietuvos Respublikos įstatymu dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo bus perkeltos Direktyvos 2005/36/EB¹³² nuostatos. Jas perkeldama Lietuva įteisins profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemą, kuria garantuojama valstybių narių piliečių profesinių kvalifikacijų pripažinimas, o laisvas asmenų judėjimas, nustatant konkrečias taisykles, skirtas išplėsti galimybes užsiimti profesine veikla pagal įgytą kvalifikaciją kitoje valstybėje narėje, įgaus kitą pagreitį.

Šiuo įstatymu asmenims, įgijusiems profesinę kvalifikaciją valstybėje narėje, bus suteikiama garantija užsiimti ta pačia profesija ir dirbti pagal ją Lietuvos Respublikoje tokiomis pačiomis teisėmis kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiams. Tačiau tai neturėtų panaikinti darbuotojo prievolės laikytis bet kokių nediskriminuojančių veiklos reikalavimų, kuriuos gali nustatyti Lietuva, jei tokie reikalavimai yra objektyviai pagrįsti ir proporcingi. Galime teigti, kad pagrindinis įstatymo tikslas yra nustatyti taisykles, pagal kurias Lietuva suteikdama galimybę savo teritorijoje užsiimti reglamentuojama profesija atsižvelgiant į specifinės profesinės kvalifikacijos turėjimą, pripažįsta vienoje ar keliose kitose valstybėse narėse (toliau - kilmės valstybė narė) įgytą profesinę kvalifikaciją, kurios leidžia turinčiajam minėtą kvalifikaciją užsiimti ta profesija.

Nors Direktyvoje 2005/36/EB nėra straipsnio, tiesiogiai įvardijančio pagrindinius principus, įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo rengėjų manymu, principų, kurie grindžia kvalifikacijų pripažinimą išskyrimas leistų geriau suvokti dalyko esmę, pažinti svarbiausius šios sistemos privalumus bei pamatines nuostatas.

Pagrindiniai profesinių kvalifikacijų pripažinimo principai, atspindintys Direktyvos 2005/36/EB nuostatose yra:

1. Pripažinimo rezultatų;
2. Laisvo paslaugų teikimo ES ir EEE;
3. Įsisteigimo laisvės;
4. Vienodo kvalifikacijų traktavimo;
5. Pripažinimo pagal Bendrąją sistemą;
6. Automatinio profesinės kvalifikacijos pripažinimo;
7. Administracinio bendradarbiavimo.

1. Priimančiajai valstybei narei pripažinus profesinę kvalifikaciją asmuo gali užsiimti toje valstybėje narėje ta pačia profesija, kuriai jis laikomas turinčiu kvalifikaciją kilmės valstybėje narėje, ir verstis ja priimančioje valstybėje narėje tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos šalies

¹³² Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

piliečiai (Direktyvos 2005/36/EB¹³³ 4 str.). Taip Direktyvoje 2005/36/EB formuluojamas pripažinimo rezultatų principas. Nuoroda į vertimąsi profesija „tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiai“ yra paimta iš Bendrosios sistemos direktyvų 89/48/EEB¹³⁴, 92/51/EEB¹³⁵ ir 1999/42/EB¹³⁶. Sektorių direktyvos formuluoja šiek tiek kitokią, griežtesnę nuostatą dėl paslaugų teikimo: „piliečiai, teikdami paslaugas, privalo laikytis tokių pačių teisių ir įsipareigojimų kaip ir priimančios valstybės piliečiai“. Taip pat reiktų paminėti, jog remiantis ETT precedentine teise, ne visi valstybių narių nustatyti įpareigojimai atitinka Bendrijos teisę. Dažnai nustatomi neproporcingi įpareigojimai, prieštaraujantys direktyvų nuostatomis. Todėl manytume, kad įgyvendinat šį principą, Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos turėtų atidžiai peržiūrėti įpareigojimus taikomus asmenims, siekiantiems užsiimti reglamentuojama profesija Lietuvos Respublikoje.

Direktyvos 2005/36/EB 4 str. 2 dalyje pratęsiamas pripažinimo rezultatų principas, aiškinant sąvokos „ta pati profesija“ turinį. Teigiama, kad profesija, kuria pareiškėjas pageidauja užsiimti priimančiojoje valstybėje narėje, yra ta pati, kuriai jis laikomas turinčiu kvalifikaciją kilmės valstybėje narėje, jei apimama veikla yra panaši.

2. Viena Direktyvos 2005/36/EB naujovių – laisvo paslaugų teikimo nuostatos. Iki šios Direktyvos tik Sektorių direktyvos turėjo specifines taisykles, apimančias paslaugų teikimo, vadovaujantis laikinumo ir vienkartinumo kriterijais, nuostatas valstybėje narėje kitoje nei ta, kurioje specialistas yra įsisteigęs (išskyrus farmacininkus, kurie neturėjo specialios tvarkos sukurtos šiam tikslui). Pabrėžtina, kad Direktyvoje 2005/36/EB paslaugų teikimo nuostatos taikomos visoms reglamentuojamoms profesijoms.

Taigi, vienas įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo principų yra laisvo paslaugų teikimo principas. Siekiant skatinti užimtumą bei stiprinti konkurencingumą, paslaugų vidaus rinka turi veikti visu pajėgumu. Valstybės narės dėl jokių su profesine kvalifikacija susijusių priešasčių neriboja paslaugų teikimo laisvės kitoje valstybėje narėje, jei paslaugos teikėjas yra teisėtai įsisteigęs valstybėje narėje (toliau – įsisteigimo valstybė narė), o kai paslaugos teikėjas keičia buvimo vietą – jei jis užsiėmė ta profesija įsisteigimo valstybėje narėje ne trumpiau kaip dvejus metus per pastaruosius dešimt metų iki paslaugų teikimo, kai profesija toje valstybėje narėje yra nereglamentuojama. Pabrėžtina, kad laisvo paslaugų teikimo nuostatos taikomos tik tuomet, kai paslaugos teikėjas nuvyksta į priimančios valstybės narės teritoriją laikinai arba vienkartinai užsiimti reglamentuojama profesija.

¹³³ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹³⁴ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

¹³⁵ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

¹³⁶ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

3. Įsisteigimo laisvė – kertinis asmenų judėjimo akmuo. Ji priskiriama prie pagrindinių bendrosios rinkos laisvių. EB Sutartyje įsisteigimo laisvės sąvoka nėra galutinai suformuluota, tačiau iš 43 str.¹³⁷ yra aišku, kad ši sąvoka reiškia savarankiškos veiklos pradėjimą ir vykdymą. Europos Sąjungos valstybių piliečiai gali įsisteigti ir vykdyti savo profesinę veiklą¹³⁸. Remiantis ETT praktika, įsisteigimo sąvoka EB Sutarties 43 str. prasme apima faktišką ekonominės veiklos vykdymą įsisteigus kitoje ES valstybėje neribotam laikui¹³⁹. Direktyvos 2005/36/EB¹⁴⁰ III antraštinė dalis „Įsisteigimo laisvė“ numato profesinių kvalifikacijų pripažinimo sąlygas ir taisykles, įgyvendinant pripažinimo mechanizmus įsisteigimo laisvės ribose. Įvairūs mechanizmai, šiuo metu numatyti Bendrosios pripažinimo sistemos ir Sektorių direktyvomis, laiduoja įsisteigimo laisvės principą.

4. Direktyvos 2005/36/EB 12 str. įtvirtina vienodo kvalifikacijų traktavimo principą, kuris jau buvo numatytas Direktyvose 89/48/EEB¹⁴¹, 92/51/EEB¹⁴², tačiau daug tiksliau ir aiškiau. Lietuvos Respublikos įstatyme dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo taip pat numatoma nuostata, įtvirtinta principu dėl vienodo kvalifikacijų traktavimo: bet koks formalios kvalifikacijos įrodymas ar jų rinkinys, išduotas valstybės narės kompetentingos institucijos, patvirtinantis sėkmingą rengimo Bendrijoje baigimą, kurį ta valstybė pripažįsta kaip lygiavertį ir suteikiantį turėtojiui tas pačias teises dirbti pagal profesiją arba rengiantį dirbti pagal tą profesiją bei bet kokia profesinė kvalifikacija, kuri, nors ir neatitinka kilmės valstybėje narėje galiojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų reikalavimų dėl užsiėmimo profesija, tačiau suteikia turėtojiui įgytas teises yra laikoma tokios formalios kvalifikacijos įrodymu. Šis principas būtinas siekiant optimaliai realizuoti profesinių kvalifikacijų pripažinimą.

5. Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimas vyksta remiantis Bendrąją pripažinimo ir automatinio pripažinimo sistemomis, kurias naujoji direktyva integravo į vieną teisinį dokumentą. Bendrosios pripažinimo sistemos ir automatinio pripažinimo principai užima

¹³⁷ EB Sutarties 43 str numato: “Vadovaujantis žemiau išdėstytomis nuostatomis vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai uždraudžiami. Draudžiami ir vienos valstybės narės nacionalinių subjektų, įsisteigusios kitos valstybės narės teritorijoje, apribojimai steigti atstovybes, padalinius ar dukterines bendroves. Įsisteigimo laisvė apima ir teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones, būtent – bendroves ar firmas, apibūdintas 48 straipsnio antrojoje pastraipoje, tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra nustatytos jos pačios subjektams, ir laikantis kapitalui skirto skyriaus nuostatų.

¹³⁸ Žaltauskaitė-Žalimienė S. Laisvas asmenų judėjimas pagal Europos bendrijos teisę: įsisteigimo teisė. – Vilnius: Rosma, 2002. P. 3.

¹³⁹ ETT sprendimas byloje C-221/89 The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte Factortame // [1991] ECR I-3905.

¹⁴⁰ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lit00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁴¹ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

¹⁴² Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

ypatingą vietą. Remiantis jų formuluojamomis principinėmis nuostatomis vyksta reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo procesas.

Pripažinimo pagal Bendrąją sistemą principą galime skirti atsižvelgiant į tai, ar profesija reglamentuojama, ar ne priimančioje valstybėje narėje:

- jei užsiimti reglamentuojama profesija priimančiojoje valstybėje narėje leidžiama tik turint tam tikrą profesinę kvalifikaciją, tos valstybės narės kompetentinga institucija leidžia dirbti pagal tą profesiją tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios taikomos jos piliečiams, tiems pareiškėjams, kurie turi kompetenciją patvirtinantį dokumentą ar formalios kvalifikacijos įrodymą, kurio kita valstybė narė reikalauja norint užsiimti ta profesija jos teritorijoje;
- galimybė dirbti pagal profesiją taip pat suteikiama pareiškėjams, kurie per pastaruosius 10 metų dvejus metus visu etatu dirbo pagal profesiją kitoje valstybėje narėje, kuri tos profesijos nereglamentuoja, jei tie pareiškėjai turi vieną ar daugiau kompetenciją patvirtinančių dokumentų arba formalią kvalifikaciją įrodančius dokumentus.

6. Automatinio pripažinimo principas įtvirtinamas Direktyvos 2005/36/EB¹⁴³ 21 str. Kiekviena valstybė narė pripažįsta formalios kvalifikacijos įrodymą, suteikiantį galimybę užsiimti pagrindinio rengimo gydytojo ir gydytojo specialisto, bendrosios praktikos slaugytojo, gydytojo odontologo, specializuoto gydytojo odontologo, veterinarijos gydytojo, vaistininko ir architekto profesine veikla, kurios rūšys išvardytos atitinkamuose Direktyvos 2005/36/EB prieduose, kuris atitinka būtiniausius rengimo reikalavimus ir jei tokį įrodymą priimančioji valstybė narė savo teritorijoje laiko tokiu pačiu kaip ir jos išduodamas formalios kvalifikacijos įrodymas. Pabrėžtina, kad Lietuvos piliečiams, pradėjusiems studijas prieš Lietuvos Respublikos narystę ES, Sektorių direktyvų nuostatos nėra taikomos, t.y. jiems netaikomas automatinio pripažinimo principas, tačiau reikalaujama turėti 3 metų profesinę patirtį per pastaruosius 5 metus.

7. Direktyvos 2005/36/EB Preambulės 31 dalyje bendradarbiavimas tarp valstybių narių, tarp jų bei Komisijos įvardijamas kaip priemonė greičiausiai padėsianti įgyvendinti šią direktyvą ir laikytis iš jos kylančių išsipareigojimų. Todėl bendradarbiavimui yra skiriamas ypatingas dėmesys. Numatomas kontaktinių institucijų, teikiančių informaciją valstybių narių piliečiams ir padedančių jiems, tinklo įsteigimas, vieno bendro Profesinės kvalifikacijos pripažinimo komiteto atsiradimas, glaudus bendradarbiavimas ir abipusės pagalbos teikimas tarp priimančios valstybės narės ir kilmės valstybės narės kompetentingų institucijų ir kt.

¹⁴³ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

Su profesinių kvalifikacijų pripažinimo institutu asmenys dažniausiai susiduria tuomet, kai atsiranda būtinybė pripažinti jų profesinę kvalifikaciją. Artimiausiu metu planuojama atlikti tyrimą dėl atskirų visuomenės grupių (darbdavių, studentų ir kt.) informuotumo apie profesinių kvalifikacijų pripažinimą ES ir Lietuvoje, kokios informacijos trūksta šiuo klausimu. Manytume, kad įstatyme dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo apibrėžti pagrindiniai principai suteiktų šiam institutui aiškumo, o asmenims, pirmą kartą susidūrusiems su profesinių kvalifikacijų pripažinimu, padėtų suvokti šio proceso esmę bei pažinti savo teises pripažįstant kvalifikaciją.

3.2. Kvalifikacijų pripažinimas, kai siekiama teikti paslaugas

Laisvam paslaugų teikimui Lietuvos Respublikos įstatyme dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo numatyta skirti atskirą skyrių. Todėl, siekiant detalaus ir suprantamo nuostatų dėl laisvo paslaugų teikimo perkėlimo, būtina Direktyvos 2005/36/EB¹⁴⁴ II antraštinės dalies „Laisvas paslaugų teikimas“ analizė.

Kai užsiimti profesija reikalaujama atitinkamos kvalifikacijos turėjimo, taisyklės, taikomos laikinam paslaugų teikimui, apibrėžiamos Direktyvos 2005/36/EB II antraštinėje dalyje. Jos taikomos visoms reglamentuojamoms profesijoms, nepriklausomai nuo to, ar minimalūs rengimo reikalavimai yra harmonizuoti ar ne, kai paslaugos teikėjas laikinai juda kitos valstybės narės teritorijoje. Galima teigti, kad laisvo paslaugų teikimo nuostatos yra visiškai naujos profesijoms, patenkančioms į Bendrąją pripažinimo sistemą ir toms profesijoms, kurios pripažįstamos pagal automatinio pripažinimo sistemą, pagrįstą profesine patirtimi.

Remiantis Direktyvos 2005/36/EB 5 str. 1 d., migrantas gali tiesiogiai ir laisvai teikti laikinas paslaugas kitoje valstybėje narėje. Vienintelis svarbus nukrypimas nuo šio principo yra valstybės narės teisė patikrinti kvalifikacijas iki pradėdant teikti paslaugas, kai paslaugų teikimas yra susijęs su visuomenės sveikata ir sauga (2005/36/EB 7 str. 4 d.).

Ši teisė balansuoja tarp tam tikro skaičiaus apsaugos priemonių, taikomų siekiant užtikrinti visuomenės saugą, sveikatą bei apsaugoti vartotojus. Pirmiausia, migrantas turi būti teisėtai įsisteigęs valstybėje narėje, kad užsiimtų ten ta pačia profesija. Teisėto įsisteigimo reikalavimas yra kertinis šios sistemos akmuo. Tai leidžia daryti prielaidą, kad paslaugų teikėjas yra kvalifikuotas užsiimti atitinkama profesija. Todėl valstybė narė, dėl priežasčių, susijusių su profesine kvalifikacija, negali apriboti laisvės teikti paslaugas, jei asmuo teisėtai įsisteigęs valstybėje narėje.

¹⁴⁴ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/1_255/1_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

Tai tiesiogiai taikoma, kai profesija yra reglamentuojama įsisteigimo valstybėje narėje. Kai profesija nereglamentuojama įsisteigimo valstybėje narėje, turi būti įgyvendinta papildoma sąlyga, susijusi su profesine patirtimi: asmuo turi užsiimti ta profesija įsisteigimo valstybėje narėje ne trumpiau kaip dvejus metus per pastaruosius dešimt metų iki paslaugų teikimo (Direktyvos 2005/36/EB¹⁴⁵ 5 str. 1 d. (a), (b) punktai). Remiantis Direktyvos 2005/36/EB 3 str. 3 d., iš trečiosiose šalyse įgytų kvalifikacijų turėtojų, norint teisėtai įsisteigti, reikalaujama turėti trejų metų atitinkamos profesijos patirtį valstybės narės, kuri pripažino tą formalios kvalifikacijos įrodymą ir tą patirtį turi pripažinti ta valstybė narė. Teisėto įsisteigimo reikalavimas taikomas siekiant garantuoti, kad atitinkamos paslaugos teikėjas yra kvalifikuotas ir jam yra leidžiama užsiimti ta profesija.

Direktyvos 2005/36/EB II antraštinės dalies „Laisvas paslaugų teikimas“ nuostatos taikomos tik tuomet, kai paslaugos teikėjas nuvyksta į priimančiosios valstybės narės teritoriją laikinai arba vienkartinai užsiimti atitinkama profesija (Direktyvos 2005/36/EB 5str. 2 d.). Remiantis šiuo straipsniu, paslaugų teikimo laikinumas ir vienkartinumas įvertinamas kiekvienu konkrečiu atveju, visų pirma pagal jo trukmę, dažnumą, reguliarumą ir tęstinumą. II antraštinės dalies taikymo apimtis apibrėžiama dviem skirtingais kriterijais. Pirmasis kriterijus, jog paslaugos teikėjas vyksta į priimančiąją valstybę narę. Antrasis yra susijęs su paslaugų laikina prigimtimi ir nurodo, kad profesinė veikla turi būti vykdoma remiantis laikinumo ir vienkartinumo kriterijais. Paslaugų teikimo laikinas pobūdis turėtų būti nustatomas remiantis jo trukme, dažnumu, reguliarumu ir tęstinumu. Tai kriterijai, nustatyti ETT, atskiriant įsisteigimą ir laisvą paslaugų teikimą. Įsisteigimo atveju, remiantis šiais kriterijais galima atskleisti stabilų ir nepertraukiamą ryšį su ekonominiu gyvenimu valstybėje narėje.

Remiantis precedentine teise, laikino pobūdžio veikla nepašalina galimybės paslaugos teikėjui įgyti priimančiojoje valstybėje narėje tam tikrą infrastruktūrą, kuri yra būtina teikiant paslaugas¹⁴⁶.

Migrantai yra prilyginami priimančios šalies piliečiams ir jiems taikomos profesinio, įstatyminio ar administracinio pobūdžio profesinės taisyklės (pvz., naudojimasis profesiniais vardais, rimtas profesinis aplaidumas, tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su vartotojų apsauga ir sauga, taip pat drausminės nuostatos, kurias valstybė narė taiko savo specialistams) (Direktyvos 2005/36/EB 5 str. 3 d.); jie taip pat turi turėti kalbos įgūdžių, būtinų norint užsiimti atitinkama profesija priimančioje valstybėje narėje (Direktyvos 2005/36/EB53 str.); migrantas gali būti lengvai identifikuotas vartotojų, kadangi paslauga teikiama naudojantis įsisteigimo valstybės narės profesiniu vardu, jei toks profesinis vardas toje valstybėje narėje suteikiamas atitinkamai profesinei

¹⁴⁵ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁴⁶ ETT sprendimas byloje C-55/94 Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano // [1995] ECR I-4165

veiklai, tačiau priimančios valstybės narės profesinis vardas yra naudojamas tik sektorių profesijoms, kur rengimas yra harmonizuotas (Direktyvos 2005/36/EB¹⁴⁷ 7 str. 3 d ir 57 str.); Direktyvos 2005/36/EB 7 str. 4 d. apibrėžia išimtį iš bendrosios taisyklės: jei paslaugos teikiamos pirmą kartą, kai profesija susijusi su visuomenės sveikata ar sauga ir nėra automatiškai pripažįstamos, priimančiosios valstybės narės kompetentinga institucija gali patikrinti paslaugos teikėjo profesinę kvalifikaciją iki pradėdant teikti paslaugas. Toks išankstinis patikrinimas turi būti įmanomas tik tuomet, kai jo tikslas yra išvengti galimos didelės žalos paslaugos gavėjo sveikatai ar saugai dėl paslaugos teikėjo profesinės kvalifikacijos trūkumo ir kai jis neviršija to, kas šiuo tikslu yra būtina. Tokios žalos rizika turi būti nustatyta kompetentingų institucijų, nagrinėjant asmens siekiančio teikti paslaugas, prašymą ir išankstinę deklaraciją.

Pažymėtina, kad ši išimtis reiškia apribojimus laisvam paslaugų teikimui, numatytam Bendrijos sutartimi. Remiantis ETT suformuluota praktika, tokie apribojimai, taikomi laisvam paslaugų teikimui, gali būti paremti tik taisyklėmis, pateisinamomis viršesnių reikalavimų, susijusių su viešuoju interesu ir taikomų visiems asmenims ir įmonėms, veikiančioms valstybės teritorijoje, kurioje yra teikiamos paslaugos¹⁴⁸. ETT taip pat konstatavo, kad nacionalinės priemonės linkusios trukdyti ar daryti mažiau patrauklų naudojimąsi fundamentaliomis laisvėmis, garantuojamomis EB Sutarties, turi tenkinti keturias sąlygas: 1) jų taikymas turi būti nediskriminuojamo pobūdžio, 2) jos turi būti pateisinamos bendrojo intereso būtinaisiais pagrindais, 3) turi būti tinkamos jomis nustatytam tikslui pasiekti ir 4) neturi peržengti to, kas yra reikalinga šiam tikslui pasiekti¹⁴⁹.

Priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos taip pat gali reikalauti paslaugos teikėjo suteikti paslaugos gavėjui atitinkamą informaciją, pvz., registracijos numerį, profesinę asociaciją ar panašią instituciją, kurioje įregistruotas paslaugos teikėjas, profesinį vardą ir kt. (Direktyvos 2005/36/EB 9 str.).

Valstybėms narėms Direktyva 2005/36/EB numato nemažai priemonių, leidžiančių kontroliuoti situaciją savo teritorijose. Tačiau šios priemonės privalo būti įgyvendintos kaip galima aiškiau migrantams ir tinkamai paskelbtos. Kai paslaugos teikėjas pirmą persikelia teikti paslaugas, valstybėms narėms yra suteikiama teisė pareikalauti vieningos raštiškos deklaracijos su informacija apie bet kokį draudimą ar kitokias asmenines ar kolektyvines profesinės atsakomybės apsaugos priemones (Direktyvos 2005/36/EB 7 str. 1 d.). Ši deklaracija turi būti atnaujinama kas metai. Be to, pradėdant teikti paslaugas arba jei iš esmės pasikeičia dokumentais patvirtinta padėtis, valstybės narės gali reikalauti, kad kartu su deklaracija būtų pateikti dokumentai (pvz., pilietybės įrodymas,

¹⁴⁷ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁴⁸ ETT sprendimas byloje C-76/90 Säger v. Dennemeyer // [1991] ECR I-4221.

¹⁴⁹ Žaltauskaitė-Žalimienė S. Laisvas asmenų judėjimas pagal Europos bendrijos teisę: įsisteigimo teisė. – Vilnius: Rosma, 2002. P 143.

pažyma, patvirtinanti, kad jos turėtojas yra teisėtai įsisteigęs valstybėje narėje, profesinės kvalifikacijos įrodymai ir kt.) (Direktyvos 2005/36/EB¹⁵⁰ 7 str. 2 d.). Valstybės narės taip pat turi teisę nusiųsti tokios deklaracijos kopiją į atitinkamą profesinę organizaciją ar instituciją dėl automatinės ar pro forma registracijos (Direktyvos 2005/36/EB 6 str. (a) punktas). Automatinė ar pro forma registracija – tai kompetentingos institucijos atitinkamai profesinei organizacijai ar institucijai persiunčiama deklaracija ar jos atnaujinimas.

Šių nuostatų dėka priimančios valstybės narės, tuo pačiu ir Lietuvos Respublika, kompetentingos institucijos turės teisėtą galimybę tikrinti asmenis, užsiimančius atitinkamomis profesijomis. Šie reikalavimai yra baigiami nuostatomis dėl administracinio bendradarbiavimo (Direktyvos 2005/36/EB 8 str. ir 56 str.), kuris numato, kad kiekvienos paslaugos teikimo atveju priimančios valstybės narės kompetentingos institucijos gali prašyti įsisteigimo valstybės narės kompetentingų institucijų suteikti bet kokią informaciją, susijusią su paslaugos teikėjo įsisteigimo teisėtumu ir veiklos tinkamumu, taip pat ir dėl kokių nors profesinio pobūdžio drausminių ar baudžiamųjų sankcijų nebuvimo. Įsisteigimo valstybės narės įpareigos pateikti visą reikalingą informaciją ir atsakyti į užduotus klausimus.

Taip pat pažymėtina, kad Direktyva 2005/36/EB nepanaikina kitų Bendrijos nuostatų taikomų reglamentuojamoms profesijoms. Pavyzdžiui, anksčiau minėta 1977 m. kovo 22 d. Direktyva 77/249/EEB¹⁵¹ skirta padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas.

Manytume, kad Direktyvoje 2005/36/EB įtvirtinamomis laisvo paslaugų teikimo nuostatomis siekiama užtikrinti aukštą paslaugų kokybę ir taip padidinti vartotojų pasitikėjimą paslaugų teikėjais ir jų paslaugomis ES. Užtikrinama, kad vartotojai gautų išsamią informaciją apie paslaugas, tačiau stengtasi išlaikyti tinkamą pusiausvyrą tarp pakankamos informacijos teikimo vartotojams ir vengimo užkrauti pernelyg didelę reikalavimų našta paslaugų teikėjams. Manytume, kad didelę įtaką paslaugų teikimo laisvei sėkmingai realizuoti gali turėti numatoma bendradarbiavimo sistema tarp valstybių narių, kurią laiduotų funkcionali ir veiksminga elektroninė bendradarbiavimo sistema.

Apibendrinant, Direktyvos 2005/36/EB II dalis tinkamai balansuoja, iš vienos pusės, suteikiant teisę kvalifikuotiems specialistams teikti laisvai paslaugas kitoje valstybėje narėje, iš kitos pusės, patenkinant valstybės narės poreikį pasirūpinti atitinkamomis priemonėmis, apsaugančiomis vartotojus bei viešąjį interesą netinkamo elgesio atveju.

¹⁵⁰ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/1_255/1_255200509301t00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁵¹ Oficialusis leidinys L 078, 26/03/1977 p. 0017-0018.

3.3. Profesinių kvalifikacijų pripažinimas, kai siekiama įsisteigti

Įsisteigimas reiškia nuolatinį bei tęstinį dalyvavimą kitos valstybės ekonominiame gyvenime įvairiomis formomis: steigiant įmonę, jos filialą, atstovybę, įsisteigiant vykdyti asmeninį verslą ar praktikuoti savo profesiją¹⁵². Įsisteigimo laisvę galime įvardyti kaip vieną iš asmenų judėjimo laisvės sudėtinių dalių ir užimančią ypatingą vietą Europos Bendrijos ir jos valstybių narių teisinėje sistemoje.

Remiantis EB Sutarties¹⁵³ 43 str., vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai uždraudžiami, o įsisteigimo laisvė apima ir teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra nustatytos jos pačios subjektams. Taigi, EB Sutartyje įsisteigimo laisvės sąvoka nėra galutinai suformuluota. ETT savo sprendime byloje *Factortame*¹⁵⁴ konstatavo, jog įsisteigimo sąvoka EB Sutarties 43 straipsnio prasme apima faktišką ekonominės veiklos vykdymą įsisteigus kitoje ES valstybėje neribotam laikui. Galėtume skirti kelis įsisteigimo laisvės aspektus: veiklos trukmė, tvirtas įsisteigimas priimančioje valstybėje, veiklos apimtis ir pagrindas¹⁵⁵. Nors šie kriterijai yra sąlyginiai ir dažnai išskiriamas tik vienas iš jų, jie padeda atskirti įsisteigimo ir paslaugų teikimo laisves. Šių teisių atskyrimas būtinas kalbant apie profesinės kvalifikacijos pripažinimą, kadangi vienokios taisyklės yra numatytos siekiant teikti paslaugas, kitokios - siekiant įsisteigti valstybėje narėje.

Direktyva 2005/36/EB¹⁵⁶ išlaiko įsisteigimo laisvės principus ir saugiklius, kuriais grindžiamos skirtingos galiojančios pripažinimo sistemos. Kadangi Bendrosios sistemos ir Sektorių direktyvų nuostatos buvo sujungtos į vieną tekstą, įsisteigimo laisvė, Direktyvos 2005/36/EB prasme, apima šias pripažinimo sistemas:

- rengimo įrodymo pripažinimo bendrąją sistemą;
- profesinės patirties pripažinimą;
- pripažinimą remiantis būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu.

Visi bendrieji šių pripažinimo sistemų principai turi būti perkelti į rengiamą įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo. Tačiau siekiant tinkamai perkelti Direktyvos 2005/36/EB

¹⁵² Žaltauskaitė-Žalimienė S. Laisvas asmenų judėjimas pagal Europos bendrijos teisę: įsisteigimo teisė. – Vilnius: Rosma, 2002. P V.

¹⁵³ Konsoliduota Europos Bendrijos Steigimo Sutartis // Valstybės žinios, 2004. 2-2.

¹⁵⁴ ETT sprendimas byloje C-221/89 *The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte Factortame* // [1991] ECR I-3905.

¹⁵⁵ Žaltauskaitė-Žalimienė S. Laisvas asmenų judėjimas pagal Europos bendrijos teisę: įsisteigimo teisė. – Vilnius: Rosma, 2002. P 12.

¹⁵⁶ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

nuostatas į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę turi būti parengtos ir kompetentingų institucijų, atsakingų už atitinkamas reglamentuojamas profesijas, pripažinimo tvarkos.

3.3.1. Profesinių kvalifikacijų Bendroji pripažinimo sistema

Direktyvos 2005/36/EB¹⁵⁷ III antraštinė dalis skirta įsisteigimo laisvei ir numato sąlygas bei taisykles įgyvendinančias pripažinimo mechanizmus siekiant pasinaudoti šia teise. Bendroji pripažinimo sistema taikoma visoms profesijoms, kurių nereglamentuoja „Profesinės patirties pripažinimo“ ir „Pripažinimo remiantis būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu“ skyriai, taip pat kai pareiškėjas dėl specifinių ir išskirtinių priežasčių neatitinka minėtuose skyriuose nustatytų reikalavimų. Bendrosios sistemos pagrindiniai pripažinimo principai, iš esmės, yra perkelti iš Direktyvų 89/48/EEB¹⁵⁸ ir 92/51/EEB¹⁵⁹. Šio darbo 1.2.2. dalyje jie jau buvo aptarti, todėl analizuojant naująją profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvą, didesnis dėmesys bus skiriamas naujovėms, kurias įvedė minėtoji direktyva ir neapartoms nuostatom.

Remiantis Direktyvos 2005/36/EB Preambulės 13 punktu, siekiant apibrėžti pripažinimo bendrojoje sistemoje mechanizmą, būtina į skirtingus lygmenis suskirstyti įvairias nacionalines švietimo ir mokymo sistemas. Šie kvalifikacijos lygmenys sukurti tik siekiant, kad veiktų Bendroji pripažinimo sistema ir neturi įtakos nacionalinėms švietimo ir mokymo struktūroms arba valstybių narių kompetencijai šioje srityje. Valstybės narės neturi keisti jau susiformavusių nacionalinių švietimo sistemų, norėdamos perkelti šias direktyvos nuostatas.

Direktyvos 2005/36/EB 11 str. įtvirtina 5 kvalifikacijos lygmenis, kurie privalo būti perkelti į nacionalinę teisę. Kvalifikacijos lygiai: 1) kompetenciją patvirtinantis dokumentas; 2) pažymėjimas, patvirtinantis, kad sėkmingai baigtas vidurinis kursas; 3) diplomai, patvirtinantis, kad sėkmingai baigtas pavidurinis kursas, kuris trunka ne trumpiau kaip vienerius metus, taip pat profesinis rengimas, kuris gali būti privalomas papildomai prie vidurinio kurso, arba, jei profesija reglamentuojama, specialios struktūros kursas, įtrauktas į Direktyvos 2005/36/EB II priedą; 4) diplomai, patvirtinantis, kad sėkmingai baigtas pavidurinis bent trejų metų, bet ne daugiau kaip ketverių metų, trukmės kursas universitete, aukštojo mokslo institucijoje ar kitoje tokio paties lygio išsilavinimą teikiančioje institucijoje; 5) diplomai, patvirtinantis, kad jo turėtojas sėkmingai baigė bent ketverių metų arba lygiavertės trukmės ne dieninių studijų atveju, kursą universitete, aukštojo mokslo institucijoje arba kitoje tokio paties lygio išsilavinimą teikiančioje institucijoje.

¹⁵⁷ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁵⁸ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

¹⁵⁹ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

Gali kilti klausimas, kodėl diplomai, kurie išduodami baigus ketverių metų povidurinį kursą skiriami į du kvalifikacijos lygius (Direktyvos 2005/36/EB 11 str. (d) ir (e) punktai). Tai yra sudėtingų derybų pasekmė, leidžianti valstybei narei pasirinkti, ar atitinkamas rengimas priklauso vienam ar kitam kvalifikacijos lygiui. Pavyzdžiui, Lietuvos magistro laipsnis patenka tik į (e) dalyje nurodytą kvalifikacijos lygmenį.

Kaip žinoma, valstybėms narėms nedraudžiama reikalauti, kad pareiškėjas baigtų iki trejų metų trunkantį adaptacijos laikotarpį ar laikytų tinkamumo testą, kai rengimo trukmė yra bent vieneriais metais trumpesnė už reikalaujamą priimančiosios valstybės narės, ar jo įgytas rengimas apima iš esmės skirtingus dalykus nei tie, kuriems skirtas formalios kvalifikacijos įrodymas, kurio reikalauja priimančioji valstybė narė, ar reglamentuojama profesija priimančioje valstybėje narėje apima vieną ar daugiau reglamentuojamos profesinės veiklos rūšių, kurių nėra atitinkamoje profesijoje kilmės valstybėje narėje (Direktyvos 2005/36/EB¹⁶⁰ 14 str.) Nuostatos, susijusios su kompensacinėmis priemonėmis, perkeltos į naująją profesinių kvalifikacijų direktyvą 2005/36/EB iš Bendrosios sistemos direktyvų 89/48/EEB¹⁶¹ ir 92/51/EEB¹⁶². Tačiau Direktyvoje 2005/36/EB sutinkame bene daugiausia diskusijų sukėlusią naująją, vadinamą bendrosiomis platformomis, kurių įvedimas leidžia atsisakyti kompensacinių priemonių.

Remiantis Direktyvos 2005/36/EB 15 str., bendrosios platformos - tai kriterijų rinkinys, tinkamas kompensuoti profesinių kvalifikacijų esminius skirtumus, nustatytus tarp įvairiose valstybėse narėse esančių tam tikros profesijos rengimo reikalavimų. Esminiai skirtumai nustatomi palyginant rengimo trukmę ir turinį bent dviejuose trečdaliuose valstybių narių, įskaitant visas valstybes nares, kurios reglamentuoja tą profesiją. Rengimo turinio skirtumai gali susidaryti dėl esminių skirtumų tarp profesinių veiklų sričių.

Bendrasias platformas Europos Komisijai gali teikti valstybės narės arba profesinės asociacijos, arba organizacijos, atstovaujančios nacionaliniu ir Europos lygiu. Jei Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, susidaro nuomonę, kad bendrosios platformos projektas padeda abipusiam profesinių kvalifikacijų pripažinimui, ji gali priemonių projektą pateikti tvirtinti (Direktyvos 2005/36/EB 15 str. 2 d.). Praktiškai platforma bus aptarta ekspertų grupėje, kuri bus sudaroma iš narių, atrinktų iš kompetentingų nacionalinių institucijų. Direktyvos 2005/36/EB 15 str. 5 d. numato galimybę peržiūrėti bendrąją platformą, jei valstybė narė mano, kad patvirtintoje priemonėje nustatyti kriterijai nebesuteikia pakankamų garantijų dėl profesinės kvalifikacijos. Ji apie tai atitinkamai informuoja Europos Komisiją, kuri, jei reikia, pateikia priemonės projektą.

¹⁶⁰ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁶¹ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

¹⁶² Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

Pabrėžtina tai, kad bendrųjų platformų prigimtis yra visiškai savanoriška. Iš vienos pusės, profesinių asociacijų arba organizacijų nėra privalomai reikalaujama sudaryti bendrąją platformą ar pristatyti ją Europos Komisijai siekiant įtvirtinti tai Bendrijos teisės aktu, kuris įpareigoja valstybes nares. Iš kitos pusės, visiškai kvalifikuotas specialistas, kuris neatitinka kriterijų, nustatytų bendrąja platforma, gali tęsti savo kvalifikacijos pripažinimą pagal bendrąsias pripažinimo taisykles, bet tuomet jam gali būti taikomas kompensacinis mechanizmas¹⁶³.

Kuomet visi Direktyvos 2005/36/EB¹⁶⁴ 15 str. reikalavimai yra patenkinti, gali būti kuriama bendroji platforma, kurios pagrindą sudaro informacija, surinkta apie atitinkamą profesiją įvairiose valstybėse narėse. Pabrėžtina, kad bendrųjų platformų kūrimas neturi poveikio valstybių narių kompetencijai nuspręsti dėl profesinės kvalifikacijos, kuri reikalinga norint užsiimti profesija jų teritorijoje, taip pat dėl jų profesinio rengimo sistemų turinio bei organizavimo (Direktyvos 2005/36/EB 15 str. 4 d.). Platformos tikslas yra apibrėžti kvalifikacijos kriterijus, galinčius „įveikti“ skirtumus tarp įvairių nacionalinių rengimo kursų, taip, kad nereikėtų taikyti kompensacinių priemonių¹⁶⁵. Šiuo metu dar nėra apibrėžti reikalavimai, norint sukurti bendrąją platformą, tačiau šiems kriterijams parengti Europos mastu bus sudaroma ekspertų darbo grupė.

Bendrosiomis platformomis kvalifikacijos kriterijai turi būti nustatyti tokiu būdu, kad, pavyzdžiui, Lietuvos Respublika, turinti aukštesnius rengimo reikalavimus nei Latvijos Respublika, negali reikalauti iš Latvijos atvykusio specialisto laikyti tinkamumo testą ar atlikti tolesnį rengimą, kadangi atsižvelgiant į platformos kriterijus, šis specialistas iš esmės jau kompensavo rengimo skirtumus iš anksto. Taigi, kriterijai turėtų būti suprantami ir kitaip apibrėžiami kaip „kompensacinės priemonės“.

Kaip buvo minėta aukščiau, bendrąsias platformas Europos Komisijai gali teikti valstybės narės arba profesinės asociacijos arba organizacijos, atstovaujančios nacionaliniu ir Europos lygiu. Profesinės asociacijos ir organizacijos minimos neatsitiktinai, kadangi daugelyje valstybių narių jos atlieka itin svarbų vaidmenį reguliuojant atitinkamas profesijas¹⁶⁶. Pažymėtina, kad Lietuvoje profesinės asociacijos nepakankamai dalyvauja vykdant pripažinimo procedūras, nustatant kvalifikacinius reikalavimus atitinkamoms profesijoms bei rengiant teisės aktus. Todėl manytume, kad būtina skatinti tokį dalyvavimą, įtraukiant profesinių asociacijų atstovus į teisės aktų pagal

¹⁶³ Common platforms. P. 1 // http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/future/platforms_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

¹⁶⁴ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁶⁵ Ten pat. P 5.

¹⁶⁶ Direktyvos 2005/36/EB 3 str. 2 d. numato, kad „profesija, kurią praktikoja I priede išvardytų asociacijų ar organizacijų nariai, laikoma reglamentuojama profesija. Pirmoje pastraipoje nurodytų asociacijų ar organizacijų tikslas visų pirma yra skatinti ir išlaikyti aukštą atitinkamos profesinės srities standartą. Tuo tikslu jos yra specialia forma valstybių narių pripažintos ir suteikia formalios kvalifikacijos įrodymus savo nariams, užtikrina, kad jų nariai laikytųsi jų nustatytų profesinės veiklos taisyklių, ir suteikia jiems teisę naudotis profesiniu vardu ar skiriamuoju raštu arba naudotis tą formalią kvalifikaciją atitinkančiu statusu.“ Tai ypač būdinga Airijai, Didžiajai Britanijai.

kompetenciją rengimą, rengiant seminarus, aiškinant jų vaidmenį profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūrose, pabrėžiant, kad profesinių asociacijų vaidmuo yra reikšmingas ir jos gali tinkamai atstovauti atitinkamos srities specialistų interesus.

Apibendrinant, galime teigti, kad galimybė įvairioms profesinėms asociacijoms ir organizacijoms arba valstybėms narėms siūlyti bendrąsias platformas Europiniu lygiu skatins laisvą kvalifikuotų darbuotojų judėjimą ir kartu padės užtikrinti pakankamą kvalifikacijos lygį. Kompensacinių priemonių atsisakymas remiantis bendrosiomis platformomis yra nauja nuostata, kurios nereglementavo Bendrosios sistemos direktyvos, todėl jos perkėlimas į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę yra būtinas. Manytume, kad bendrųjų platformų atsiradimas tik dar kartą įrodo, jog naujoji profesinių kvalifikacijų pripažinimo Direktyva 2005/36/EB¹⁶⁷ skatina labiau automatinių pripažinimą pagal Bendrąją sistemą.

Apie realų poveikį bei šios nuostatos teikiamą naudą bus galima spręsti tik tuomet, kai bendrosios platformos bus taikomos praktikoje. O kol kas manoma, kad tai bus efektyvi priemonė, skatinanti laisvą kvalifikuotų darbuotojų judėjimą.

3.3.2. Profesinės patirties pripažinimas

Direktyva 2005/36/EB kaip vieną iš įsisteigimo būdų išskiria pripažinimą remiantis profesine patirtimi. Įtraukiant profesines veiklos rūšis, kurios buvo reglamentuojamos „pereinamųjų“ direktyvų, vėliau konsoliduotą Direktyva 1999/42/EB ir sumažinant pripažinimo, remiantis profesine patirtimi, būdų skaičių iki trijų (Direktyvos 1999/42/EB 4 str. numatė šešis būdus: profesinės veiklos rūšys buvo suskirstytos į šešis sąrašus, kuriems numatyti skirtingi profesinės patirties reikalavimai), Direktyva 2005/36/EB siekia objektyvaus teisės akto, kuris formuotų pagrindines pripažinimo remiantis profesine patirtimi sąlygas, supaprastinimo¹⁶⁸.

Nors Lietuva šiuo metu nereglementuoja profesinių veiklų, numatytų Direktyvoje 1999/42/EB¹⁶⁹, nuostatos susijusios su pripažinimu remiantis profesine patirtimi, privalo būti perkeltos. Todėl rengiamame Lietuvos Respublikos įstatyme dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo numatoma nuostatomis, reglamentuojančioms profesinių veiklų pripažinimą, skirti atskirą skyrių.

¹⁶⁷ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/1_255/1_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁶⁸ Reform of the system for the recognition of Professional qualifications // <http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11065.htm>; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

¹⁶⁹ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

Pripažinimo remiantis profesine patirtimi pagrindiniai elementai: profesinės patirties trukmė (metai) ir forma (dirbant savarankiškai ar pagal darbo sutartį) dirbant pagal atitinkamą profesiją. Ankstesnis rengimas yra taip pat įskaitomas ir gali sumažinti reikalaujamos profesinės patirties trukmę. Tačiau bet koks ankstesnis rengimas turi būti patvirtintas valstybės narės pripažintu pažymėjimu arba kompetentingos profesinės įstaigos įvertintas kaip visiškai galiojantis.

Siekiant pripažinimo norint verstis profesinės veiklos rūšimis, išvardytomis Direktyvos 2005/36/EB¹⁷⁰ IV priedo I sąrašė (veiklos apima tekstilės, chemijos, naftos pramonę, transporto priemonių gamybą ir kt.), turi būti tenkinamos šios sąlygos (Direktyvos 2005/36/EB 17 str.):

1 lentelė.

Profesinės patirties reikalavimai pagal Direktyvos 2005/36/EB IV priedo I sąrašo profesines veiklos rūšis

Patirtis/Metai	Profesinės patirtis dirbant savarankiškai (metais)	Profesinė patirtis dirbant pagal darbo sutartį (metais)	Ankstesnis rengimas (metais)
Savarankiškai dirbantis	6	–	–
Savarankiškai dirbantis	3	–	3
Savarankiškai dirbantis	4	–	2
Savarankiškai dirbantis	3	5	–
Dirbantis (atliekantis vadovaujančias pareigas)	5 (išskyrus pedikiūrininkų veiklą ir kosmetologų mokyklas)	–	3

Direktyvos 2005/36/EB 18 str. reglamentuoja sąlygas, kurios turi būti tenkinamos norint verstis viena iš IV priedo II sąrašė išvardintų veiklos rūšių (II sąrašas apima daugybę veiklų pradedant transporto įrenginių pramone, nuomos paslaugų teikimu, pašto paslaugomis, fotografijos studijomis ir kt.):

2 lentelė.

Profesinės patirties reikalavimai pagal Direktyvos 2005/36/EB IV priedo II sąrašo profesines veiklos rūšis

Patirtis/Metai	Profesinės patirtis dirbant savarankiškai (metais)	Profesinė patirtis dirbant pagal darbo sutartį (metais)	Ankstesnis rengimas (metais)
Savarankiškai dirbantis	5	–	–
Savarankiškai dirbantis	3	–	3
Savarankiškai dirbantis	4	–	2
Savarankiškai dirbantis	3	5	–
Dirbantis pagal darbo sutartį	5	–	3
Dirbantis pagal darbo sutartį	6	–	2

¹⁷⁰ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

Remiantis Direktyvos 2005/36/EB¹⁷¹ 19 str., asmuo, siekiantis verstis IV priedo III sąraše išvardintomis veiklos rūšimis (III sąrašas apima restoranų ir viešbučių, asmenines, bendruomenei teikiamas paslaugas, poilsio organizavimą ir kt.) turi atitikti šias sąlygas:

3 lentelė.

Profesinės patirties reikalavimai pagal Direktyvos 2005/36/EB IV priedo III sąrašo profesines veiklos rūšis

Patirtis/Metai	Profesinės patirtis dirbant savarankiškai (metais)	Profesinė patirtis dirbant pagal darbo sutartį (metais)	Ankstesnis rengimas (metais)
Savarankiškai dirbantis	3	–	–
Savarankiškai dirbantis	2	–	Nenustatyta trukmė
Savarankiškai dirbantis	2	3	–
Dirbantis pagal darbo sutartį	3	–	Nenustatyta trukmė

Darytina išvada, kad Direktyva 2005/36/EB supaprastino taisykles, leidžiančias užsiimti keletu pramonės, komercinės veiklos ir amatų rūšių valstybėse narėse, kuriose tos profesijos yra reglamentuojamos, jei ta veikla pakankamai ilgai ir neseniai buvo užsiimama kitoje valstybėje narėje, išlaikant toms veiklos rūšims automatinio pripažinimo sistemą, grindžiamą profesine patirtimi.

3.3.3. Pripažinimas, remiantis būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu

Direktyvos 2005/36/EB III skyrius apima egzistuojančius principus, reglamentuojančius automatinį rengimo įrodymų pripažinimą, išlaikant Sektorių direktyvų numatytas garantijas. Kiekviena valstybė narė pripažįsta gydytojų, bendrosios praktikos slaugytojų, gydytojų odontologų, veterinarijos gydytojų, akušerių, vaistininčių ir architektų formalios kvalifikacijos įrodymus, kurie atitinka būtiniausių rengimo reikalavimus. Valstybė narė, vertindama galimybę užsiimti profesine veikla, formalios kvalifikacijos įrodymą (kurio rūšys išvardytos Direktyvos 2005/36/EB V priede) savo teritorijoje laiko tokiu pačiu kaip ir jos išduodamas formalios kvalifikacijos įrodymas (Direktyvos 2005/36/EB 21 str.). Naujoji direktyva, apimdama pripažinimo remiantis būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu principą, reglamentuoja formalios kvalifikacijos įrodymų pripažinimo tvarką, automatinio pripažinimo principo, rengimo bendrąsias nuostatas, įgytąsias teises, profesinę veiklą.

¹⁷¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/1_255/1_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

Direktyvos 2005/36/EB¹⁷² Preambulės 19 punktą konstatuoja, kad gydytojų, bendrosios praktikos slaugytojų, gydytojų odontologų, veterinarijos gydytojų, akušerių, vaistinininkų ir architektų judėjimo laisvė ir formalios kvalifikacijos įrodymų abipusis pripažinimas turėtų būti grindžiamas pagrindiniu automatinio formalios kvalifikacijos įrodymo pripažinimo principu, remiantis suderintais būtiniausiais rengimo reikalavimais, o užsiimti valstybėse narėse šiomis profesijomis turėtų būti leidžiama tik turint atitinkamą kvalifikaciją, užtikrinančią, kad konkretus asmuo įgijo išsilavinimą, kuris atitinka nustatytus būtiniausius reikalavimus.

Kaip aukščiau buvo minėta, Direktyva 2005/36/EB konsolidavo ir Sektorių direktyvas, reglamentuojančias profesinių kvalifikacijų pripažinimą. Taigi, iš vienos pusės galime teigti, kad Sektorių direktyvų nuostatos, pagrįstos būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu ir automatinio pripažinimo principu, jau yra perkeltos į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, atitinkamų sričių ministrų, žinybų direktorių įsakymais, tvarkomis) ir jei Lietuvos nebūtų pasirinkusi tokio Direktyvos 2005/36/EB nuostatų perkėlimo būdo, t.y. priimant bendrą įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, apimančią ir Sektorių, ir Bendrosios sistemos direktyvas, pakaktų perkelti į šiuo metu galiojančius teisės aktus tik naujai įtvirtintas nuostatas.

Kadangi šio darbo tikslas nėra detalios išanalizuoti atitinkamos profesijos rengimą, profesinės kvalifikacijos įrodymų pripažinimą, įgytąsias teises, profesinę veiklą, o ir darbo apimtis to neleidžia, kalbant apie pripažinimą remiantis būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu, minėtinos naujai Direktyva 2005/36/EB įtvirtintos nuostatos bei jų perkėlimas į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę.

Šiuo metu dar nėra galutinai numatyta, ar visos nuostatos, reglamentuojančios automatinio pripažinimo principą, bus perkeltos įstatymu dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo. Linkstama rengimo reikalavimus perkelti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu. Žvelgiant siaurąja prasme, šio įstatymo objektas yra reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimas, todėl rengimo reikalavimai turėtų būti nustatyti kitais teisės aktais. Tačiau plačiąja prasme, sektorių direktyvų, kurios inkorporuotos į Direktyvą 2005/36/EB, turinys apima ir būtiniausius atitinkamų profesijų rengimo reikalavimus. Iš esmės, kiekvienos valstybės teisė yra pasirinkti, kaip ir kokiais teisės aktais perkelti direktyvas. Todėl ir Lietuva turėtų pasirinkti ne lengviausią, bet optimaliausią būdą direktyvai perkelti, t.y. tokį, kuris leistų efektyviai realizuoti įtvirtintą profesinių kvalifikacijų pripažinimo principą. Be to, nereikėtų pamiršti nacionalinės teisinės sistemos bei nusistovėjusių tradicijų, kadangi „aklas“ direktyvos perrašymas ne visuomet pasiekia norimą tikslą.

¹⁷² Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

Direktyvos 2005/36/EB¹⁷³ 22 str. išplečia galimybes valstybėms narėms numatyti nenuoseklųjį gydytojų, bendrosios praktikos slaugytojų, gydytojų odontologų, veterinarijos gydytojų, akušerių, vaistininkų ir architektų rengimą pagal kompetentingų institucijų nustatytus reikalavimus. Nenuoseklus rengimas, remiantis Lietuvos Respublikos Aukštojo mokslo įstatymu¹⁷⁴, apima ir neakivaizdines studijas. Teisė leisti tokį rengimą ar ne priklauso tik nuo kilmės valstybės narės. Tačiau, jei toks rengimas yra numatomas nacionaliniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose atitinkamos profesijos rengimą, priimančioji valstybė narė turi suteikti tokį pat pripažinimą kaip ir nuoseklus rengimo atveju. Kompetentingos institucijos turi užtikrinti, kad bendra tokio rengimo trukmė, lygis ir kokybė būtų ne prastesni už rengimo pagal dieninio mokymo programą. Direktyvos 2005/36/EB 22 str. (b) konstatuoja, kad pagal kiekvienos valstybės narės nustatytą tvarką tęstinis rengimas turi užtikrinti, kad studijas baigę asmenys gebėtų neatsilikti nuo profesijos raidos ir užsiimtų saugia bei veiksminga praktika. SLIM Direktyva 2001/19/EB¹⁷⁵ papildė gydytojų Direktyvos 93/16/EEB¹⁷⁶ 23 str. šešta dalimi, numatydama, kad tęstinės studijos, pagal kiekvienoje valstybėje narėje įsigalėjusias priemones, užtikrina, kad studijas baigę asmenys gali neatsilikti nuo medicinos pažangos. Matome, jog Direktyvoje 2005/36/EB ši nuostata išplečiama visoms sektorių profesijoms. Taigi, teisė spręsti dėl šių nuostatų perkėlimo paliekama kiekvienai valstybei narei atsižvelgiant į nacionalinius teisės aktus.

Išskyrus gydytojo ir architekto profesijas, Direktyva 2005/36/EB numato minimalias dalykų programas ir palieka valstybėms narėms galimybę sudaryti detalesnes mokomųjų dalykų programas. Šie dalykų sąrašai, numatyti Direktyvos 2005/36/EB V priede (5.2.1, 5.3.1, 5.4.1, 5.5.1 ir 5.6.1 punktai), kaip ir trumpiausi rengimo laikotarpiai nurodyti V priedo 5.2.1 (specializuoti medicinos mokymo kursai) gali būti pakeisti siekiant juos suderinti su mokslo ir technikos pažanga.

Direktyva 2005/36/EB, siekdama paprastinti automatinio pripažinimo principą bei atsižvelgdama į medicinos gydytojų ir odontologų kvalifikacijos sistemos ypatumus ir abipusio pripažinimo srityje galiojančius Bendrijos teisės aktus, numato gana lanksčią naują. Direktyvos 2005/36/EB Preambulės 20 dalis numato galimybes automatinį pripažinimo principą taikyti tik toms medicinos ir odontologijos specialybėms, kurios yra tokios pačios bent dviejuose penktadaliuose valstybių narių. Be to, valstybėms narėms neapribojama teisė tarpusavyje nustatyti automatinį tų pačių tam tikrų medicinos ir odontologijos specialybių pripažinimą pagal savo taisykles. Manytume, kad ši nuostata leidžia efektyviai prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių ir

¹⁷³ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁷⁴ Lietuvos Respublikos Aukštojo mokslo įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 27-715.

¹⁷⁵ Oficialusis leidinys L 206, 31/07/2001 p. 0001-0051.

¹⁷⁶ Oficialusis leidinys L 165, 07/07/1993 p. 0001-0024.

taikyti automatinio pripažinimo principą toms specializacijoms, kurių nėra Direktyvos 2005/36/EB¹⁷⁷ prieduose išvardytuose sąrašuose.

Direktyvos 2005/36/EB tikslas yra ne tik supaprastinti egzistuojančią teisinę bazę dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, bet ir siekti, kad pats pripažinimo procesas nebūtų vien mechaniskas formalumų atlikimas. Atitinkamų profesijų atvejais valstybių narių kompetentingos institucijos, atliekančios profesinių kvalifikacijų pripažinimą, privalo atsižvelgti į tai, kad asmuo, siekiantis pripažinimo, dirbs darbą, susijusį su viešuoju interesu, visuomenės sauga. Pavyzdžiui, Direktyvos 2005/36/EB Preambulės 27 dalis pabrėžia, jog architektūrinis projektavimas, pastatų kokybė, jų derinimas prie aplinkos, gamtos bei miesto landšafto paisymas ir pagarba valstybiniam bei privačiam paveldui yra viešojo intereso klausimas. Todėl abipusis kvalifikacijos pripažinimas turėtų būti grindžiamas kokybiniais ir kiekybiniais kriterijais, kurie užtikrina, kad pripažintos kvalifikacijos turėtojas geba suprasti ir interpretuoti asmenų, socialinių grupių ir institucijų poreikius dėl erdvės planavimo, statinių projektavimo, organizavimo bei realizavimo, architektūrinio palikimo išsaugojimo bei eksploatavimo ir natūralios gamtinės pusiausvyros apsaugos.

Darytina išvada, kad į vieną teisinį dokumentą ir europiniu, ir nacionaliniu lygiu konsoliduotų Sektorių direktyvų, užtikrinančių automatinį pripažinimo principą, taikymas bus daug paprastesnis ir efektyvesnis. Manytume, kad Direktyva 2005/36/EB įtvirtinamos naujos nuostatos, susijusios su automatinio pripažinimo principu bei numatančios valstybėms narėms galimybę nustatyti nenuoseklų gydytojų, bendrosios praktikos slaugytojų, gydytojų odontologų, veterinarijos gydytojų, akušerių, vaistininkų ir architektų rengimą, numatančios galimybę sudaryti detalesnes mokomųjų dalykų programas, taikyti automatinį pripažinimą gydytojų ir odontologų specializacijoms, nenumatytoms Direktyvos 2005/36/EB prieduose išvardytuose sąrašuose formuoja daug lankstesnį Europos Bendrijos požiūrį į pripažinimą, remiantis būtiniausių rengimo reikalavimų derinimu, paliekant valstybėms narėms pasirinkimo galimybę bei užtikrinant nacionalinių sistemų savitumą.

3.3.4. Profesinių kvalifikacijų abipusio pripažinimo procedūra

Direktyva 2005/36/EB konsoliduodama Bendrąją pripažinimo sistemą ir Sektorių direktyvas numato bendrą profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūrą.

¹⁷⁷ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

Viena iš atsiradusių naujovių, kurią valstybės narės privalo perkelti į savo nacionalines teisės sistemas, yra priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos patvirtinimas apie paraiškos gavimą. Kompetentinga institucija turi patvirtinti paraiškos gavimą per vieną mėnesį nuo jos gavimo ir informuoti pareiškėją apie bet koki trūkstamą dokumentą (Direktyvos 2005/36/EB¹⁷⁸ 51 str. (1)). Paraiškos patvirtinimas yra naujas privalomas žingsnis pripažinimo procedūroje. Todėl ir Lietuvos Respublikos įstatyme dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo privalo būti nuostata, užtikrinanti paraiškos patvirtinimą.

Individualus prašymas, kartu su atitinkamais dokumentais ir pažymėjimais, turi būti pateiktas priimančiosios valstybės narės kompetentingoms institucijoms. Direktyvos 2005/36/EB 50 str. numato, jog jei priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos sprendžia dėl prašymo leisti užsiimti reglamentuojama profesija, tos institucijos gali reikalauti Direktyvos 2005/36/EBVII priede išvardytų dokumentų ir pažymėjimų (9 priedas). Šis dokumentų sąrašas ir Bendrosios pripažinimo sistemos, ir Sektorių direktyvų, ir pripažinimo remiantis profesine patirtimi atveju, yra privalomojo pobūdžio. Direktyva 2005/36/EB įtvirtina dokumentų, išduotų kilmės valstybėje narėje pripažinimo principą. Į direktyvos tekstą buvo inkorporuota keletas „Gerosios praktikos vadovo“¹⁷⁹ rekomendacijų, kurias patvirtino Koordinatorių grupė: galimybė priimančiajai valstybei narei reikalauti asmens tapatybės įrodymo; asmens profesinę kompetenciją arba oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, suteikiančių teisę verstis konkrečia profesija, ir, kai taikoma, asmens profesinę patirtį patvirtinančių dokumentų kopijos, norint įsitikinti, kad asmuo yra pakankamai kvalifikuotas; taip pat galimybė paprašyti pareiškėją pateikti reikalingą informaciją apie jo rengimą, siekiant nustatyti, ar yra esminių skirtumų lyginant su priimančiosios valstybės narės rengimu. Rengiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 535¹⁸⁰ buvo remiamasi rekomendacijomis dėl reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo pagal Bendrosios sistemos direktyvų nuostatas. Galime teigti, kad šios nuostatos jau perkeltos į nacionalinę teisę, tačiau Lietuvos Respublikai rengiant vieningą įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo šios nuostatos privalo būti perkeltos kaip vieninga visuma.

Direktyvoje 2005/36/EB taip pat įtvirtinamas 2 mėnesių terminas, per kurį kilmės valstybės narės kompetentingos institucijos turi išduoti dokumentus, patvirtinančius kad asmenys, siekiantys verstis priimančioje valstybėje narėje atitinkama profesija, turi geras rekomendacijas ar yra geros

¹⁷⁸ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁷⁹ Code of Conduct approve by Group of Coordinators for the General system of recognition of diplomas // http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/codeconduct/code_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

¹⁸⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.

reputacijos, nėra bankrutavę, o jeigu priimančioji valstybė narė laikinai sustabdo arba uždraudžia tokių asmenų profesinę veiklą dėl sunkaus profesinio nusizengimo ar kriminalinio nusikaltimo, ji kaip pakankamą įrodymą priima kilmės valstybės narės arba valstybės narės, iš kurios atvyksta užsienio pilietis, kompetentingų institucijų išduotus dokumentus dėl ta profesija jos teritorijoje norinčių verstis valstybių narių piliečių, patvirtinančius, kad jie atitinka reikalavimus (Direktyvos 2005/36/EB¹⁸¹ VII priedo 1 d. (d) punktas). Toks pats terminas nustatomas fizinę ar psichinę sveikatą patvirtinančio dokumento pateikimui (Direktyvos 2005/36/EB VII priedo 1 d. (e) punktas). Nuostata, suteikianti valstybei narei galimybę reikalauti dokumento, patvirtinančio asmens finansinę padėtį ir draudimo įrodymą, siekiant išvengti finansinės rizikos, kylančios dėl profesinės atsakomybės, buvo numatyta Direktyvoje 99/42/EB¹⁸² ir yra išplečiama visoms Bendrosios sistemos profesijoms. Minėtieji dokumentai jų pateikimo dieną turi būti ne senesni kaip trijų mėnesių (Direktyvos 2005/36/EB 50 str. 1 d.). Planuojama, jog VII priedas „Dokumentai ir pažymėjimai, kurie gali būti reikalingi laikantis 50 straipsnio 1 dalies“ bus perkeltas Lietuvos Respublikos įstatymu dėl profesinės kvalifikacijos pripažinimo.

Viena reikšmingiausių naujovių, numatytų Direktyvos 2005/36/EB 51 str., yra profesinių kvalifikacijų pripažinimo terminai. Keturių mėnesių terminas, nustatytas Direktyvomis 89/48/EEB¹⁸³, 92/51/EEB¹⁸⁴ ir 1999/42/EB, buvo sutrumpintas iki trijų su galimybe pratęsti jį vienu mėnesiu. Direktyvos 2005/36/EB 51 str. 2 d. numato, kad prašymo leisti užsiimti reglamentuojama profesija nagrinėjimo procedūra turi būti užbaigta kuo greičiau ir bet kuriuo atveju priimančiosios valstybės narės kompetentinga institucija turi priimti tinkamai pagrįstą sprendimą per tris mėnesius nuo dienos, kurią buvo pateiktas visas pareiškėjo dokumentų rinkinys. Sektorių direktyvoms taip pat taikomas trijų mėnesių terminas. Šios nuostatos neabejotinai turi būti perkeltos į rengiamą Lietuvos Respublikos įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo.

Anksčiau ir Sektorių, ir Bendrosios sistemos direktyvose nebuvo nuostatų, reglamentuojančių kalbos mokėjimą. Tokios nuostatos įtvirtinimas būtų reiškęs asmenų judėjimo laisvės apribojimą. Nors buvo suprantama, jog atitinkamų profesijų atstovams kalbos reikalavimas yra būtinas, nesant Bendrijos mastu apibrėžtos nuostatos, valstybės narės galėjo taikyti tokį reikalavimą tik neformaliai (pvz., tinkamumo testas sudarytas priimančios valstybės narės kalba; atliekant adaptacijos laikotarpį kalbos žinios taip pat reikalingos). Direktyva 2005/36/EB 53 str. įtvirtina nuostatą, kad asmenys, kurių profesinė kvalifikacija pripažinta, moka kalbas, būtinas užsiimti profesine veikla priimančiojoje valstybėje narėje. Taigi, valstybės narės gali reikalauti iš

¹⁸¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁸² Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

¹⁸³ Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

¹⁸⁴ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

asmenų turėti kalbos žinių būtiną užsiimti atitinkama profesija. Ši nauja nuostata inkorporuoja precedentinę teisę (Byla C-424/97¹⁸⁵). Kalbos mokėjimo nuostata turi būti taikoma proporcingai ir daro negalimą kalbos testo taikymą prieš užsiimant profesine veikla¹⁸⁶. Tai nereiškia, kad kalbos testas yra visai panaikinamas, tačiau jis negali būti naudojamas sistemingai. Be to, kalbos žinių įvertinimas nėra profesinės kvalifikacijos pripažinimo dalis ir turi būti taikomas po profesinės kvalifikacijos pripažinimo¹⁸⁷. Jei kompetentinga institucija konstatuoja, kad pareiškėjas neturi būtinų kalbos žinių, pati priimančioji valstybė narė privalo užtikrinti kokiais būdais pareiškėjas jas įgis¹⁸⁸. Kalbos reikalavimas taikomas ir įsisteigimo, ir paslaugų teikimo nuostatoms. Lietuva šį reikalavimą numato perkelti įstatymu dėl profesinės kvalifikacijos pripažinimo.

Europos Komisija ne kartą yra pabrėžusi, kad kalbos reikalavimas turi apimti tik būtinas žinias, reikalingas užsiimant atitinkama profesija ir atitikti protingumo kriterijus. Kyla klausimas, kas Lietuvoje turėtų nustatyti tokių žinių lygį? Šiuo metu šis klausimas nėra išspręstas, tačiau manytina, kad geriausiai tokį lygį galėtų nustatyti atitinkamas profesijas kuruojančios kompetentingos institucijos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1688¹⁸⁹ yra patvirtintos valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos. Kategorijos yra apibrėžiamos kaip valstybinės kalbos mokėjimo lygiai, pagal kuriuos sprendžiama apie Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo¹⁹⁰ 6 str. nurodytų asmenų valstybinės kalbos mokėjimą einant tam tikras pareigas, atliekant tam tikros profesijos ar kvalifikacijos darbą. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1688 patvirtinti trys valstybinės kalbos lygiai: pusiaukelės, slenksčio ir aukštumos. Šie lygiai atitinka Europos Tarybos A2, B1 ir B2 lygius. Asmenys, siekiantys Lietuvoje verstis ar dirbti pagal atitinkamą reglamentuojamą profesiją ar profesinę veiklą patenka į visus tris lygius. Manytume, kad šie lygiai tikrai neatitinka Europos Komisijos minimų protingumo kriterijų. Pavyzdžiui, aukštumos lygis apima ilgų sudėtingų sakytinių ir rašytinių tekstų konkrečiomis ir abstrakčiomis temomis supratimą; gebėjimą laisvai kalbėti įvairiomis temomis, paaiškinti požiūrius ir nuomones; gebėjimą rengti oficialius dokumentus ir juos tvarkyti, aiškiai ir taisyklingai dėstyti mintis raštu. Kalbos klausimas lieka probleminis, tačiau artimiausiuose susitikimuose su Europos Komisija bei Koordinatorių susitikimuose jį bus bandoma spręsti.

¹⁸⁵ ETT sprendimas byloje C-424/97 Salomone Haim v. Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein // [2000] ECR I-5123.

¹⁸⁶ Reform of the system for the recognition of Professional qualifications. P. 8. // <http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11065.htm>; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

¹⁸⁷ Ten pat. P. 9.

¹⁸⁸ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the recognition of Professional qualifications. COM (2002) 119 final. P. 14 //

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2002/com2002_0119en01.doc; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

¹⁸⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimas Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“//Valstybės žinios. 2003, Nr. 123-5618.

¹⁹⁰ Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 15-344.

Remiantis Direktyvos 2005/36/EB¹⁹¹ 54 str., priimančioji valstybė narė užtikrina, kad suinteresuotiems asmenims būtų suteikta atitinkama teisė naudoti mokslinius vardus, jiems suteiktus kilmės valstybėje narėje, ir galbūt sutrumpinta forma, kilmės valstybės narės kalba. Ši nuostata jau buvo įtvirtinta Bendrosios sistemos direktyvų 89/48/EEB¹⁹² ir 92/51/EEB¹⁹³ bei Sektorių direktyvų, tačiau yra nauja Direktyvos 1999/42/EB¹⁹⁴ atžvilgiu. Kai kilmės valstybės narės mokslinis vardas priimančiojoje valstybėje narėje gali būti supainiotas su profesiniu vardu, kuriam reikia papildomo rengimo, kurio asmuo neturi, priimančioji valstybė narė gali reikalauti, kad asmuo naudotų kilmės valstybės narės mokslinį vardą atitinkama forma, kurią nustato priimančioji valstybė narė (Direktyvos 2005/36/EB 54 str.). Ši nuostata perimta iš sektorių direktyvų, tačiau yra nauja Bendrosios sistemos direktyvų atžvilgiu. Todėl valstybės narės, kurios perkelia Direktyvos 2005/36/EB nuostatas ne priimdamos vieningą įstatymą, o papildydamos jau egzistuojančius nacionalinės teisės aktus privalo perkelti tik naujas nuostatas. Mokslinius vardus reglamentuojančią nuostatą Lietuvoje numatyta perkelti įstatymu dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo.

3.4. Trečiosiose šalyse įgytų profesinių kvalifikacijų pripažinimas

Kvalifikacijos, įgytos trečiosiose šalyse – tai kvalifikacijos, kurias asmenys įgijo už Bendrijos ribų. Dažni atvejai, kuomet Bendrijos piliečiai įgyja kvalifikaciją trečiosiose šalyse ir grįžta tikėdamiesi verstis atitinkama profesija pagal turimą kvalifikaciją. Kyla klausimas, ar šiuo atveju, Bendrijos teisė įpareigoja valstybes nares taikyti abipusio pripažinimo direktyvas? Pirmiausia, EB Sutarties nuostatos dėl laisvo asmenų judėjimo ir kvalifikacijų pripažinimo direktyvos yra taikomos tik valstybių narių piliečiams, turintiems Bendrijoje įgytas kvalifikacijas. Jos netaikomos kvalifikacijoms, įgytoms už Bendrijos ribų. Vis dėlto, Europos Taryba 1988 m. gruodžio 21 d. išleido Rekomendaciją 89/49/EEB dėl Bendrijos šalių piliečių diplomų, įgytų trečiojoje šalyje¹⁹⁵ bei 1992 m. birželio 18 d. Rezoliuciją 92/C187/01 dėl Bendrijos šalių piliečių, turinčių diplomus ar sertifikatus, išduotus trečiojoje šalyje¹⁹⁶, raginančias valstybes nares pripažinti diplomus ir kvalifikacijas, įgytas bendrijos piliečių trečiosiose šalyse.

¹⁹¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

¹⁹² Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.

¹⁹³ Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.

¹⁹⁴ Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.

¹⁹⁵ Profesinės kvalifikacijos pripažinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungos šalyse. – Vilnius: TeleSATpress, 2002. P. 60.

¹⁹⁶ Ten pat. P. 92.

Svarbų vaidmenį dėl trečiosiose šalyse įgytų kvalifikacijų vaidina ETT praktika, kadangi šio klausimo nereglamentuoja nei EB Sutartis¹⁹⁷, nei kiti Bendrijos dokumentai. ETT sprendimai yra galutiniai ir neskundžiami. Pirmuosiuose ETT sprendimuose atsakymai į klausimą dėl pripažinimo buvo neigiami, tačiau vėliau ETT sprendimuose pateikė vis lankstesnes formuluotes šiuo klausimu.

Remiantis ETT suformuluotu sprendimu Vlassopoulou byloje¹⁹⁸, valstybės narės kompetentingos institucijos, gavusios prašymą suteikti leidimą verstis profesija, kuria norint verstis, vadovaujantis nacionaline teise, reikalingas diplomus ar profesinę kvalifikaciją, privalo įvertinti visus susijusio asmens diplomus, sertifikatus ir kitus oficialią kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus bei praktiką, kuriuos asmuo įgijo siekdamas verstis ta pačia profesija savo valstybėje, palygindama specialias žinias ir įgūdžius, kuriuos patvirtina tokie diplomai ir praktiką, su žiniomis ir kvalifikacijomis, kurių reikalauja nacionalinės (priimančiosios valstybės) taisyklės.

Tawil-Albertini byloje¹⁹⁹ buvo iškeltas klausimas, ar valstybė narė turi pripažinti kvalifikacijas, įgytas ES piliečių trečiosiose šalyse, jei šios kvalifikacijos jau buvo pripažintos kitoje valstybėje narėje. ETT konstatavo, kad kvalifikacijos pripažinimas vienoje valstybėje narėje neįpareigoja kitų valstybių narių ją pripažinti.

Vėlesniuose sprendimuose Haim²⁰⁰ ir Hocsman²⁰¹ bylose, ETT išaiškino, kad jei valstybė narė nutaria pripažinti pareiškėjo profesinę kvalifikaciją, ji privalo atsižvelgti į praktinį rengimą ar profesinę patirtį įgytą kitoje valstybėje narėje.

Nors EB Sutarties²⁰² nuostatos dėl laisvo asmenų judėjimo ir profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvos yra taikomos tik valstybių narių piliečiams, turintiems Bendrijoje įgytas kvalifikacijas, toks režimas gali būti išplėstas esant atitinkamiems susitarimams, dvišalėms sutartims.

Direktyvos 2005/36/EB²⁰³ Preambulės 10 dalis teigia, kad ši direktyva nesudaro kliūčių valstybėms narėms pagal savo taisykles pripažinti trečiųjų šalių piliečių už Europos Sąjungos ribų įgytą profesinę kvalifikaciją. Tačiau pripažįstant kvalifikaciją, visais atvejais turėtų būti laikomasi būtinų rengimo reikalavimų atitinkamoms profesijoms.

Jeigu, trečiosios šalies diplomo turėtojas yra valstybės narės pilietis, kurio diplomus jau buvo pripažintas kitoje valstybėje narėje, reikia pradėti pripažinimo procedūrą. Pradėjus profesinio pripažinimo procedūrą, visų pirma, būtina atskirti taikytiną pripažinimo procedūrą:

¹⁹⁷ Konsoliduota Europos Bendrijos Steigimo Sutartis // Valstybės žinios, 2004. 2-2.

¹⁹⁸ ETT sprendimas byloje C-340/89 Vlassopoulou v. Ministerium für Justiz, Bundes – und Europaangelegenheiten Baden –Württemberg // [1991] ECR I-2357.

¹⁹⁹ ETT sprendimas byloje C-154/93 Tawil-Albertini v. Ministre de Affaires Sociales // [1994] ECR I-451.

²⁰⁰ ETT sprendimas byloje C-319/92 Haim v. Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein // [1994] ECR I-425.

²⁰¹ ETT sprendimas byloje C-238/98 Hocsman v. Ministre de l'Emploi // [2000] ECR I-I6623.

²⁰² Konsoliduota Europos Bendrijos Steigimo Sutartis // Valstybės žinios, 2004. 2-2.

²⁰³ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

- Jei kvalifikacija jau buvo pripažinta kurioje nors valstybėje narėje pagal Sektorių direktyvą, priimančioji šalis narė yra įpareigota ją atsižvelgti. Taip pat būtina išnagrinėti pareiškėjo papildomus kursus ar išlaikytus egzaminus ir atsižvelgti į profesinę patirtį šalyje, kurioje pripažinimas buvo suteiktas.
- Jeigu profesinė kvalifikacija pripažįstama pagal Bendrosios sistemos direktyvas, trečiosios šalies diplomai, kurių įgijo valstybės narės pilietis ir kurių pripažino valstybės narė, turi būti pripažinti priimančiojoje valstybėje narėje, jeigu kvalifikacijos turėtojas dirbo pagal tą profesiją bent trejus metus. Tokiu atveju pareiškėjo profesinė kvalifikacija privalo būti traktuojama kaip įgyta šalyje, kuri atliko profesinę kvalifikacijos pripažinimą. Tai reiškia, kad antroji priimančioji šalis turi teisę taikyti tokias profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūras, kaip ir tos šalies piliečiams, kurioje buvo pripažinta jo profesinė kvalifikacija.

Trečiųjų šalių piliečiai, kurie yra ES piliečio šeimos nariai, taip pat naudojami tomis pačiomis teisėmis kaip ir ES piliečiai, atsižvelgiant į profesinių kvalifikacijų pripažinimą tiek, kiek ES šeimos narys juda ir gyvena valstybėje narėje, kitoje nei kurios pilietis jis yra (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB²⁰⁴).

Taigi, nors profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvos taikomos tik ES piliečiams, įgijusiems kvalifikaciją Bendrijos teritorijoje, ETT formuluojamų sprendimų lankstumas, Direktyvoje 2005/36/EB²⁰⁵ formuluojamos nuostatos, bei Europos Tarybos rekomendacijos bei rezoliucijos rodo, kad vis labiau linkstama pripažinti trečiosiose šalyse įgytas kvalifikacijas.

3.5. Administracinis bendradarbiavimas ir atsakomybė už Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB įgyvendinimą

Planuojant priimti vieną teisinį dokumentą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo Europos Komisija kartu su valstybių narių atstovais diskutavo ir keitėsi nuomonėmis kaip geriausiai formuoti administracinį mechanizmą, padėsiantį užtikrinti Direktyvoje 2005/36/EB numatytos informacijos pateikimą bei palengvinti pripažinimo procesus. Kaip tokių diskusijų rezultatą galime įvardyti: kiekvienos valstybės narės kompetentingas bei kontaktines institucijas, koordinatoriaus

²⁰⁴ Oficialusis leidinys L 158, 30/04/2004 p. 0077-0123.

²⁰⁵ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

instituciją, Profesinių kvalifikacijų pripažinimo komitetą (toliau – Komitetas), atskirų profesinių grupių ekspertus.

Siekiant palengvinti visų su profesinių kvalifikacijų pripažinimu susijusių nuostatų įgyvendinimą Direktyva 2005/36/EB²⁰⁶ numato glaudų bendradarbiavimą ir abipusės pagalbos teikimą tarp priimančios valstybės narės ir kilmės valstybės narės kompetentingų institucijų. Pačios valstybės narės užtikrina informacijos, kuria keičiamasi, konfidencialumą (Direktyvos 2005/36/EB 56 str. 1 d.).

Įgyvendinant Direktyvos 2005/36/EB 56 str. 3 d. nuostatas, Lietuvos Respublikos įstatyme dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo planuojama numatyti, jog Lietuvos Respublikos Vyriausybė skiria kompetentingas institucijas. Remiantis Direktyvos 2005/36/EB 3 str. suformuluotu „kompetentingos institucijos“ apibrėžimu, kompetentinga institucija - tai Lietuvos Respublikos institucija ar įstaiga, teisės aktų nustatyta tvarka įgaliota išduoti ar priimti rengimo diplomus ir kitus dokumentus arba informaciją, taip pat gauti įstatyme numatytus prašymus ir priimti sprendimus. Kompetentingas institucijas, atsižvelgiant į kuruojamas sritis bei profesijas, numatyta įvardyti būsimame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime, detalizuojančiame įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo.

Priimančiosios ir kilmės valstybės narės kompetentingos institucijos keičiasi informacija apie drausminius veiksmus ar baudžiamąsias sankcijas, kurių imtasi, arba bet kokias kitas rimtas, savitas aplinkybes, kurios gali turėti pasekmių pagal Direktyvą 2005/36/EB vykdomai veiklai, atsižvelgdamos į asmens duomenų apsaugos teisės aktus (Direktyvos 2005/36/EB 56 str. 2 d.). Manytume, kad Lietuvos Respublikos įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo rengėjai turėtų numatyti, kad Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos, bendradarbiaudamos ir keisdamosi informacija su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis, vadovaujasi Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo²⁰⁷ nuostatomis, kuris suderintas su Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo²⁰⁸.

Siekiant, kad keitimasis informacija būtų efektyvesnis bei saugesnis ir norint apsaugoti vartotojus, atsižvelgiant į tai, jog laisvas asmenų judėjimas įgauna vis didesnę pagreitį bei į technikos pažangą, yra nutarta kurti europinę Vidaus rinkos informacinę sistemą. Tokios sistemos poreikis tapo vis aktualesnis plečiantis Bendrijai, kurioje egzistuoja skirtingos valstybių narių administracinės kultūros, administracinės struktūros, kalbinė situacija. Šiuo metu yra sudaryta darbo grupė (ją sudaro valstybių narių atstovai), bei vyksta parengiamieji informacinės sistemos darbai.

²⁰⁶ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

²⁰⁷ Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr. 63-1479.

²⁰⁸ Oficialusis leidinys L 281, 23/11/1995 p. 31.

Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje ši sistema palengvins darbus valstybių narių kompetentingoms institucijoms, ypač įsigaliojus Direktyvai 2005/36/EB²⁰⁹. Pavyzdžiui, valstybės narės kompetentingai institucijai bus gerokai lengviau patikrinti, ar migrantas nėra išbrauktas iš jo kilmės valstybės narės registru ar susisiekti su kilmės valstybės narės kompetentingomis institucijomis esant abejonei dėl jo turimo diplomo ar tapatybės. Ši sistema leistų tiksliau fiksuoti informaciją, susijusią su laisvo asmenų judėjimo, bei laisvo paslaugų judėjimo garantuojamomis teisėmis. Informacinė sistema apimtų ir individualią pripažinimo proceso eigą, kuri būtų patogesnė ir pripažinimą atliekančios institucijoms, ir reiškęjams. Viena Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 m. programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų 2006 m. spalio 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1020²¹⁰ yra reglamentuojamų profesijų pripažinimo procesų valdymo informacinės sistemos nuostatų parengimas, įgyvendinant 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (2008 metų II ketvirtis).

Direktyvos 2005/36/EB 56 str. 4 d. numato, kad kiekviena valstybė narė paskiria kompetentingų institucijų veiklos koordinatorių ir apie tai informuoja kitas valstybes nares ir Komisiją. Kaip buvo minėta, koordinatoriaus instituciją šiuo metu reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 535²¹¹. Iš esmės, koordinatoriaus funkcijos, numatytos šiuo nutarimu ir nustatytos Direktyvoje 2005/36/EB, nesiskiria. Tačiau koordinatoriaus reguliavimo sfera yra išplečiama įtraukiant „sektorių“ profesijas (anksčiau ši sfera apėmė tik Bendrosios pripažinimo sistemos koordinavimą, nes koordinatoriaus institucija buvo numatyta Bendrosios sistemos direktyvų). Numatyta, kad Koordinatoriaus instituciją, minimą Direktyvoje 2005/36/EB reglamentuos Lietuvos Respublikos įstatymas dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos informacijos centro funkcijas pavesta vykdyti Studijų kokybės vertinimo centrui. Atsižvelgiant į Direktyvos 2005/36/EB 57 str. kiekviena valstybė narė ne vėliau kaip iki 2007 m. spalio 20 d. yra įpareigota paskirti kontaktinę instituciją, kuri teiktų piliečiams ir kitų valstybių narių kontaktinėms institucijoms būtiną informaciją apie profesinės kvalifikacijos pripažinimą (pvz., informaciją apie nacionalinius teisės aktus, reglamentuojančius profesijas ir užsiėmimą jomis, apie socialinius teisės aktus, kai taikytina, etikos taisykles), taip pat padėtų piliečiams realizuoti Direktyvos 2005/36/EB jiems suteiktas teises, jei reikia,

²⁰⁹ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

²¹⁰ 2006 m. spalio 16 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1020 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 m. metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr. 112-4273.

²¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.

bendradarbiaujant su kitomis kontaktinėmis institucijomis ir priimančiosios valstybės narės kompetentingomis institucijomis. Numatoma, jog Lietuvos Respublikos įstatyme dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo kontaktinę instituciją skirs Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Toks kontaktinių institucijų, teikiančių informaciją valstybių narių piliečiams ir padedančių jiems, tinklo įsteigimas Bendrijoje padės užtikrinti pripažinimo sistemos skaidrumą.

Profesinių kvalifikacijų pripažinimo komitetas (toliau – Komitetas) - naujas administracinis vienetas reglamentuojamas Direktyvos 2005/36/EB²¹² 58 str. Komitetą sudaro valstybių narių atstovai. Komitetas, kuriam pirmininkauja Europos Komisijos atstovas, yra pagalbinė institucija, padedanti Europos Komisijai spręsti profesinių kvalifikacijų pripažinimo klausimus.

Direktyva 2005/36/EB neriboja valstybių narių laisvės kurti nacionaliniu lygiu ir kitų organizacinių vienetų. Šiuo metu Lietuvos Respublikoje nėra oficialiai įtvirtintos institucijos, kuri turėtų patariamąjį balsą, padėtų Profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatoriui formuoti šioje srityje atitinkamą politiką bei spręsti strateginius profesinių kvalifikacijų pripažinimo klausimus. Todėl norima rengiamame Lietuvos Respublikos įstatyme dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo įtvirtinti Nacionalinės profesinių kvalifikacijų pripažinimo tarybos sukūrimą (toliau – Taryba). Taryba bus sudaroma iš kompetentingų institucijų, profesinių asociacijų, mokymo įstaigų, darbdavių atstovų, o jos sudėtį ir nuostatus tvirtins Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

Remiantis Direktyvos 2005/36/EB 59 str. Europos Komisija užtikrina, kad būtų tinkamai konsultuojamasi su susijusių profesinių grupių atstovais. Nors minėtoje direktyvoje nėra reglamentuojama tokių grupių sudarymas valstybėse narėse, tai būtų naudinga praktika, padėsianti efektyviau spręsti atitinkamose srityse iškilusias problemas ir bendradarbiauti su Komitetu. Manytume, jog tikslinga būtų įsteigti atskiroms profesijoms ar susijusių profesijų grupėms po atskirą ekspertų grupę, kuri galėtų spręsti tik tai profesijai (-oms) būdingas problemas, rengti atitinkamus teisės aktus. Po vieną atstovą iš tokių grupių būtų galima deleguoti į Tarybą. Tai palengvintų Tarybos darbą, kadangi atitinkamų ekspertų grupių atstovai būtų kompetentingi pateikti konkrečius pasiūlymus, bei galimus problemų sprendimo variantus. Tokios ekspertų grupės būtinos siekiant užtikrinti ne tik valstybinių institucijų požiūrį į atitinkamus klausimus, bet nevyriausybinių organizacijų, profesinių sąjungų ir kt. dalyvavimą šiuose procesuose.

Taip pat manytume, kad atsižvelgiant į Europos Komisijos rekomendacijas bei į Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius efektyvesnį administravimą, būtų tikslinga įgyvendinti „vieno langelio“ principą, profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje. „Vienas langelis“ - tai veiklos organizavimo mechanizmas, kurio dėka asmenys kompetentingų institucijų

²¹² Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

reikalaujamą informaciją ir dokumentus galės pateikti tik vieną kartą vienai įgaliotai institucijai²¹³. Šiuo metu asmenys, siekiantys profesinės kvalifikacijos pripažinimo Lietuvoje pateikia paraišką, dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, siekiant dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvoje, pripažinimo, bei kitus reikalingus dokumentus patys pateikia atitinkamai kompetentingai institucijai. Siūlytume, Lietuvos Respublikoje įsteigti atskirą instituciją, kuri priimtų asmenų dokumentus, bei perduotų juos kompetentingoms institucijoms, atliekančioms pripažinimą. Ji taip pat galėtų teikti atitinkamą informaciją reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje, ar net būti kontaktine institucija, atliekančia informacijos teikimo funkciją. Įgyvendinus „vieno langelio“ principą suinteresuotiems asmenims nereikėtų dalyvauti administravimo procedūrose, o vidaus rinkos informacinės sistemos dėka jis galėtų stebėti pripažinimo proceso eigą. Pažymėtina, kad tokios institucijos steigimas pareikalautų nemenkų ir materialių, ir žmogiškųjų resursų. Profesinių kvalifikacijų pripažinimas apima nemažai sektorių, todėl asmenys dirbantys tokioje institucijoje turėtų išmanyti atitinkamas sritis (sveikatos apsauga, architektūra ir tt.). Manytume, jog tokia institucija būtų naudinga siekiant efektyvesnio administravimo bei profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos sėkmingo funkcionavimo.

Įvairių pripažinimo sistemų, įdiegtų Sektorių direktyvomis ir Bendrosios sistemos administravimas pasirodė esąs nepatogus ir sudėtingas. Todėl siekiant skaidresnių pripažinimo procesų, efektyvesnio bendradarbiavimo ir tarp valstybių narių, ir tarp valstybių narių ir Europos Komisijos, greitesnio Direktyvos 2005/36/EB²¹⁴ įgyvendinimo ir iš jos kylančių išipareigojimų laikymosi administravimas buvo supaprastintas.

²¹³ „Vieno langelio“ koncepcija //

http://209.85.129.104/search?q=cache:2MzDTpePJn0J:www.cust.lt/view%3Fshow%3DE_paslaugos_papildytas_11612_6396807336000.pdf+vieno+langelio+principas&hl=lt&gl=lt&ct=clnk&cd=8; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

²¹⁴ Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.

IŠVADOS, PASIŪLYMAI IR REKOMENDACIJOS

1. Profesinių kvalifikacijų pripažinimo tikslas - suteikti garantiją asmenims užsiimti ta pačia profesine veikla ir dirbti pagal tą pačią profesiją kitoje valstybėje narėje tokiomis pačiomis teisėmis kaip ir tos šalies piliečiai. Šiuo tikslu Europos Bendrija leidžia profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvas, reglamentuojančias kvalifikacijų pripažinimą profesiniais tikslais.

2. Išskirtini šie profesinių kvalifikacijų pripažinimo raidos etapai: 1) Sektorių direktyvų priėmimas; 2) Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų priėmimas; 3) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo priėmimas.

3. Kiekviena Sektorių direktyva skirta tik vienai profesijai ir daugeliu atveju sąlygoja automatinį profesinių kvalifikacijų pripažinimą, kadangi jose numatomi minimalūs rengimo reikalavimai, derinant išsilavinimo ir profesinio rengimo lygį, būtina verstis tam tikra profesine veikla Europos Sąjungoje. Sektorių direktyvos buvo priimtose dėl gydytojų, odontologų, bendrosios praktikos slaugytojų, akušerių, vaistininkų, veterinarijos gydytojų, architektų profesinės kvalifikacijos pripažinimo. Esminis jų principas – vienos ES valstybės narės piliečiai, įgiję joje kvalifikacijas, nurodytas Sektorių direktyvų prieduose, gali be kliūčių gauti leidimus imtis atitinkamos profesinės veiklos kitose valstybėse narėse.

4. Lygiagrečiai su Sektorių direktyvomis buvo priimamos pereinamojo laikotarpio direktyvos verslo, prekybos ir komercijos, pramonės, transporto bei paslaugų srityse, besiremiančios kitu profesinių kvalifikacijų pripažinimo principu - patirties pripažinimu bei prielaida, kad kelerius metus dirbant pagal atitinkamą specialybę kilmės valstybėje narėje įgyjama tam tikra tos veiklos patirtis, kurios pakanka asmeniui imtis atitinkamos veiklos kitoje valstybėje narėje. 1999 m. birželio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EB pereinamojo laikotarpio direktyvų nuostatos buvo konsoliduotos ir integruotos į bendrąją profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemą.

5. Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos direktyvų priėmimą sąlygojo Sektorių direktyvų derinimo ir priėmimo procesų sudėtingumas. Bendrosios sistemos direktyvos remiasi prielaida, kad jeigu valstybės narės pilietis gali dirbti pagal profesiją vienoje šalyje narėje, kitos valstybės narės, remiantis abipusiu pasitikėjimu arba, prireikus, po tinkamumo testo ar adaptacinio laikotarpio, suteikia jam teisę užsiimti ta pačia profesija.

6. Bendrosios profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos užuomazgos Lietuvos teisinėje sistemoje yra siejamos su Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 624 „Dėl Profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo”,

kuriuo pirmą kartą buvo patvirtintos reglamentuojamos profesijos ir paskirtos kompetentingos institucijos, kurios įpareigos vykdėti profesinių kvalifikacijų vertinimą ir pripažinimą. Tačiau pagrindinis Lietuvos nacionalinės teisės aktas, perkeliantis Bendrosios sistemos direktyvų nuostatas yra, 2004 m. gegužės 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“, kuriuo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija yra paskirta koordinuojančiąja institucija, taip pat paskirtos kompetentingos institucijos, atsakingos už konkrečios srities profesinių kvalifikacijų pripažinimą, bei numatytos profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūros.

7. Sektorių direktyvos į Lietuvos nacionalinę teisę yra perkeltos kompetentingų institucijų teisės aktais: ministrų, atitinkamų žinybų įsakymais. Nepaisant to, galima išskirti keletą problemų, su kuriomis buvo susiduriama ir perkeliant Sektorių direktyvas, ir Bendrosios pripažinimo sistemos direktyvas: žmogiškųjų išteklių trūkumas; specialistų patirties stoka; ryškūs Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinių švietimo sistemų skirtumai.

8. Išskirtini šie pagrindiniai 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo tikslai: konsoliduoti galiojančias 12 Sektorių ir 3 Bendrosios pripažinimo sistemos direktyvas; supaprastinti egzistuojančią profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemą; įtvirtinti efektyvesnę šios srities valdymą, aiškesnes procedūras ir didesnę lankstumą sprendžiant aktualius klausimus; užtikrinti geresnę administravimą ir informacijos teikimą piliečiams. Lietuvos Respublika iki 2007 m. spalio 20 d. įpareigota perkelti šią direktyvą į nacionalinę teisę, priimant įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo bei poįstatyminius teisės aktus, kurie visi kartu pakeis dabar galiojančius nacionalinius teisės aktus šioje srityje.

9. Direktyvos 2005/36/EB įgyvendinimas turėtų užtikrinti Sektorių direktyvomis ir Bendrąja pripažinimo sistema įdiegtų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemų procesų administravimo supaprastinimą, kadangi: įsteigiamas naujas administracinis vienetas – bendras Profesinių kvalifikacijų pripažinimo komitetas, sudaromas iš valstybių narių atstovų ir spęsiantis profesinių kvalifikacijų pripažinimo klausimus; siekiama užtikrinti glaudų bendradarbiavimą ir abipusę pagalbą tarp priimančios valstybės narės ir kilmės valstybės narės kompetentingų institucijų.

10. Siūlytume Lietuvoje įsteigti atskiroms profesijoms ar susijusių profesijų grupėms po atskirą ekspertų grupę, kuri galėtų spręsti tik tai profesijai (-oms) būdingas problemas, rengti atitinkamus teisės aktus ir taip padėti Lietuvos atstovui Profesinių kvalifikacijų pripažinimo komitete tinkamai atstovauti atitinkamos profesijos interesus. Po vieną atstovą iš tokių grupių būtų

galima deleguoti į numatomą Lietuvoje steigti Nacionalinę profesinių kvalifikacijų pripažinimo tarybą, kuri padėtų Profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatoriui formuoti atitinkamą politiką šioje srityje bei spręsti strateginius profesinių kvalifikacijų pripažinimo klausimus.

11. Siūlytume Lietuvoje įsteigti atskirą instituciją, kuri priimtų asmenų, siekiančių profesinių kvalifikacijų pripažinimo, dokumentus bei perduotų juos kompetentingoms institucijoms, atliekančioms pripažinimą ir taip įgyvendinti „vieno langelio“ principą. Minėtoji institucija galėtų teikti atitinkamą informaciją reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo srityje ar net būti kontaktine institucija, atliekančia informacijos teikimo funkciją. Įgyvendinus „vieno langelio“ principą, suinteresuotiems asmenims nereikėtų dalyvauti administravimo procedūrose, o vidaus rinkos informacinės sistemos dėka jie galėtų stebėti pripažinimo proceso eigą.

12. Rekomenduotume skatinti profesinių asociacijų dalyvavimą profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūrose, įtraukiant jų atstovus į teisės aktų pagal kompetenciją rengimą, rengiant seminarus, aiškinant jų vaidmenį pripažįstant kvalifikacijas bei nustatant kvalifikacinius reikalavimus atitinkamoms profesijoms.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. - Vilnius, 1992.
2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymo Konstituciniu aktu „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 150 straipsniu papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 111-4123.
3. Lietuvos stojimo į ES sutartis // <http://www.euro.lt/sutartis/sutartis.htm>; prisijungimo laikas: 2006-12-01.
4. Lietuvos Stojimo į ES aktas. IX priedas // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc?p_id=217514&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas: 2006 12 01
5. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas // Valstybės žinios. 1993, Nr. 13-308.
6. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr. 63-1479.
7. Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 15-344.
8. Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 27-715.
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 16 d. nutarimas Nr. 1020 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 m. metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr. 112-4273.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2581.
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimas Nr. 534 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 624 „Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 75-2580.

12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimas Nr. 1688 “Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 123-5618.
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. 1474 “Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 93-3988.
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimas Nr. 624 “Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2000, Nr. 46-1319.
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1486 “Dėl Lietuvos Respublikos derybinių pozicijų derybose „Dėl narystės Europos Sąjungoje“ patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2000, Nr. 111-3592.
16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 27 d. nutarimas Nr. 475 “Dėl Lietuvos Respublikos derybinės pozicijos derybose dėl narystės Europos Sąjungoje rengimo tvarkos” // Valstybės žinios. 1999, Nr. 38-1167.
17. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. kovo 10 d. įsakymas Nr. A1-71 „Dėl Paraiškos dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, siekiant dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje, pripažinimo formos patvirtinimo“ // Valstybės Žinios. 2005, Nr. 38-1251.
18. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas 2005 m. balandžio 12 d. Nr. 1R-111 „Dėl teisininko kvalifikaciją patvirtinančio dokumento, išduoto Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo, kai asmuo siekia būti pripažintas Lietuvos advokatu, tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr. 48-1601.
19. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. spalio 6 d. įsakymas Nr. A1-229 „Dėl Suinteresuotų asmenų, nesutinkančių su profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimą vykdančių kompetentingų institucijų sprendimais, apeliacijų nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo bei Apeliacinės komisijos sudarymo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 151-5503.
20. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. A1-186 „Dėl Pažymų apie profesinę patirtį ir trukmę, kaip nurodo 1999 m. birželio 7 d.

- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EEB, išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 126-4545.
21. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymas Nr. A1-128 „Dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo koordinavimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 83-3024.
 22. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministro 2004 m. kovo 25 d. įsakymas Nr. D1-131 „Dėl architekto diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje, pasirašiusioje Europos Ekonominės Erdvės sutartį, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 55-1916.
 23. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-39 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. lapkričio 5 d. įsakymo Nr. V-655 "Dėl farmacijos diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikacijos dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje, pasirašiusioje Europos ekonominės erdvės sutartį, pripažinimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1493.
 24. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-40 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias gydytojų odontologų kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1494.
 25. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-41 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias bendrosios praktikos slaugytojų profesines kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1495.
 26. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-42 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias akušerių profesines kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos sąjungos valstybėse narėse, Šveicarijoje ar valstybėse, pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1496.
 27. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. V-43 „Dėl gydytojų diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų, įgytų Europos Sąjungos valstybėje narėje, Šveicarijoje arba valstybėje,

- pasirašiusioje Europos ekonominės erdvės susitarimą, pripažinimo Lietuvos Respublikoje taisyklių tvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 45-1497.
28. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. balandžio 11 d. įsakymas Nr. ISAK-480/V-210 „Dėl minimalių gydytojų, gydytojų odontologų, bendrosios praktikos slaugytojų, akušerių ir vaistininkų rengimo reikalavimų“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 41-1896.
29. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2004 m. balandžio 30 d. įsakymas Nr. B1-417 „Dėl veterinarijos gydytojo profesinės kvalifikacijos, įgytos trečiosiose šalyse, vertinimo ir pripažinimo reikalavimų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 76-2648.
30. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2003 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. B1-989 „Dėl reikalavimų veterinarijos gydytojų profesiniam rengimui ir diplomų, pažymėjimų ir kitų veterinarijos gydytojo kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 14-442.

Europos Bendrijos teisės aktai

1. Konsoliduota Europos Bendrijos steigimo sutartis // Valstybės žinios. 2004, Nr. 2-2.
2. Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.
3. Europos Parlamento ir Tarybos 2004 balandžio 29 d. direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą Nr. 1612/68 ir naikinanti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB // Oficialusis leidinys L 158, 30/04/2004 p. 0077-0123.
4. Europos Parlamento ir Tarybos 2001 m. gegužės 14 d. direktyva 2001/19/EB iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 89/48/EEB ir 92/51/EEB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo bendrosios sistemos ir Tarybos direktyvas 77/452/EEB, 77/453/EEB, 78/686/EEB, 78/687/EEB, 78/1026/EEB, 78/1027/EEB, 80/154/EEB, 80/155/EEB, 85/384/EEB, 85/432/EEB, 85/433/EEB ir 93/16/EEB dėl bendrosios praktikos slaugytojo, dantų gydytojo, veterinarijos gydytojo, akušerio, architekto, vaistininko ir gydytojo profesijų // Oficialusis leidinys L 206, 31/07/2001 p. 0001-0051.

5. Europos Parlamento ir Tarybos 1999 m. birželio 7 d. direktyva 1999/42/EB nustatanti kvalifikacijų pripažinimo mechanizmą profesinės veiklos rūšims, kurioms taikomos liberalizavimo direktyvos ir pereinamojo laikotarpio priemonės, ir papildanti bendrąsias kvalifikacijų pripažinimo sistemas // Oficialusis leidinys L 201, 31/07/1999 p. 0077-0093.
6. Europos Parlamento ir Tarybos 1998 vasario 16 d. direktyva 98/5/EB, skirta padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika ne toje valstybėje narėje, kurioje buvo įgyta kvalifikacija // Oficialusis leidinys L 077, 14/03/1998 p. 0036 – 0043.
7. Europos Parlamento ir Tarybos 1995 spalio 24 d. direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo // Oficialusis leidinys L 281, 23/11/1995 p. 31.
8. Tarybos 1993 m. balandžio 5 d. direktyva 93/16/EEB skirta palengvinti laisvą gydytojų judėjimą ir jų diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusį pripažinimą // Oficialusis leidinys L 165, 07/07/1993 p. 0001-0024.
9. Europos Tarybos 1992 m. birželio 18 d. direktyva 92/51/EEB dėl antros bendrosios profesinio mokymo ir lavinimo pripažinimo sistemos, papildanti Direktyvą 89/48/EEB // Oficialusis leidinys L 209, 24/7/1992 p. 0025-0045.
10. Europos Tarybos 1988 m. gruodžio 21 d. direktyva 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų bent po trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos // Oficialusis leidinys L 019, 24/01/1989 p. 0016-0023.
11. Tarybos 1985 m. rugsėjo 16 d. direktyva 85/433/EEB dėl farmacijos diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis su tam tikra farmacine veikla susijusia įsisteigimo teise // Oficialusis leidinys L 253, 24/09/1985 p. 0037-0042.
12. Tarybos 1985 m. rugsėjo 16 d. direktyva 85/432/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tam tikrą veiklą farmacijos srityje, nuostatų derinimo // Oficialusis leidinys L 253, 24/09/1985 p. 0034-0036.
13. Tarybos 1985 m. birželio 10 d. direktyva 85/384/EEB dėl architekto diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas // Oficialusis leidinys L 223, 21/08/1985 p. 0015-0025.
14. Tarybos 1980 m. sausio 21 d. direktyva 80/154/EEB dėl akušerių diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas // Oficialusis leidinys L 033, 11/02/1980 p. 0001-0007.

15. Tarybos 1980 m. sausio 21 d. direktyva 80/155/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su akušerių veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo // Oficialusis leidinys L 033, 11/02/1980 p. 0008-0012.
16. Tarybos 1978 m. gruodžio 18 d. direktyva 78/1026/EEB dėl veterinarijos gydytojo diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas // Oficialusis leidinys L 362, 23/12/1978 p. 0001-0006.
17. Tarybos 1978 m. gruodžio 18 d. direktyva 78/1027/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su veterinarijos gydytojų veikla, derinimo // Oficialusis leidinys L 362, 23/12/1978 p. 0007-0009.
18. Tarybos 1978 m. liepos 25 d. direktyva 78/686/EEB dėl gydytojo stomatologo diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas // Oficialusis leidinys L 233, 24/08/1978 p. 0001-0009.
19. Tarybos 1978 m. liepos 25 d. direktyva 78/687/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių dantų gydytojų veiklą, suderinimo // Oficialusis leidinys L 233, 24/08/1978 p. 0010-0014.
20. Tarybos 1977 m. birželio 27 d. direktyva 77/452/EEB dėl bendrosios praktikos slaugytojų diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas // Oficialusis leidinys L 176, 15/07/1977 p. 0001-0007.
21. Tarybos 1977 m. birželio 27 d. direktyva 77/453/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių bendrosios praktikos slaugytojų veiklą, derinimo // Oficialusis leidinys L 176, 15/07/1977 p. 0008-0010.
22. Tarybos 1977 m. kovo 22 d. direktyva 77/249/EEB, skirta padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas // Oficialusis leidinys L 078, 26/03/1977 p. 0017-0018.
23. Tarybos 1975 m. birželio 16 d. direktyva 75/362/EEB dėl diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialią mediko kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo, įskaitant priemones, padedančias veiksmingai naudotis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas // Oficialusis leidinys L 30/06/1975, Nr. 167-1.
24. Tarybos direktyva 75/363/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su gydytojų veikla, suderinimo // Oficialusis leidinys L 30/06/1975, Nr. 167-14.
25. Europos Tarybos 1974 m. birželio 6 d. Rezoliucija, dėl diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusio pripažinimo // Oficialusis leidinys C 098, 20/08/1974 p. 0001–0001.

Kiti oficialūs Europos Bendrijos dokumentai

1. Komisijos ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui dėl direktyvos 92/51/EEB 18 straipsniu COM (2000) 17 galutinis // <http://europa.eu.int/comm/internal-market/en/people/qualif/com-2000-17-en.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-11-30.
2. Communication from the Commission to the Council New European Labour Markets, Open to All, with Access to All COM (2001) final // http://ec.europa.eu/employment_social/empl_esf/news/labour.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.
3. High Level Task Force on Skills and Mobility, Final Report, 2001 January 14 // http://ec.europa.eu/employment_social/news/2001/dec/taskforce2001_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.
4. Communication from the Commission to the Council, The European Parliament, The Economic and Social Committee and The Committee of Regions 2002 February 13. Commission's Action Plan for Skills and Mobility. COM (2002) 72 // http://ec.europa.eu/employment_social/news/2002/feb/ap_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30.
5. Code of Conduct approve by Group of Coordinators for the General system of recognition of diplomas // http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/codeconduct/code_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-12-01.
6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the recognition of Professional qualifications. Brussels, 07.03.2002. COM (2002) 119 final // http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2002/com2002_0119en01.doc; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

Specialioji literatūra

1. Bartlingas J., Budreika G., Dovydenienė G., Gustienė O., Kindurienė B., Macelytė S., Tamošiūnas D., Tamulevičius A., Živatkauskaitė R. Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo pagal ES teisę vadovas. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, 2006.

2. Europos Sąjungos teisė ir Lietuva. Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės. – Vilnius: Justitia, 2002.
3. Jääskinen N. Derinimasis prie Europos Teisės: bendra apžvalga ir Suomijos patirtis. – Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1998.
4. Kindurienė B., Barškėtienė L., Tamulevičius A. Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimas Lietuvos Respublikoje. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, 2004.
5. Kindurienė B., Barškėtienė L., Macelytė S. Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimas Lietuvos Respublikoje pagal ES teisę. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, 2005.
6. Profesinės kvalifikacijos pripažinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungos šalyse. – Vilnius: TeleSATpress, 2002.
7. Tatham A. Europos Sąjungos teisė. – Vilnius: Eugrimas, 1999.
8. Žaltauskaitė-Žalimienė S. Laisvas asmenų judėjimas pagal Europos bendrijos teisę: įsisteigimo teisė. – Vilnius: Rosma, 2002.
9. Arnall A.M., Dashwood A.A., Ross M.G., Wyatt D.A. European Union Law. Fourth edition. – London: Sweet & Maxwell, 2000.
10. Barnard C. The substantive Law of the EU: The four freedoms. – Oxford: University press, 2004.
11. Cairns W. Introduction to European Union Law. – Lonon · Sydney, Cavendish Publishing Limited, 1997.
12. Cuthbert M. E.U. Law in a nutshell. Fourth edition. – London: Sweet & Maxwell, 2003.
13. Graig P., Gráinne de Búrca. EU Law: text, cases and materials. Second edition. – Oxford University Press, 1998.
14. Graig P., Gráinne de Búrca. EU Law: text, cases and materials. Third edition. – Oxford University Press, 2003.
15. Kent P. Law of the European Union. Third edition. – Harlow, England: Pearson Education, 2001.
16. Lenaerts K., Nuffel P. Constitutional Law of the European Union. Second edition. – London: Sweet & Maxwell, 2005.
17. Mathijsen P.S.R.F. A Guide to European Union Law. Eighth edition. – London: Sweet & Maxwell, 2004.
18. Prechal S. Directives in EC Law. Second, Completely Revised Editon. – Oxford University press, 2005.

19. Séché J. C. A guide to working in a Europe without frontiers. Second edition. – European Commission, Brussels · Luxemburg, 1994.
20. Stephan P.B., Parisi F., Depoorter B. The Law and Economics of the European Union. – LexisNexis, 2003.

Europos Teisingumo Teismo bylos

1. ETT sprendimas byloje C-31/00 Conseil National de l'Ordre des Architectes v. Nicolas Dreessen // [2002] ECR I-663.
2. ETT sprendimas byloje C-238/98 Hocsman // [2000] ECR I-6623.
3. ETT sprendimas byloje C-424/97 Salomone Haim v. Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein // [2000] ECR I-5123.
4. ETT sprendimas byloje C-55/94 Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano // [1995] ECR I-4165.
5. ETT sprendimas byloje C-154/93 Tawil-Albertini v. Ministre des Affaires Sociales // [1994] ECR I-451.
6. ETT sprendimas byloje C-319/92 Haim v. Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein // [1994] ECR I-425.
7. ETT sprendimas byloje C-76/90 Säger v. Dennemeyer // [1991] ECR I-4221.
8. ETT sprendimas byloje C-340/89 Vlassopolou v. Ministerium für Justiz, Bundes – und Europaangelegenheiten Baden-Württemberg // [1991] ECR I-2357.
9. ETT sprendimas byloje C-221/89 The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte Factortame // [1991] ECR I-3905.

Kiti šaltiniai internete

1. <http://www.profesijos.lt>; prisijungimo laikas: 2006-12-01.
2. http://ec.europa.eu/youreurope/nav/lt/citizens/working/qualification-recognition/architects/index_lt.html; prisijungimo laikas: 2006-09-21.
3. Common pltfoms // http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/future/platforms_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-12-01.
4. Komisijos duomenų bazė //

- http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/regprofs/dsp_bycountry.cfm;
prisijungimo laikas: 2006-11-30.
5. Reform of the system for the recognition of Professional qualifications //
<http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11065.htm>; prisijungimo laikas: 2006-12-01.
6. <http://www.socmin.lt/index.php?-1509372610>; prisijungimo laikas: 2006-11-13.
7. „Vieno langelio“ koncepcija //
http://209.85.129.104/search?q=cache:2MzDTpePJn0J:www.cust.lt/view%3Fshow%3DE_paslaugospapildytas_116126396807336000.pdf+vieno+langelio+principas&hl=lt&gl=lt&ct=clnk&cd=8; prisijungimo laikas: 2006-12-01.

SANTRAUKA

Raktiniai žodžiai: profesinė kvalifikacija, profesinių kvalifikacijų pripažinimas, reglamentuojama profesija, Bendroji pripažinimo sistema, Sektorių direktyvos, profesinė patirtis, kvalifikaciją patvirtinantys dokumentai, kompetentinga institucija, direktyvų perkėlimas į nacionalinę teisę.

Šiame magistro baigiamajame darbe analizuojama profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvų nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę problematika. Nors Lietuvos Respublika šiuo metu yra perkėlus ES direktyvas, reglamentuojančias profesinių kvalifikacijų pripažinimą, į nacionalinę teisę, priėmus naująją Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, kodifikuojančią iki šiol buvusias direktyvas, reglamentuojančias profesinių kvalifikacijų pripažinimą, Lietuvos Respublikos institucijoms atsiranda nauji įsipareigojimai įtvirtinant naujos direktyvos nuostatas. Todėl darbe skiriami keli ES direktyvų, reglamentuojančių profesinių kvalifikacijų pripažinimą perkėlimo į nacionalinę teisę etapai: Lietuvos įsipareigojimai prieš tampa ES nare ir priėmus Direktyvą 2005/36/EB.

Darbo tikslas - atskleidžiant reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemų pagrindinius bruožus, išanalizuoti reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę problematiką. Todėl darbe nemažai dėmesio skiriama Bendrosios pripažinimo ir pripažinimo pagal Sektorių direktyvas sistemų atsiradimo prielaidoms ir raidai, esminiams jų bruožams bei pripažinimo procesų analizei. Darbe analizuojami reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimą reglamentuojantys pagrindiniai Lietuvos nacionalinės teisės aktai bei aptariamos rengiamo įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo nuostatos.

Šiuo metu tai ypač aktualus klausimas, kadangi Lietuva iki 2007 m. spalio 20 d. įpareigota perkelti į nacionalinę teisę Direktyvą 2005/36/EB, priimant įstatymą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo bei poįstatyminius teisės aktus, kurie visi kartu pakeis dabar galiojančius nacionalinius teisės aktus šioje srityje.

Pirmajame darbo skyriuje analizuojamos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo atskirų sistemų atsiradimo prielaidos ir raida, Bendrosios pripažinimo sistemos bei pripažinimo pagal Sektorių direktyvas procedūrų principinės nuostatos ir pagrindiniai bruožai.

Antrasis skyrius skirtas skirtingų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemų direktyvų nuostatų perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę bei iškilusių problemų aptarimui ir pagrindinių Lietuvos teisės aktų, reglamentuojančių šią sritį, analizei.

Trečiajame skyriuje nagrinėjama naujoji profesinių kvalifikacijų pripažinimo Direktyva 2005/36/EEB ir aptariamos rengiamo Lietuvos Respublikos įstatymo dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo nuostatos.

Rašant šį darbą ir atliekant tyrimą naudoti analizės, sisteminės analizės, dokumentų analizės, lyginamasis, lyginamasis – istorinis bei interviu metodai.

CHALLENGES IN THE IMPLEMENTATION OF THE PROVISIONS OF THE DIRECTIVES ON THE RECOGNITION OF PROFESSIONAL QUALIFICATIONS INTO THE NATIONAL LAW

SANDRA MACELYTĖ

SUMMARY

Keywords: professional qualification, recognition of professional qualifications, regulated profession, General system of recognition, Sectoral directives, professional experience, evidences of qualifications, competent authority, implementation of the directives into the national law.

The present master paper investigates the challenges which are met while trying to implement the provisions of the directives on professional qualifications into national law. Despite the fact that the directives regulating the recognition of professional qualifications have already been implemented into the national law of the Republic of Lithuania after the new European Parliament and Council directive 2005/36/EC codifying all the existed directives on the recognition of professional qualifications, has been adopted, the competent authorities face new challenges trying to implement the provisions of new directives. Due to this fact, several stages of the implementation of the directives of European Union are distinguished.: the obligations Lithuania had to fulfil before the accession to EU and after the new Directive 2005/36/EC was adopted.

The main objective of this paper is to analyse problematical issues regarding the transposition of directives on recognition of regulated professional qualifications into national law. The attempt was made to disclose the main features of the systems regarding recognition of regulated professional qualifications. A great deal of attention is allotted to the analysis of the process of recognition, the presumptions and the development of General system of recognition and Sectoral directives. The main legal documents on professional qualifications as well as provisions of the new law are widely discussed.

Currently more and more emphasis is being placed on this question as Lithuania is obliged to implement the Directive 2005/36/EC into the national law until the 20th of September, 2007. The Republic of Lithuania has to adopt the law on recognition of professional qualifications and other legal documents which will change the existed ones.

The first chapter discloses the presumptions, the development and the analysis of the process of recognition of General system of recognition and Sectoral directives.

The second chapter is devoted to the analysis of the challenges which are met while trying to implement the provisions of different systems of recognition directives on professional qualifications into the national law.

The third chapter analyses new European Parliament and Council directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualification. Also provisions on the under prepared law of the Republic of Lithuania are discussed.

In order to write this paper comprehensively and to make investigation in the subject the following methods were used: analysis, systemic analysis, document analysis, comparative, comparative-historical method as well as interview.

ANNOTATION

The present master paper focuses on the challenges which are met while trying to implement the provisions of the directives on professional qualifications into national law. The aim of this paper is to disclose the presumptions of the origin and the development of General system of recognition and Sectoral directives, to investigate the key elements in procedures, the main features. The main documents of law, regulating the recognition of professional qualifications, are analysed, the problems encountered while trying to implement the directives on professional qualifications into the national law are discussed. This master paper is also an attempt to analyse the new Directive on professional qualifications 2005/36/EC and to discuss the provisions of under prepared law of the Republic of Lithuania on recognition of professional qualifications.

PRIEDAI

1 priedas. Profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančios institucijos ir reglamentuojamos profesijos

Kompetentinga institucija	Profesija
Aplinkos ministerija	architektas teritorijų planavimo specialistas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ekspertas valstybinis aplinkos apsaugos inspektorius geodezijos jaunesnysis inžinierius
Finansų ministerija	turto vertintojas
Kultūros ministerija	nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos specialistas restauratorius
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	socialinis darbuotojas darbų saugos ekspertas
Susisiekimo ministerija	<u>jūrų transportas:</u> laivo kapitonas budintysis kapitono padėjėjas vyresnysis kapitono padėjėjas vyresnysis mechanikas budintysis mechanikas antrasis mechanikas elektromechanikas budintysis elektromechanikas radijo operatorius GJNASS (GMDSS) operatorius <u>vidaus vandens transportas:</u> kapitonas (škiperis) kapitono (škiperio) padėjėjas mechanikas mechaniko padėjėjas motoristas radistas šturmanas žemsiurbės vadas žemsiurbės vado padėjėjas <u>kelių transportas:</u> kelių transporto priemonių ekspertas

	<p>kelių transporto priemonių techninės apžiūros kontrolierius keleivinio kelių transporto kontrolierius mokytojas, mokantis vairuotojus vežti pavojingus krovinius vairuotojų mokytojas vairavimo instruktorius</p> <p><u>oro transportas:</u> civilinės aviacijos pilotas civilinės aviacijos technikas (inžinierius) skrydžių vadovas lėktuvo palydovas</p>
Sveikatos apsaugos ministerija	<p>gydytojas bendrosios praktikos gydytojas gydytojas stomatologas bendrosios praktikos slaugytojas akušeris vaistininkas–farmacijos magistras kineziterapeutas kineziterapeuto padėjėjas ergoterapeutas ergoterapeuto padėjėjas masažuotojas dietistas dietetikos technologas klinikos laborantas radiologijos laborantas teisės medicinos laborantas anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojas bendruomenės slaugytojas psichikos sveikatos slaugytojas higienos gydytojas higienos gydytojo padėjėjas higienos laboratorijos gydytojas higienos laborantas gydytojas epidemiologas gydytojo epidemiologo padėjėjas gydytojas parazitologas gydytojo parazitologo padėjėjas gydytojas mikrobiologas mikrobiologijos laborantas parazitologijos laborantas dantų technikas</p> <p>burnos higienistas gydytojo stomatologo padėjėjas vaistininkas farmakotechnikas kosmetikas logopedas medicinos psichologas</p>

	<p>psichologas psichoterapeutas chiropodistas slaugytojas diabetologas</p>
Švietimo ir mokslo ministerija	<p>bendrojo lavinimo dalykų mokytojas aukštesniosios mokyklos ir kolegijos dėstytojas specialusis pedagogas socialinis pedagogas ikimokyklinės įstaigos pedagogas papildomo ugdymo įstaigos pedagogas pradinio ugdymo pedagogas profesijos mokytojas pagrindinės mokyklos pedagogas</p>
Teisingumo ministerija	<p>advokatas advokato padėjėjas teisėjas notaras teismo antstolis pataisos reikalų įstaigos jaunesnysis pareigūnas įkalinimo įstaigos sargybinis</p>
Ūkio ministerija	<p>elektros linijų montuotojas elektros tinklų, elektrinių ir katilinių priežiūros darbuotojas žemo slėgio katilų operatorius slėginių indų operatorius oro kompresorinių įrenginių mašinistas oro skaidymo įrenginių aparatininkas elektrolizerių aparatininkas kėlimo įrenginių elektrikas stropuotojas defektoskopininkas operatorius metalo apdorojimui katilų šiluminių režimų derintojas automatikos ir matavimo įrenginių elektromechanikas turbinų operatorius suvirinimo darbų priežiūros meistras radiacinės saugos specialistas</p>
Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija	<p>patentinis patikėtinis</p>
Vidaus reikalų ministerija	<p>policijos pareigūnas ugniagesys–gelbėtojas</p>

Žemės ūkio ministerija	žemėtvarkos jaunesnysis inžinierius augalų apsaugos agronomas
Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija	finansų makleris
Valstybinė veterinarijos tarnyba	veterinarijos gydytojas veterinarijos felčeris
Valstybinis turizmo departamentas prie Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos	gidas kelionių operatorius kelionių agentas kelionių vadovas
Viso: 15	Viso: 123

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimas Nr. 624 “Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2000, Nr. 46-1319.

2 priedas. Profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančios institucijos ir reglamentuojamos profesijos

Kompetentinga institucija	Profesija
Aplinkos ministerija	architektas teritorijų planavimo specialistas
Kultūros ministerija	nekilnojamojų kultūros vertybių apsaugos specialistas restauratorius
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	socialinis darbuotojas
Susisiekimo ministerija	mokytojas, mokantis vairuotojus vežti pavojingus krovinius vairuotojų mokytojas vairavimo instruktorius
Sveikatos apsaugos ministerija	gydytojas gydytojas stomatologas akušeris kineziterapeutas ergoterapeutas masažuotojas dietistas dantų technikas burnos higienistas gydytojo stomatologo padėjėjas slaugytojas vaistininkas farmakotechnikas biomedicinos technologas medicinos kosmetikas
Švietimo ir mokslo ministerija	specialusis pedagogas socialinis pedagogas mokytojas dėstytojas profesijos mokytojas mokyklos psichologas auklėtojas

Kompetentinga institucija	Profesija
Teisingumo ministerija	advokatas advokato padėjėjas patentinis patikėtinis
Vidaus reikalų ministerija	policijos pareigūnas ugniagesys–gelbėtojas valstybės sienos apsaugos pareigūnas
Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija	finansų makleris
Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	veterinarijos gydytojas
Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos	gidas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. 1474 “Dėl profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 93-3988.

**3 priedas. Reglamentuojamų profesijų ir kompetentingų institucijų sąrašas
(pripažinimas pagal Bendrosios pripažinimo sistemos direktyvas 89/48/EEB ir 92/51/EEB)**

Kompetentinga institucija	Reglamentuojama profesija
Direktyva 89/48/EEB	
Aplinkos ministerija	teritorijų planavimo specialistas statybų inžinierius – vadovas
Kultūros ministerija	restauratorius
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	socialinis darbuotojas
Sveikatos apsaugos ministerija	kineziterapeutas ergoterapeutas dietologas dantų technikas burnos higienistas gydytojo odontologo padėjėjas farmakotechnikas biomedicinos technologas
Švietimo ir mokslo ministerija	specialusis pedagogas socialinis pedagogas mokytojas profesijos mokytojas mokyklos psichologas auklėtojas
Teisingumo ministerija	advokatas
Valstybinis patentų biuras prie Teisingumo ministerijos	patentinis patikėtinis
Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija	finansų makleris
Valstybinis turizmo departamentas prie	gidas

Ūkio ministerijos	
Direktyva 92/51/EEB	
Sveikatos apsaugos ministerija	masažuotojas

Šaltinis: <http://www.socmin.lt/index.php?-1509372610>; prisijungimo laikas: 2006-11-13.

**4 priedas. Reglamentuojamų profesijų ir kompetentingų institucijų sąrašas
(pripažinimas pagal Sektorių direktyvas)**

Kompetentinga institucija	Reglamentuojama profesija	Direktyva
Sveikatos apsaugos ministerija	gydytojas bendrosios praktikos slaugytojas odontologas akušeris	93/16/EEB 77/452/EEB, 77/453/EEB 78/686//EEB, 78/687/EEB 80/154/EEB, 80/155/EEB
Farmacijos departamentas prie Sveikatos apsaugos ministerijos	vaistininkas	85/432/EEB, 85/433/EEB
Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	veterinarijos gydytojas	78/1026/EEB, 78/1027/EEB
Aplinkos ministerija	architektas	85/384/EEB

5 priedas. Kompetentingų institucijų teisės aktai, priimti vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 3 d. nutarimo Nr. 535 „Dėl Aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų ir tam tikros struktūros kursų sąrašo patvirtinimo“ 4.1 punktu (Žin., 2004, Nr. 75-2581)

Kompetentinga institucija	Teisės aktas
Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos	Lietuvos Respublikos Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos direktoriaus 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. 95 “ Dėl aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos konfederacijoje, pripažinimo norint verstis gido profesine veikla Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 2-44).
Sveikatos apsaugos ministerija	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1003 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti Lietuvos Respublikoje pagal reglamentuojamą profesiją, priskirtą sveikatos apsaugos ministerijos kuruojamai sričiai, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 3-60).
Teisingumo ministerija	Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. 1R-111 „Dėl Teisininko kvalifikaciją patvirtinančio dokumento, išduoto Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo, kai asmuo siekia būti pripažintas Lietuvos advokatu, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 48-1601).
Švietimo ir mokslo ministerija	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. ISAK- 1695 „Dėl Diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti Lietuvos Respublikoje pagal reglamentuojamą profesiją, priskirtą Švietimo ir mokslo ministerijos kuruojamai sričiai, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 92-3641)
Kultūros ministerija	Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2006 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. IV-51 „Dėl Aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti restauratoriumi ar verstis restauratoriaus profesine veikla

	Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 22-713)
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. A1-194 „Dėl Aukštojo mokslo diplomų, diplomų, pažymėjimų ir kitų kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, pripažinimo norint dirbti socialiniu darbuotoju Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo“ (Žin., 2006, Nr. 82-3281)

6 priedas. Prašymo išduoti pažymą apie profesinę patirtį ir trukmę forma

(Prašymo išduoti pažymą apie profesinę patirtį ir trukmę forma)

Vardas

Pavardė

Asmens kodas

Gimimo data - - Lytis: mot. vyr.

Ankstesnis vardas/pavardė

Pilietybė: Lietuvos Respublikos Kita (parašyti)

Gyvenamosios vietos adresas²¹⁵: Gatvė

Namas Butas Pašto kodas Kaimas/ miestas/

rajonas

Valstybė

Tel. Nr. El. paštas

Socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai

PRAŠYMAS IŠDUOTI PAŽYMĄ APIE PROFESINĘ PATIRTĮ IR TRUKMĘ

(data)

(sudarymo vieta)

Prašau išduoti pažymą apie mano profesinę patirtį ir trukmę kaip nurodo 1999 m. birželio 7 d.
Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EEB.

Išvykstu į
(ES valstybės narės, EEE valstybės narės ar Šveicarijos Konfederacijos pavadinimą)

Pažymą prašau: įteikti man asmeniškai įteikti įgaliotam asmeniui atsiųsti paštu

²¹⁵ Šiuo adresu bus išsiųsta pažyma, jei prašoma atsiųsti paštu.

I. DUOMENYS APIE MANO PROFESINĘ VEIKLĄ

Darbovietė (-ės)	Darbovietės adresas (gatvė, namo Nr., miestas, valstybė)	Darbinės veiklos trukmė		Pareigos
		nuo	iki	

II. DUOMENYS APIE PAREIŠKĖJO ĮGALIOTĄ ASMENĮ (jei prašymą pateikia įgaliotas asmuo)

Vardas

Pavardė

Asmens kodas

Gyvenamosios vietos adresas: Gatvė

Namas Butas Pašto kodas Kaimas/ miestas/

Rajonas

Valstybė

Tel. Nr. El. paštas

III. SUTIKIMAS

Aš,
(pareiškėjo arba asmens, pateikusio įgaliojimą, vardas ir pavardė)

esu susipažinęs (-usi) su asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu ir sutinku, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kreiptųsi į valstybines ir (ar) privačias institucijas, įmones, organizacijas dėl informacijos apie mano profesinę veiklą.

Patvirtinu, kad prašyme pateikti duomenys yra teisingi.

PRIDEDAMA²¹⁶:

1. asmens tapatybę liudijantis dokumentas.
2. Valstybinio socialinio draudimo pažymėjimas (pildo dokumentus priėmęs tarnautojas).

3. Verslo liudijimas (savarankiškai dirbantiems pareiškėjams).

4. Darbdavio išduota pažyma apie profesinės veiklos pobūdį ir trukmę arba savarankiškai dirbančio pareiškėjo trumpas savo profesinės veiklos ir trukmės aprašymas.

²¹⁶ PASTABOS:

1. Siunčiant paštu dokumentų kopijos turi būti patvirtintos nustatyta tvarka (notaro ar atitinkamos institucijos).
2. Dokumentai turi būti išversti į lietuvių kalbą, o vertimas patvirtintas nustatyta tvarka (notaro ar atitinkamos institucijos). Vertimo nereikia, jei dokumentai yra anglų kalba.

5. Pavardės (vardo) keitimą liudijantis dokumentas (jei keitėsi).

6. Įgaliojimas (jei prašymą pildo įgaliotas asmuo).

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

Šaltinis: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. A1-186 „Dėl Pažymų apie profesinę patirtį ir trukmę, kaip nurodo 1999 m. birželio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EEB, išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 126-4545.

7 priedas. Pažymos apie profesinę patirtį ir trukmę forma

(Pažymos apie profesinę patirtį ir trukmę forma)

(herbas)

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA**

(adresatas)

PAŽYMA

APIE PROFESINĘ PATIRTĮ IR TRUKMĘ,

**KAIP NURODO 1999 M. BIRŽELIO 7 D. EUROPOS PARLAMENTO IR
TARYBOS DIREKTYVA 1999/42/EEB**

_____ Nr. _____
(data)

Pažymima, kad _____,
(asmens vardas ir pavardė, asmens kodas arba gimimo data)

išvykstantis į _____,
(ES valstybės narės, EEE valstybės ar Šveicarijos Konfederacijos pavadinimas)
vadovaudamasis 1999 m. birželio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/42/ EEB
reikalavimais, _____

_____ metus iš eilės vertėsi _____
(profesinės veiklos rūšys, nurodytos 1999 m. birželio 7
d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 1999/42/EEB direktyvos prieduose)

[Pareigų pavadinimas]

(Vardas ir pavardė)

A.V.

Profesinės kvalifikacijos pripažinimo
koordinatorius

(Vardas ir pavardė)

Šaltinis: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. A1-186 „Dėl Pažymų apie profesinę patirtį ir trukmę, kaip nurodo 1999 m. birželio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/42/EEB, išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 126-4545.

8 priedas. Paraiškos, dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, siekiant dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje, pripažinimo, forma

(pareiškėjo vardas ir pavardė)

(adresas, tel. (darbo, namų, mobilusis), el. paštas)

(adresatas)

**Paraiška
DĖL PROFESINĘ KVALIFIKACIJĄ PATVIRTINANČIŲ DOKUMENTŲ, IŠDUOTŲ**

(Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybės ar Šveicarijos Konfederacijos pavadinimas)
**SIEKIANT DIRBTI PAGAL REGLAMENTUOJAMĄ PROFESIJĄ AR VERSTIS
REGLAMENTUOJAMA PROFESINE VEIKLA LIETUVOS RESPUBLIKOJE,
PRIPAŽINIMO**

(data)

Prašau pripažinti mano profesinę kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus

PAREIŠKĖJO ASMENS DUOMENYS

Asmens kodas

Gimimo data - - Lytis: mot. vyr.

Ankstesnis vardas/pavardė (jei keitėsi) _____

Pilietybė: Lietuvos Respublikos Kita (parašyti) _____

DUOMENYS APIE IŠSILAVINIMĄ

Pradinis ir pagrindinis išsilavinimas			
1.	Švietimo įstaigos pavadinimas	Atestato/pažymėjimo pavadinimas	
	Miestas	Valstybė	Mokytasi Nuo _____ iki _____
2.	Švietimo įstaigos pavadinimas	Atestato/pažymėjimo pavadinimas	

Miestas	Valstybė	Mokytasi nuo ___ iki ___
---------	----------	-----------------------------

Vidurinis išsilavinimas (suteikiantis teisę tęsti mokymąsi povidurinio mokymo įstaigose)		
Švietimo įstaigos pavadinimas (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)	Diplomo/atestato pavadinimas (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)	
Miestas	Valstybė	Mokytasi: nuo ___ iki ___

Profesinis mokymas		
<input type="checkbox"/> Po pagrindinio <input type="checkbox"/> Po vidurinio		
Švietimo įstaigos pavadinimas (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)	Švietimo įstaigos adresas/internetinio puslapio adresas/el. pašto adresas	
Miestas	Valstybė	
Atestato/diplomo pavadinimas (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)	Specializacija/profesijos sritis	
Suteikta profesinė kvalifikacija (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)	Profesinės kvalifikacijos pavadinimo vertimas (neturi jokios teisinės galios)	
Švietimo įstaigos statusas <input type="checkbox"/> Valstybinė <input type="checkbox"/> Nevalstybinė		
Mokytasi/studijuota nuo ___ mėnesio ___ metų iki ___ mėnesio ___ metų	Mokymosi ir studijų forma <input type="checkbox"/> Dieninė <input type="checkbox"/> Neakivaizdinė <input type="checkbox"/> Vakarinė <input type="checkbox"/> Nuotolinė	
Nominali studijų trukmė (oficiali programos trukmė įskaitant privalomus darbo praktikos periodus) ___ metai ___ mėnesiai		
Santykis tarp teorijos ir praktikos: Teorija: ___ mėnesiai ___ savaitės Praktinis mokymas: ___ mėnesiai ___ savaitės Darbinė praktika: ___ mėnesiai ___ savaitės		
Ar norint baigti šią programą Jums reikėjo rašyti baigiamąjį darbą/atlikti užduotį, laikyti valstybinius egzaminus? <input type="checkbox"/> Ne <input type="checkbox"/> Taip → Pavadinimas: _____		
Papildoma informacija		

Aukštasis ar kitas jam prilygintas išsilavinimas (studijos, kurioms pradėti paprastai reikalaujama turėti vidurinį ar jam prilygintą išsilavinimą)		
1.	Švietimo įstaigos pavadinimas (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)	Švietimo įstaigos adresas/internetinio puslapio adresas/el. pašto adresas
	Miestas	
	Diplomo pavadinimas (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)	Specializacija/pagrindinės studijų sritys

Suteikta profesinė kvalifikacija ir (ar) kvalifikacinis laipsnis (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)		Profesinės kvalifikacijos pavadinimo vertimas (neturi jokios teisinės galios)	
Mokymosi institucijos statusas <input type="checkbox"/> Valstybinė <input type="checkbox"/> Nevalstybinė			
Mokytasi/studijuota nuo __ mėnesio ____ metų iki __ mėnesio ____ metų		Mokymosi ir studijų forma <input type="checkbox"/> Dieninė <input type="checkbox"/> Neakivaizdinė <input type="checkbox"/> Vakarinė <input type="checkbox"/> Nuotolinė	
Nominali studijų trukmė (oficiali programos trukmė, įskaitant privalomus darbo praktikos periodus) ____ metai __ mėnesiai			
Ar į programą/kursą įėjo praktinis mokymasis darbo vietoje (darbinė praktika)? <input type="checkbox"/> Ne <input type="checkbox"/> Taip → Darbinės praktikos trukmė: __ mėnesiai __ savaitės Darbovietės pavadinimas: _____			
Ar norint baigti šią programą/kursą Jūs turėjote pateikti/gintis tam tikrą baigiamąjį darbą, disertaciją ar kitą pan. didelės apimties projektą? <input type="checkbox"/> Ne <input type="checkbox"/> Taip → Pavadinimas: _____ Puslapių skaičius: ____ Nominalus laikas, reikalingas parengti darbui: __ mėnesiai			
Papildoma informacija			
2.	Švietimo įstaigos pavadinimas (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)		Švietimo įstaigos adresas/internetinio puslapio adresas/el. pašto adresas Miestas
	Miestas	Valstybė	
Diplomo pavadinimas (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)		Specializacija/pagrindinės studijų sritys	
Suteikta profesinė kvalifikacija ir (ar) kvalifikacinis laipsnis (originalo kalba lotyniškais rašmenimis)		Profesinės kvalifikacijos pavadinimo vertimas (neturi jokios teisinės galios)	
Mokymosi institucijos statusas <input type="checkbox"/> Valstybinė <input type="checkbox"/> Nevalstybinė			
Mokytasi/studijuota nuo __ mėnesio ____ metų iki __ mėnesio ____ metų		Mokymosi ir studijų forma <input type="checkbox"/> Dieninė <input type="checkbox"/> Neakivaizdinė <input type="checkbox"/> Vakarinė <input type="checkbox"/> Nuotolinė	
Nominali studijų trukmė (oficiali programos trukmė įskaitant privalomus darbo praktikos periodus) ____ metai __ mėnesiai			
Ar į programą/kursą įėjo praktinis mokymasis darbo vietoje (darbinė praktika)? <input type="checkbox"/> Ne <input type="checkbox"/> Taip → Darbinės praktikos trukmė: __ mėnesiai __ savaitės Darbovietės pavadinimas: _____			
Ar norint baigti šią programą/kursą Jūs turėjote pateikti/gintis tam tikrą baigiamąjį darbą, disertaciją ar kitą pan. didelės apimties projektą? <input type="checkbox"/> Ne <input type="checkbox"/> Taip → Pavadinimas: _____ Puslapių skaičius: ____ Nominalus laikas, reikalingas parengti darbui: __ mėnesiai			
Papildoma informacija			

PROFESINĖS KVALIFIKACIJOS PRIPAŽINIMO TIKSLAS

(Reglamentuojama profesija arba profesinė veikla, kuria siekiate verstis Lietuvos Respublikoje)

PROFESINĖ PATIRTIS

(Profesija arba profesinė veikla, kuria vertėtės per paskutinius 10 metų. Jeigu pildote šią dalį, pridėkite atitinkamus informaciją patvirtinančius dokumentus.)

KVALIFIKACIJOS PRIPAŽINIMAS

(Ar Jūsų kvalifikacija kada nors buvo pripažinta tinkama verstis reglamentuojama profesija arba profesine veikla kitose valstybėse narėse? Jeigu pildote šią dalį, pridėkite atitinkamus informaciją patvirtinančius dokumentus.)

PAPILDOMA INFORMACIJA

(Informacija apie kitas aplinkybes, galinčias turėti įtakos Jūsų kvalifikacijos pripažinimui, pvz., studijos kitoje institucijoje, kreditų pervedimas iš kitos institucijos, kreditų suteikimas ryšium su profesine patirtimi ir pan.)

PRIDEDAMA:

1. KVALIFIKACIJĄ PATVIRTINANTYS DOKUMENTAI:

2. KITI DOKUMENTAI:

(Jeigu Lietuvos Respublikos teisės aktų normos nustato, kad reikalingi papildomi įrodymai, pridėkite atitinkamus informaciją patvirtinančius dokumentus. Nurodykite, kas ir kada juos išdavė.)

BAIGTAS ADAPTACIJOS LAIKOTARPIS ARBA IŠLAIKYTAS TINKAMUMO TESTAS

DOKUMENTAI, PATVIRTINANTYS GERĄ REPUTACIJĄ

DOKUMENTAI APIE BANKROTO PROCEDŪRŲ NEBUVIMĄ

DOKUMENTAI APIE DRAUDIMO VERSTIS PROFESIJA AR PROFESINE VEIKLA NEBUVIMĄ

PAŽYMOS APIE SVEIKATOS BŪKLĘ

ir kt. dokumentai)

Aš, _____
(kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų savininko arba asmens, pateikusio įgaliojimą, vardas ir pavardė)

esu susipažinęs(-usi) su Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu ir sutinku, kad kompetentinga institucija kreiptųsi į valstybines ir (ar) privačias įstaigas (institucijas, įmones, organizacijas ar kt.) dėl informacijos apie mane (mane įgaliojusį asmenį) ir mano (mane įgaliojusio asmens) turimą kvalifikaciją.

Sutinku, kad atitinkama kompetentinga institucija vertintų mano (mane įgaliojusio asmens) kvalifikaciją.

Patvirtinu, kad prašyme pateikti duomenys yra teisingi.

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Šaltinis: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. kovo 10 d. įsakymas Nr. A1-71 „Dėl Paraiškos dėl profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, išduotų Europos Sąjungos, Europos Ekonominės Erdvės valstybėse ar Šveicarijos Konfederacijoje, siekiant dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar verstis reglamentuojama profesine veikla Lietuvos Respublikoje, pripažinimo formos patvirtinimo“ // Valstybės Žinios. 2005, Nr. 38-1251.

9 priedas. Dokumentai ir pažymėjimai, kurie gali būti reikalingi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 2005/36/EB 50 str. 1 d.

Direktyvos 2005/36/EB VII priedas

1. Dokumentai

- a) Konkretaus asmens tautybės įrodymas.
- b) Konkretaus asmens profesinę kompetenciją arba oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, suteikiančių teisę verstis konkrečia profesija, ir, kai taikoma, asmens profesinę patirtį patvirtinančių dokumentų kopijos.

Priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos gali paprašyti pareiškėją pateikti reikalingą informaciją apie jo mokymą, siekdama nustatyti, ar yra potencialių esminių skirtumų lyginant su tos valstybės mokymu, kaip nustatyta 14 straipsnyje. Jeigu pareiškėjas negali pateikti tokios informacijos, priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos kreipiasi į kilmės valstybės narės kontaktinę instituciją, kompetentingą instituciją ar kitą atitinkamą instituciją.

- c) 16 straipsnyje minėtais atvejais pažymėjimas apie veiklos pobūdį ir trukmę, kuri išdavė kilmės valstybės narės arba valstybės narės, iš kurios užsienio pilietis atvyko, kompetentinga institucija ar įstaiga.
- d) Jeigu priimančiosios valstybės narės kompetentinga institucija iš reglamentuojama profesija norinčių verstis asmenų reikalauja dokumentų, patvirtinančių, kad tie asmenys turi geras rekomendacijas ar yra geros reputacijos, nėra bankrutavę, jeigu priimančioji valstybė narė laikinai sustabdo arba uždraudžia tokių asmenų profesinę veiklą dėl sunkaus profesinio nusizengimo ar kriminalinio nusikaltimo, ta valstybė narė, kaip pakankamą įrodymą, priima kilmės valstybės narės arba valstybės narės, iš kurios atvyksta užsienio pilietis, kompetentingų institucijų išduotus dokumentus dėl ta profesija jos teritorijoje norinčių verstis valstybių narių piliečių, patvirtinančius, kad pastarieji atitinka reikalavimus. Tos institucijos privalo pateikti reikiamus dokumentus per du mėnesius.

Jeigu kilmės valstybės narės arba valstybės narės, iš kurios atvyksta užsienio pilietis, kompetentingos institucijos neišduoda pirmojoje pastraipoje minėtų dokumentų, tokie dokumentai pakeičiami pareiškimu prisiekiant, arba valstybėse, kuriose netaikoma nuostata dėl pareiškimo prisiekiant – oficialiu pareiškimu, kuri pateikia konkretus asmuo kompetentingai teisminei arba administracinei institucijai arba tam tikrais atvejais – kilmės valstybės narės arba valstybės narės, iš kurios atvyksta asmuo, notarui arba kvalifikuotai profesinei institucijai; tokia institucija arba notaras išduoda pažymėjimą, patvirtinantį pareiškimo prisiekiant arba oficialaus pareiškimo autentiškumą.

- e) Jeigu priimančioji valstybė narė iš savo pačios piliečių, norinčių verstis reglamentuojama profesija, reikalauja pareiškėjo fizinę ar psichinę sveikatą patvirtinančio dokumento, ta valstybė narė, kaip pakankamą to patvirtinimą, priima kilmės valstybėje narėje reikalaujamą dokumentą. Jeigu kilmės valstybė narė neišduoda tokio dokumento, priimančioji valstybė priima tos valstybės kompetentingos institucijos išduotą pažymėjimą. Tokiu atveju kilmės valstybė narė privalo išduoti reikalaujamą dokumentą per du mėnesius.

- f) Jeigu priimančioji valstybė narė iš savo pačios piliečių, norinčių verstis reglamentuojama profesija, reikalauja:
- patvirtinimo apie pareiškėjo finansinę padėtį,
 - patvirtinimo, kad pareiškėjas yra apdraustas nuo finansinės rizikos, susijusios su jo profesiniais įsipareigojimais, laikantis priimančioje valstybėje narėje galiojančių įstatymų ir teisės aktų dėl draudimo sąlygų ir masto, ta valstybė narė, kaip pakankamą patvirtinimą, priima su tuo susijusius dokumentus, kuriuos išdavė kitos valstybės narės bankai ir draudimo įmonės.

2. Pažymėjimai

Siekdamos palengvinti šios direktyvos III antraštinės dalies III skyriaus taikymą, valstybės narės gali numatyti, kad be oficialią kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų, mokymo reikalavimus atitinkantis asmuo privalo pateikti pažymėjimą iš jo kilmės valstybės narės kompetentingų institucijų, patvirtinanti, kad šiems oficialią kvalifikaciją patvirtinantiems dokumentams taikyta ši direktyva.

Šaltinis: Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. spalio 7 d. direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo //

http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/l_255/l_25520050930lt00220142.pdf;
prisijungimo laikas: 2006-11-30.